

Scan.

**สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร**

นางสิรินันท์ เมรสนัด

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2550

**Student Affairs Management Competencies of Private School Administrators
under the Offices of Bangkok Educational Service Area**

Mrs. Sirinan Marasanad

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Educational Administration**

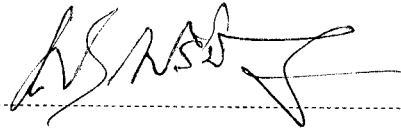
School of Educational Studies

Sukhothai Thammathirat Open University

2007

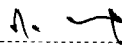
หัวข้อวิทยานิพนธ์ สมรรถนะในการบริหารจัดการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร
ชื่อและนามสกุล นางสิรินันท์ เมรสนัด
แขนงวิชา บริหารการศึกษา
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.กล้า ทองขาว
2. อาจารย์ ดร.จักรพรรดิ วัฒนา

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

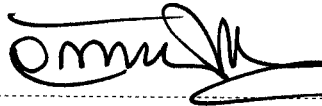
ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประยูร ศรีประสาธน์)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.กล้า ทองขาว)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.จักรพรรดิ วัฒนา)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
บริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ ศรีพหล)

วันที่ 14 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551

ชื่อวิทยานิพนธ์ สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัย นางสิรินันท์ เมรสนัด **ปริญญา** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.กล้า ทองขาว (2) อาจารย์ ดร.จักรพรรดิ วัฒนา **ปีการศึกษา** 2550

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร (2) เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน และ (3) ศึกษาแนวทางในการเสริมสร้างหรือพัฒนาสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหาร 199 คน จากโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของขนาดโรงเรียนเอกชน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า มีค่าความเชื่อมั่น .946 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและใช้วิธีการของเชฟเฟในการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่

การวิจัย ปรากฏผลดังนี้ (1) สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา ในภาพรวมพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ในภาพรวม พบว่าไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน จำแนกตามขนาดโรงเรียน ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) ผลการวิเคราะห์แนวทางในการเสริมสร้างหรือพัฒนาสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการจัดกิจกรรมที่หลากหลายโดยคำนึงถึงความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดงานบริการผู้เรียนโดยยึดหลักให้ผู้เรียนดำเนินชีวิตอยู่ในโรงเรียนอย่างมีความสุข สะดวกสบายปลอดภัย ส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีศักยภาพหรือมีความสามารถพิเศษ ได้รับการพัฒนาที่หลากหลาย เต็มตามศักยภาพ ปลูกฝังและส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมความสามัคคีในหมู่คณะให้กับผู้เรียน โดยบูรณาการเข้าไปในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระ

คำสำคัญ สมรรถนะผู้บริหาร การบริหารกิจการนักเรียน โรงเรียนเอกชน

Thesis title: Student Affairs Management Competencies of Private School Administrators under the Offices of Bangkok Educational Service Area
Researcher: Mrs. Sirinan Marasanad; **Degree:** Master of Education (Educational Administration); **Thesis advisors:** (1) Dr. Kla Tongkow, Associate Professor; (2) Dr. Jakapat Vata; **Academic year:** 2007

ABSTRACT

The objectives of this research were to (1) study student affairs management competencies of private school administrators under the Offices of Bangkok Educational Service Area; (2) compare opinions toward student affairs management competencies of private school administrators under the Offices of Bangkok Educational Service Area, classified by educational level, work experience, and school size; and (3) study guidelines for enhancement or development of student affairs management competencies of private school administrators under the Offices of Bangkok Educational Service Area.

The research sample consisted of 199 private school administrators under the Offices of Bangkok Educational Service Area, obtained by stratified random sampling proportionate to school size. The instruments used for this research were a rating scale questionnaire with reliability of .946. The statistics employed for data analysis were the percentage, mean, standard deviation, t-test, ANOVA and Scheffe's Method for pair-wise comparison.

The findings were as follows: (1) The overall student affairs management competency of private school administrators under the Offices of Bangkok Educational Service Area was at the high level. (2) Results of the comparison of opinions toward student affairs management competencies of private school administrators under the Offices of Bangkok Educational Service Area showed that school administrators with different educational levels differed significantly in their overall student affairs management competencies at the .05 level; while school administrators with different work experiences did not significantly differ in their overall student affairs management competencies. However, administrators of schools with different sizes differed significantly at the .05 level in both the overall and every aspect of student affairs management competencies. (3) Guidelines for enhancement or development of student affairs management competencies of private school administrators were that private school administrators should be able to organize various student activities with consideration to the needs and individual difference of students; they should manage student service activities based on the principle of provision of happy, convenient, and safe school experiences to students; the activities should enhance development of special talents of students toward their full potential; and the activities should inculcate in students the discipline, virtues, ethics, and esprit de corps, and be integrated into the instruction in all learning areas.

Keywords: Competencies of administrator, Student affairs management, Private School

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.กล้า ทองขาว อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ ดร.จักรพรรดิ วัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและติดตามการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้อย่างใกล้ชิด นับตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ประยูร ศรีประสาธน์ ที่ได้เป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และได้กรุณาให้คำแนะนำเพิ่มเติมในการจัดทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ เนาวบุตร ซึ่งเป็นผู้จุดประกายความคิดเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ให้กับผู้วิจัย ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุทิวรรณ ตันติรจนาวงศ์ ที่ได้กรุณาแนะนำ ช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยตลอดมา

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งประกอบด้วย อาจารย์ ดร.ชวลิต หมั่นนุช อาจารย์ ดร.สนั่น ประจงจิตร อาจารย์ ดร.ละเอียด รักษ์เผ่า อาจารย์ประเสริฐ งามพันธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประเสริฐ เศรษฐพันธ์ ที่ได้กรุณาตรวจสอบและให้คำแนะนำแก้ไข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1,2 และ 3 ที่ได้อนุญาตให้ดำเนินการวิจัยและได้กรุณาแจ้งโรงเรียนต่างๆ ในการรวบรวมแบบสอบถาม รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณแม่และญาติพี่น้อง โดยเฉพาะ นายชลสิทธิ์ เมรสนัด และเด็กชายสิริวิษณุ เมรสนัด ที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือและให้กำลังใจด้วยดีตลอดระยะเวลาการศึกษา ขอขอบพระคุณอาจารย์สุรินทร์ ฉิมน้อย ผู้รับใบอนุญาต อาจารย์ประทุม ฉิมน้อย ผู้จัดการ และอาจารย์อัญญา ทุนคำ ครูใหญ่โรงเรียนปัญญาศักดิ์ บางบอน ที่ให้ความช่วยเหลือระหว่างที่ผู้วิจัยกำลังศึกษา จนกระทั่งสำเร็จการศึกษา

คุณค่าและประโยชน์ อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบเป็นสิ่งบูชา บิคา มารดา บุรพาจารย์และผู้มีพระคุณ ที่ให้การอบรมเลี้ยงดู สั่งสอนและช่วยเหลือเกื้อกูลให้ผู้วิจัยมีกำลังใจในการศึกษาเล่าเรียน ประกอบหน้าที่การงานจนประสบผลสำเร็จ

นางสิรินันท์ เมรสนัด

พฤศจิกายน 2550

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	5
กรอบแนวคิดการวิจัย	6
สมมุติฐานการวิจัย	7
ขอบเขตการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	11
การบริหารโรงเรียนเอกชน	11
การบริหารกิจการนักเรียน	18
สมรรถนะในการบริหาร	69
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	90
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	94
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	94
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	95
การเก็บรวบรวมข้อมูล	97
การวิเคราะห์ข้อมูล	98
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	100
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	101

สารบัญ (ต่อ)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียน ของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษากรุงเทพมหานคร.....	103
ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับระดับ สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหาร โรงเรียน เอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร	111
ตอนที่ 4 การวิเคราะห์แนวทางในการเสริมสร้างหรือพัฒนาสมรรถนะ ในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร.....	121
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	126
สรุปการวิจัย	126
อภิปรายผล	132
ข้อเสนอแนะ	147
บรรณานุกรม	149
ภาคผนวก	157
ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ	158
ข หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย	160
ค แบบสอบถาม	167
ง ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	176
ประวัติผู้วิจัย	181

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 จำนวนโรงเรียนเอกชน ขนาดโรงเรียนและกลุ่มตัวอย่าง	95
ตารางที่ 3.2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม	98
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม ขนาดโรงเรียน	101
ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสมรรถนะใน การบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครในภาพรวม	103
ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสมรรถนะใน การบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านสามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน	104
ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสมรรถนะใน การบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านสามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน	105
ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสมรรถนะใน การบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านสามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนา ศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ	107
ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสมรรถนะใน การบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านสามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมและ ความสามัคคีในหมู่คณะ	109

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.7	การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับสมรรถนะ ในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา	112
ตารางที่ 4.8	การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับสมรรถนะ ในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน	113
ตารางที่ 4.9	การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับสมรรถนะ ในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดโรงเรียน	114
ตารางที่ 4.10	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับระดับ สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดโรงเรียน ในภาพรวม เป็นรายคู่	116
ตารางที่ 4.11	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับระดับ สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดโรงเรียน ด้านสามารถ บริหารจัดการให้เกิดงานกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนเป็นรายคู่	117
ตารางที่ 4.12	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับระดับ สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดโรงเรียน ด้านสามารถ บริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียนเป็นรายคู่	118

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

<p>ตารางที่ 4.13</p>	<p>การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับระดับ สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาด โรงเรียน ด้านสามารถ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ในด้านต่างๆ เป็นรายคู่.....</p>	<p>119</p>
<p>ตารางที่ 4.14</p>	<p>การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับระดับ สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาด โรงเรียน ด้านสามารถ ส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะ เป็นรายคู่.....</p>	<p>120</p>
<p>ตารางที่ 4.15</p>	<p>การวิเคราะห์แนวทางในการเสริมสร้างหรือพัฒนาสมรรถนะ ในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษากรุงเทพมหานคร จากแบบสอบถามปลายเปิด.....</p>	<p>122</p>

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	6
ภาพที่ 2.1 ขอบข่ายการบริหารงานโรงเรียนเอกชน	16
ภาพที่ 2.2 รูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษ	55
ภาพที่ 2.3 ภาพ โมเดลภูเขาน้ำแข็ง (Iceberg Model)	70
ภาพที่ 2.4 สมรรถนะกับแนวคิดเชิงระบบ.....	79

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและตลอดเวลาสืบเนื่องจากวิวัฒนาการและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และการสื่อสาร วัฒนธรรมและวิทยาการใหม่ๆ จากอารยประเทศเข้ามามีอิทธิพล มีผลกระทบต่อสังคมและการดำรงชีวิตของคนไทยทุกคน ฉะนั้น การเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องที่จำเป็นประเทศไทยมีความตระหนักและตื่นตัวในการพัฒนาคนในชาติให้พร้อมรับความเจริญก้าวหน้า และการเปลี่ยนแปลงวิทยาการใหม่ ๆ โดยใช้กระบวนการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้เป็นคนที่มีคุณภาพ การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต จึงจัดให้มีการปฏิรูปการศึกษาครั้งใหญ่ และประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ขึ้น มีความมุ่งหมายและหลักการชัดเจนในหมวดที่ 1 มาตรา 6 มีสาระว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545: 5)

นอกจากนี้ ในมาตรฐานการศึกษาของชาติ ได้กล่าวถึง อุดมการณ์และหลักการสำคัญในการจัดการศึกษาของชาติ คือการจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิตและการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การศึกษาที่สร้างคุณภาพชีวิตและสังคมบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรม และวัฒนธรรม เป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อคนไทยทั้งปวง มุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็ก ปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตั้งแต่วัยศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาความรู้ ความสามารถเพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ และได้กำหนดมาตรฐานของชาติ ในมาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก โดยมีเป้าหมายของการจัดการศึกษาอยู่ที่การพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัย พัฒนาคณะตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ตรงตามความต้องการ ทั้งในด้านสุขภาพ ร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และทักษะ คุณธรรมและจิตสำนึกที่พึงประสงค์ และอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยมีตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1.1) กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์ ได้แก่คนไทยมีสุขภาพกายและจิตที่ดี มีพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ตามเกณฑ์การพัฒนาในแต่ละช่วงวัย 1.2) ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและการพัฒนาสังคม ได้แก่ คนไทยได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพของตนเอง และปฏิบัติงาน นำความรู้ไปใช้ในการสร้างงานและสร้างประโยชน์ให้สังคม 1.3) ทักษะการเรียนรู้

และการปรับตัว ได้แก่ คนไทยสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ รู้ทันโลก รวมทั้งมีความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้และสื่อต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม สามารถปรับตัวได้ มีมนุษยสัมพันธ์ดี และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี 1.4) ทักษะทางสังคม ได้แก่ คนไทยเข้าใจและเคารพในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสังคม มีทักษะและความสามารถที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข มีความรับผิดชอบ เข้าใจ ยอมรับ และตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมที่แตกต่าง สามารถแก้ปัญหาในฐานะสมาชิกของสังคมไทยและสังคมโลกโดยสันติวิธี 1.5) คุณธรรม จิตสาธารณะ และจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ได้แก่ คนไทยดำเนินชีวิตโดยกายสุจริต วาจสุจริต และมโนสุจริต มีความรับผิดชอบทางศีลธรรมและสังคม มีจิตสำนึกในเกียรติภูมิของความเป็นคนไทย มีความภูมิใจในชนชาติไทย รักแผ่นดินไทย และปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตย เป็นสมาชิกที่ดี เป็นอาสาสมัคร เพื่อชุมชนและสังคมในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาขององค์การมหาชน 2549: 2-3)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้จัดทำแนวทางการเสริมสร้างทุนทางสังคม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) และได้ทำการประเมินสถานการณ์ด้านสังคม พบว่าการพัฒนาที่ผ่านมามีจุดอ่อนที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและควรได้รับการแก้ไข ได้แก่ 1) คุณธรรม และจริยธรรมของคนไทยลดลง แม้ว่าศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ แต่การปฏิบัติตามหลักศาสนาได้ถูกละเลยโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและวัยรุ่นที่มีแนวโน้มห่างเหินการปฏิบัติศาสนกิจวัยรุ่นร้อยละ 45 ไม่เคยไปทำบุญตักบาตร และร้อยละ 65 ไม่เคยไปวัดฟังธรรมเลยในรอบ 1 เดือน ขณะที่สถาบันการศึกษายังหล่อหลอมเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดีของสังคมไม่เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ครูจำนวนมากให้ความสำคัญกับความก้าวหน้าในวิชาชีพ มากกว่าการทำหน้าที่กล่อมเกลาคเด็กและเยาวชนให้มีความพร้อมทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรมและจริยธรรมที่เหมาะสมกับช่วงวัย ประกอบกับการเรียนการสอนเป็นไปตามค่านิยมในสังคมที่ให้ความสำคัญกับประกาศนียบัตรหรือปริญญา

นอกจากนี้ คนไทยบางส่วนยังขาดคุณธรรมและจริยธรรมทั้งในการดำเนินชีวิตประจำวัน และการประกอบอาชีพ เกิดการนอกใจ การคิดอับอาย การทำแท้ง การทุจริตคอร์รัปชันซึ่งเป็นปัญหาสังคมที่ต้องเร่งแก้ไข 2) คนไทยมีพฤติกรรมสุ่มเสี่ยงที่นำไปสู่การเจ็บป่วยจากโรคที่ป้องกันได้ เนื่องจากค่านิยมการเลียนแบบพฤติกรรมบริโภคและการใช้ชีวิตบนความประมาท ทำให้ต้องเผชิญกับภาวะการเจ็บป่วยสูงด้วยโรคที่ป้องกันได้ เช่น โรคหัวใจที่มีอัตราการเจ็บป่วยสูงเป็นอันดับหนึ่งประมาณ 451.45 ต่อประชากรแสนคนในปี 2546 และเพิ่มขึ้นเป็น 503.10 ต่อประชากรแสนคนในปี 2547 รองลงมา คือ โรคความดันโลหิตสูงและเบาหวาน ตามลำดับ และพบว่าปัจจุบันผู้ชายไทยมีอายุสั้นกว่าที่ควรจะเป็นเฉลี่ยถึงคนละ 19 ปี ในขณะที่ ผู้หญิงไทยมีอายุสั้นกว่าที่ควรเฉลี่ยคนละ 15 ปี ซึ่งสาเหตุการเสียชีวิตส่วนใหญ่มาจากปัญหาด้านพฤติกรรม เช่น การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา อุบัติเหตุ

การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสม 3) การเตรียมกำลังคนเพื่อเข้าสู่สังคมความรู้ยังไม่เพียงพอทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ 4) สถาบันครอบครัวมีแนวโน้มอ่อนแอลง ในปัจจุบันขนาดและรูปแบบของครัวเรือนไทยเปลี่ยนไป มีขนาดเล็กลงจากครัวเรือนละ 5 คน เหลือประมาณ 3.5 คน และมีความเปราะบางยิ่งขึ้น มีการอยู่ร่วมกันโดยไม่จดทะเบียน การหย่าร้างอยู่ในระดับค่อนข้างสูงอย่างต่อเนื่อง จาก 4.5 คู่ต่อพันครัวเรือนในปี 2546 เป็น 5.0 คู่ต่อพันครัวเรือนในปี 2548 สภาพเศรษฐกิจมีส่วนสำคัญในการบั่นทอนความเข้มแข็งของครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัวลดลง ขาดการดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ละเลยการอบรม ปลูกฝัง จริยธรรม คุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม เกิดการกระทำรุนแรงภายในครอบครัวมากขึ้นทั้งทางร่างกาย จิตใจ และทางเพศ โดยเฉพาะต่อเด็กและผู้หญิง รวมทั้งผู้สูงอายุจำนวนมาก ถูกทิ้งให้อยู่ตามลำพังหรือต้องรับภาระเลี้ยงดูเด็กพบว่าเด็กชนบท ถึงร้อยละ 30 ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือพ่อแม่แยกทางกัน 5) สถาบันศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของคนในสังคมได้น้อยลง โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน ผู้เผยแผ่หลักธรรมคำสอนบางส่วนยังขาดความเข้าใจในปรัชญาของศาสนาและมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งวิธีการเผยแผ่ยังไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันทำให้ขาดความน่าเชื่อถือ นำไปสู่ความเสื่อมศรัทธาที่มีเพิ่มขึ้น ในขณะที่วิถีชีวิตของคนไทยต้องดิ้นรนประกอบอาชีพทำให้การประกอบกิจการทางศาสนาลดน้อยลง พบว่า พุทธศาสนิกชน ร้อยละ 78.0 ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ ร้อยละ 73.4 ไม่เคยรักษาศีล ร้อยละ 54.9 ไม่เคยฟังเทศน์ ดูรายการธรรมะ และร้อยละ 43.5 ไม่เคยสวดมนต์ เป็นต้น 6) ธุรกิจเอกชนและสื่อยังมีบทบาทน้อยในการสร้างสรรค์สังคม มุ่งดำเนินธุรกิจเพื่อความอยู่รอด รวมทั้งเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมยังไม่แพร่หลาย สื่อบางส่วนมุ่งรายงานเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเป็นไปตามกระแสและบางกรณีขาดการถ่วงถ่วงข้อเท็จจริงหรือขาดการคำนึงถึงผลกระทบต่อสังคม นอกจากนี้ สื่อบางประเภทยังชี้นำไปสู่พฤติกรรมและค่านิยมที่ขัดต่อวัฒนธรรมไทย เช่น พฤติกรรมทางเพศ พฤติกรรมการบริโภคที่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย เป็นต้น ก่อให้เกิดปัญหาสังคมที่นับวันจะทวีความรุนแรง โดยเฉพาะปัญหาทางเพศในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่สะท้อนได้จากคดีล่วงละเมิดทางเพศเกิดขึ้นทุก 2 ชั่วโมง เด็กวัยรุ่นทำคลอด 1 รายทุก 10 นาที ทารกถูกทอดทิ้งวันละ 3 คน เด็กวัยรุ่นร้อยละ 30-40 เสพสื่อลามก 7) วัฒนธรรมบางอย่างและระบบคุณค่าที่ดีงามเริ่มเสื่อมถอย เนื่องจากวัฒนธรรมไทยถูกละเลยและมีการถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่อย่างช้าๆ การแต่งกาย การบริโภค รวมทั้งประเพณีที่ดีงาม จิตสาธารณะ การปฏิบัติสัมพันธ์กันในทุกระดับ ความสำนึกรักชาติ การมีวินัย มีผลกระทบต่อสังคมและนำไปสู่ปัญหาสังคมต่างๆ (เอกสารประกอบการสัมมนาระดมความเห็นเฉพาะกลุ่ม แนวคิดและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 – 2554 ,2549: 8-10)

จากปัญหาสังคมต่างๆที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า สภาพการเรียนรู้การสอนในปัจจุบันจะมุ่งให้ผู้เรียนใฝ่หาความรู้อย่างเดียวไม่ได้ จำเป็นจะต้องทำหน้าที่เตรียมสมาชิกของสังคม คือผู้เรียนให้เป็นสมาชิกที่สมบูรณ์ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการ

จัดการศึกษาของชาติ ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 การจัดการเรียนการสอน ตามปกติในห้องเรียนไม่เพียงพอ โรงเรียนจะต้องจัดให้มีการบริหารกิจการนักเรียนซึ่งเป็นงานที่สำคัญงานหนึ่ง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2528: 97-98 อ้างถึงใน ปัญญา คล้ายจันทร์ 2541: 12) ได้กล่าวถึงความจำเป็นและความสำคัญของงานกิจการนักเรียนว่า โรงเรียนคือสถาบันทางสังคมอันดับแรกในการพัฒนาเยาวชนไปสู่จุดมุ่งหมายสูงสุดตามความสามารถของแต่ละคน ดังนั้นหน้าที่ของโรงเรียนนอกจากจะต้องพัฒนาทักษะด้านการอ่าน การเขียน คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ แล้วโรงเรียนยังจะต้องสร้างบรรยากาศที่น่าอยู่ มีงานบริการนักเรียน เพื่อพัฒนาความสามารถของนักเรียนเป็นการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีความสุข ส่งเสริมให้นักเรียนยอมรับ และยกย่องนับถือตนเองและผู้อื่น ช่วยเหลือให้เขาได้แสดงความเชื่อมั่นในตนเอง งานกิจการนักเรียนมีความสำคัญต่อนักเรียนเอง ดังนี้ 1) ทำให้นักเรียนรู้จักกำหนดระเบียบปฏิบัติสำหรับตนเอง รู้จักควบคุมตนเอง ให้ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์สังคม 2) ทำให้นักเรียนรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง เคารพสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่น สร้างความเข้าใจอันดีต่อครูทำให้นักเรียนได้ฝึกฝนตนเองเพื่อเตรียมพร้อมที่จะเติบโตเป็นพลเมืองดีในสังคม 3) ทำให้นักเรียนรู้จักช่วยเหลือตนเองและบุคคลอื่นตามสมควร เมื่อเด็กและเยาวชนได้เข้ามาสู่ระบบโรงเรียน เขาควรได้รับการปกป้องคุ้มครองจากโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนคณะครูอาจารย์จึงควรให้ความระมัดระวังและให้ความสำคัญแก่งานกิจการนักเรียน นอกจากนี้ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2520: 6-8) ได้กล่าวว่า สังคมเป็นตัวกำหนดปรัชญาของการดำรงชีวิต โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม นักเรียนมาโรงเรียนไม่ใช่เพื่อเรียนหนังสือเพียงอย่างเดียว แต่มาเรียนรู้เพื่อที่จะใช้ชีวิตอยู่ในสังคมที่สืบสาน และซับซ้อนได้อย่างมีความสุข อีกทั้งเป้าหมายของการศึกษา คือการให้นักเรียนมีความเจริญงอกงามทุกๆ ด้าน ทั้งทางกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เพื่อการเจริญเติบโตเป็นคนที่สมบูรณ์ การศึกษาในห้องเรียนมีส่วนช่วยให้นักเรียนเจริญงอกงามทางด้านสติปัญญา ส่วนการศึกษานอกห้องเรียนมีส่วนซ่อมแซมต่อเติมความเจริญงอกงามของนักเรียนเพิ่มขึ้นอีกทั้งทางกาย สังคมและอารมณ์

ผู้บริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นบุคคลสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ จากรายงานวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการจัดการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาบริหารการศึกษา (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ 2548: บทนำ) ได้กล่าวไว้ว่า คุณภาพของโรงเรียนและประสิทธิผลของโรงเรียนเป็นสิ่งทำหายอย่างยิ่งในการปฏิบัติงานการบริหารของโรงเรียน ซึ่งเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าสถานศึกษา หัวหน้าสถานศึกษาต้องแสดงบทบาทของการเป็นผู้นำบทบาทของผู้จัดการ และบทบาทที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการจัดการสอน เพื่อที่จะให้โรงเรียนมีคุณภาพและมีประสิทธิผล และจากรายงานการติดตามผลการปฏิรูปการศึกษา ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา เมื่อสิ้นสุดปีงบประมาณ 2548 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2549: 58) พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเอกชน ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ

ผู้เรียนในโรงเรียนเอกชนตามมาตรฐานการศึกษา มีบางมาตรฐานที่อยู่ในระดับพอใช้ บางมาตรฐานอยู่ในระดับดี และไม่แตกต่างจากรัฐ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะในการบริหารจัดการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 ซึ่งกำหนดสมรรถนะด้านบริหารกิจการนักเรียนไว้ ดังนี้ 1) สามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน 2) สามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน 3) สามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในด้านต่างๆ 4) สามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะ (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 122 ตอนพิเศษ 76 ง ลงวันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2548) (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา 2548: 20) เพื่อจะได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนเสริมสร้างหรือพัฒนาสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้เป็นแนวทางพิจารณาเพื่อสนับสนุนส่งเสริม และพัฒนาสมรรถนะการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.มหานคร

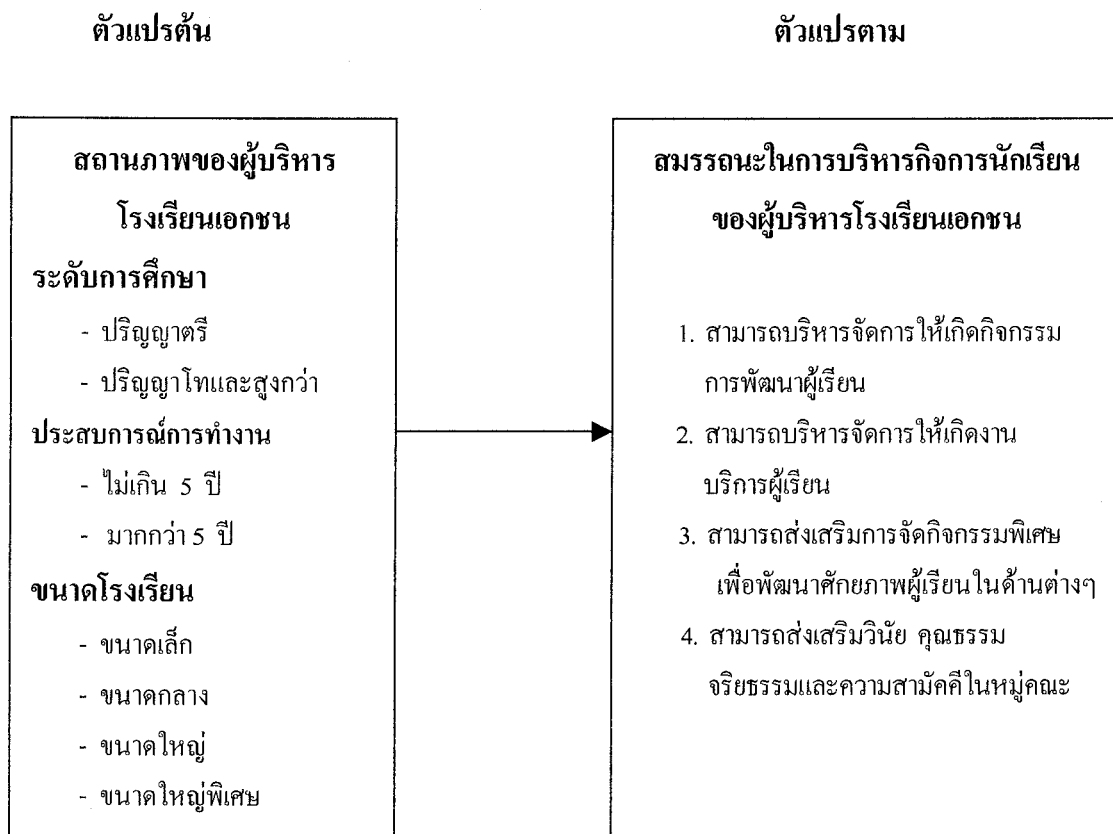
2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.มหานคร จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางในการเสริมสร้างหรือพัฒนาสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.มหานคร

3. กรอบแนวคิด

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.มหานคร ตามกรอบข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐาน

วิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 122 ตอนพิเศษ 76 ง ลงวันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2548) ซึ่งได้กำหนด สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ดังนี้ 1) สามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน 2) สามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน 3) สามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ 4) สามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง 3 ลักษณะ คือ 1) ระดับการศึกษา จำแนกเป็น ปริญญาตรี ปริญญาโท และสูงกว่า 2) ประสบการณ์การทำงาน จำแนกเป็น ไม่เกิน 5 ปี และมากกว่า 5 ปี 3) ขนาดโรงเรียน จำแนกเป็น โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ กรอบแนวคิดการวิจัย แสดงไว้ในภาพ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมุติฐานการวิจัย

4.1 ผู้บริหารที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

4.2 ผู้บริหารที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

4.3 ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

5. ขอบเขตการวิจัย

5.1 **ขอบเขตด้านเนื้อหา** ผู้วิจัยศึกษาสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 ดังนี้ 1) สามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน 2) สามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน 3) สามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ 4) สามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม และความสามัคคีในหมู่คณะ

5.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5.2.1 **ประชากร** ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 410 คน จากโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2549 จำนวน 410 โรงเรียน

5.2.2 **กลุ่มตัวอย่าง** กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเกร์จซีและมอร์แกน (อ้างในธานินทร์ ศิลป์จารุ 2549: 51) มีค่าความคลาดเคลื่อนที่ระดับ .05 ใช้วิธีการสุ่มเป็นขั้นตอน ได้กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร จำนวน 199 คน

5.3 ตัวแปรที่ศึกษา

5.3.1 **ตัวแปรต้น** ได้แก่ สถานภาพของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประกอบด้วย 1) ระดับการศึกษา 2) ประสบการณ์การทำงาน 3) ขนาดโรงเรียน

5.3.2 **ตัวแปรตาม** ได้แก่ สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียน

เอกชน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 ดังนี้ 1) สามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน 2) สามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน 3) สามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ 4) สามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะ

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียน หมายถึง การแสดงออกถึงความรู้ ความสามารถ ทักษะและพฤติกรรมที่จำเป็น ในการบริหารกิจการนักเรียน ให้สำเร็จตามบทบาทหน้าที่ ที่รับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 1) สามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน 2) สามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน 3) สามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ 4) สามารถส่งเสริม วินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะ

6.1.1 สามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน หมายถึง ผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีทักษะในการบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ กิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมนักเรียน

6.1.2 สามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน หมายถึง ผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีทักษะในการบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน ได้แก่ งานสวัสดิการทั่วไป งานบริการวิชาการ บริการห้องสมุด การบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน การจัดบริการอาหารกลางวัน การบริการรักษาความปลอดภัย และการป้องกันอุบัติเหตุ

6.1.3 สามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ หมายถึง ผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีทักษะในการบริหารจัดการ ให้เกิดกิจกรรมพิเศษ เพื่อการพัฒนาและส่งเสริมเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ หรือเด็กที่แสดงออกซึ่งความสามารถอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน ได้แก่ ด้านสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ การใช้ภาษา การเป็นผู้นำ การสร้างงานทัศนศิลป์ และศิลปะการแสดง ความสามารถด้านดนตรี ด้านกีฬา หรือด้านวิชาการ

6.1.4 สามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะ หมายถึง ผู้บริหาร มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการบริหารจัดการให้เกิดงานด้านวินัย คุณธรรม จริยธรรม

และความสามัคคีในหมู่คณะ ได้แก่ การควบคุมความประพฤติและระเบียบวินัยนักเรียน การปลูกฝังวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยแก่นักเรียน

6.2 ผู้บริหาร หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน , อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ หรือผู้ช่วยผู้บริหาร ที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1,2 และ 3 ปีการศึกษา 2549

6.3 ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน โดยแบ่งออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

6.3.1 ระดับปริญญาตรี หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่มีระดับการศึกษาสูงสุด ระดับปริญญาตรี

6.3.2 ระดับปริญญาโทและสูงกว่า หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่มีระดับการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโท และสูงกว่าปริญญาโท

6.4 ประสบการณ์การทำงาน หมายถึง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนเอกชน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

6.4.1 ไม่นเกิน 5 ปี หมายถึง ผู้บริหารมีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ไม่นเกิน 5 ปี

6.4.2 มากกว่า 5 ปีขึ้นไป หมายถึง ผู้บริหารมีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนเอกชน มากกว่า 5 ปีขึ้นไป

6.5 โรงเรียนเอกชน หมายถึง หน่วยงานการศึกษาเอกชน ประเภทสามัญ ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-4 ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1,2 และ 3

6.6 ขนาดของโรงเรียน หมายถึง ขนาดของโรงเรียนเอกชน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1,2 และ3 ที่จัดแบ่งตามจำนวนนักเรียน โดยมีเกณฑ์ 7 ขนาด และเกณฑ์ 4 ขนาด ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้เกณฑ์ 4 ขนาด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2) ดังนี้

6.6.1 ขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน

6.6.2 ขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียน 121 คนถึง 600 คน

6.6.3 ขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียน 601 คนถึง 1,500 คน

6.6.4 ขนาดใหญ่พิเศษ มีจำนวนนักเรียน 1,501 คนขึ้นไป

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 หน่วยงานทางการศึกษาในระดับนโยบาย ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน นำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

7.2 หน่วยงานทางการศึกษาในระดับปฏิบัติ ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการพัฒนา สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในการบริหารงานภายในโรงเรียน นำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของตนเองให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางการวิจัย ดังนี้

1. การบริหารโรงเรียนเอกชน
  - 1.1 แนวคิดและหลักการบริหารโรงเรียนเอกชน
  - 1.2 ภารกิจและขอบข่ายการบริหารงานโรงเรียนเอกชน
2. การบริหารกิจการนักเรียน
  - 2.1 แนวคิดและหลักการบริหารกิจการนักเรียน
  - 2.2 ขอบข่ายของการบริหารกิจการนักเรียน
    - 2.2.1 งานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
    - 2.2.2 งานบริการผู้เรียน
    - 2.2.3 งานส่งเสริมกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ
    - 2.2.4 งานส่งเสริม วินัย คุณธรรม จริยธรรม และความสามัคคีในหมู่คณะ
3. สมรรถนะในการบริหาร
  - 3.1 แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ
  - 3.2 สมรรถนะครูและผู้บริหารการศึกษา
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การบริหารโรงเรียนเอกชน

1.1 แนวคิดและหลักการบริหารโรงเรียนเอกชน

จากพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา 2525: 1)

โรงเรียน หมายความว่า โรงเรียนเอกชน อันได้แก่ สถานศึกษา หรือสถานที่ที่บุคคลจัดการให้การศึกษาในระดับที่ต่ำกว่าชั้นปริญญาตรีแก่นักเรียนทุกพลัดรวมกันเกินเจ็ดคนขึ้นไป

นักเรียน หมายความว่า ผู้รับการศึกษาจากโรงเรียน

ผู้รับใบอนุญาต หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียน
 ผู้จัดการ หมายความว่า ผู้ทำหน้าที่ผู้จัดการหรือผู้อำนวยการโรงเรียน
 ครูใหญ่ หมายความว่า ผู้ทำหน้าที่ครูใหญ่ หรืออาจารย์ใหญ่
 ครู หมายความว่า ผู้ทำหน้าที่ครูหรืออาจารย์

จากประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภท ระดับ โรงเรียนเอกชน

(สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา 2525: 1) อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติ
 โรงเรียนเอกชน พ.ศ.2525 ได้กำหนดไว้ว่า โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวง
 ศึกษาธิการ แบ่งประเภทการศึกษาและระดับ ดังนี้

(1) ประเภทสามัญศึกษา

- 1.1 ระดับก่อนประถมศึกษา
- 1.2 ระดับประถมศึกษา
- 1.3 ระดับมัธยมศึกษา

(2) ประเภทอาชีวศึกษา

- 2.1 ระดับมัธยมศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ
- 2.2 ระดับอุดมศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค หรือหลักสูตร

ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

เนื่องจากโรงเรียนเอกชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาล
 ในการจัดการศึกษาทุกประเภท ทุกระดับ รวมทั้งมีบทบาทในการสร้างสรรค์ และพัฒนาประชากร
 ส่วนหนึ่งของประเทศให้มีความรู้ ความสามารถ ผลผลิตด้านทรัพยากรบุคคลที่สำเร็จการศึกษาจาก
 โรงเรียนเอกชนจำนวนมากเป็นกำลังสำคัญในการสร้างความก้าวหน้าให้แก่ประเทศทั้งทางด้าน
 เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และการเมืองการปกครอง ปรากฏให้เห็น
 เป็นประจักษ์อย่างชัดเจน จึงกล่าวได้ว่า การศึกษาเอกชน หรือโรงเรียนเอกชนมีส่วนร่วมในการ
 พัฒนาประเทศเป็นอย่างดีตลอดมา โรงเรียนเอกชนขึ้นตรงต่อหน่วยราชการ คือ สำนักงานคณะกรรมการ
 การศึกษาเอกชน และทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ
 ในการส่งเสริมและดูแลโรงเรียนเอกชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 2542:1 อ้างถึงใน
 สรุพล เอี่ยมอุทรวิทย์ 2544: 24)

จากเอกสารแนะนำ การขออนุญาตจัดตั้งโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กองโรงเรียนสามัญศึกษา 2538: 9) ได้กล่าวถึง
 ระเบียบการขออนุญาตเป็นผู้รับใบอนุญาต เพื่อขออนุญาตจัดตั้งโรงเรียน ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

(1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่า ยี่สิบปีบริบูรณ์
  - (3) มีทรัพย์สิน หรือฐานะพอที่จะจัดตั้งและดำเนินกิจการโรงเรียนได้
  - (4) มีความรู้ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด
  - (5) มีความประพฤติเรียบร้อย ไม่บกพร่องในศีลธรรมอันดี
  - (6) ไม่ฝักใฝ่หรือเลื่อมใสในลัทธิที่เป็นภัยต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยของประเทศ หรือขัดต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ
  - (7) ไม่เคยถูกออกจากราชการโดยมีความผิด เว้นแต่ได้ถูกออกจากราชการมาแล้วไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันขอรับใบอนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียน
  - (8) ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียนเว้น ได้ถูกเพิกถอนใบอนุญาตดังกล่าวมาแล้วไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันขอรับใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียน
  - (9) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
  - (10) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ผู้อนุญาตเห็นว่าไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ และได้พ้นโทษมาแล้ว ไม่น้อยกว่าห้าปี ก่อนวันขอรับใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียน
- จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (2547: 27-29) ได้กำหนดการบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชนไว้ ดังนี้
- มาตรา 43 การบริหารและจัดการศึกษาของเอกชนให้มีความเป็นอิสระ โดยมีกำกับ ติดตาม การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ
- มาตรา 44 ให้สถานศึกษาเอกชนตามมาตรา 18 (2) เป็นนิติบุคคล และมีคณะกรรมการบริหารประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ผู้รับใบอนุญาต ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนครู ผู้แทนศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ
- จำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- มาตรา 45 ให้สถานศึกษาเอกชน จัดการศึกษาได้ทุกระดับและทุกประเภทการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด โดยรัฐต้องกำหนดนโยบายและมาตรการที่ชัดเจน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเอกชนในด้านการศึกษา
- การกำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษาของรัฐ ของเขตพื้นที่การศึกษาหรือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้คำนึงถึงผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของเอกชน โดยให้รัฐมนตรี

หรือคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับฟังความคิดเห็นของเอกชน และประชาชนประกอบการพิจารณาด้วย

ให้สถานศึกษาของเอกชน ที่จัดการศึกษาระดับปริญญาดำเนินการได้โดยอิสระ สามารถพัฒนาระบบบริหารและการจัดการที่เป็นของตนเอง มีความคล่องตัว มีเสรีภาพทางวิชาการ และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสภาสถานศึกษา ตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

มาตรา 46 รัฐต้องให้การสนับสนุนด้านเงินอุดหนุน การลดหย่อนหรือการยกเว้น ภาษี และสิทธิประโยชน์อื่นที่เป็นประโยชน์ ในทางการศึกษาแก่สถานศึกษาเอกชน ตามความเหมาะสมรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิชาการ ให้สถานศึกษาเอกชนมีมาตรฐานและสามารถพึ่งตนเองได้

1.2 ภารกิจและขอบข่ายการบริหารงานโรงเรียนเอกชน

ลาซาร์สเฟลด์ (Lazarsfeld, 1963 อ้างถึงใน จันทรานี สวงวนนาม 2545: 125)

กล่าวว่า ภารกิจหลักที่สำคัญของผู้บริหารมี 4 ประการ คือ

1. ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ
2. ต้องรู้จักใช้คนเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายต่างๆ การใช้คนไม่ใช่ใช้อย่างเครื่องจักร แต่ใช้ความคิดสร้างสรรค์ของบุคคล
3. ต้องบำรุงขวัญบุคคลเพื่อให้มีความสุขกับการทำงานภายใต้สภาพการณ์ที่เหมาะสม บุคคลจะทำงานได้ดีกว่าสภาพการณ์ที่ไม่เหมาะสม
4. ต้องจัดให้มีนวัตกรรมภายในองค์การเพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา เพื่อให้บุคคลได้ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่กำลังเปลี่ยนแปลง

แคมป์เบลล์ และคณะ (Campbell and others, 1983 อ้างถึงใน จันทรานี สวงวนนาม 2545: 125) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า งานในหน้าที่ของผู้บริหารการศึกษา คือ การส่งเสริมและสนับสนุนการเรียน การสอน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรทำหน้าที่ 6 ประการต่อไปนี้เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายดังกล่าว คือ

1. พัฒนาเป้าหมายและนโยบายของสถานศึกษา
2. พัฒนาโปรแกรมการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์
3. สร้างและประสานกับหน่วยงานต่างๆ ภายในสถานศึกษาในการนำโปรแกรม หรือแผนงานไปปฏิบัติ
4. จัดหาและจัดสรรทรัพยากรต่างๆ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติตามแผนและโปรแกรมต่างๆ
5. เป็นตัวแทนของโรงเรียนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน

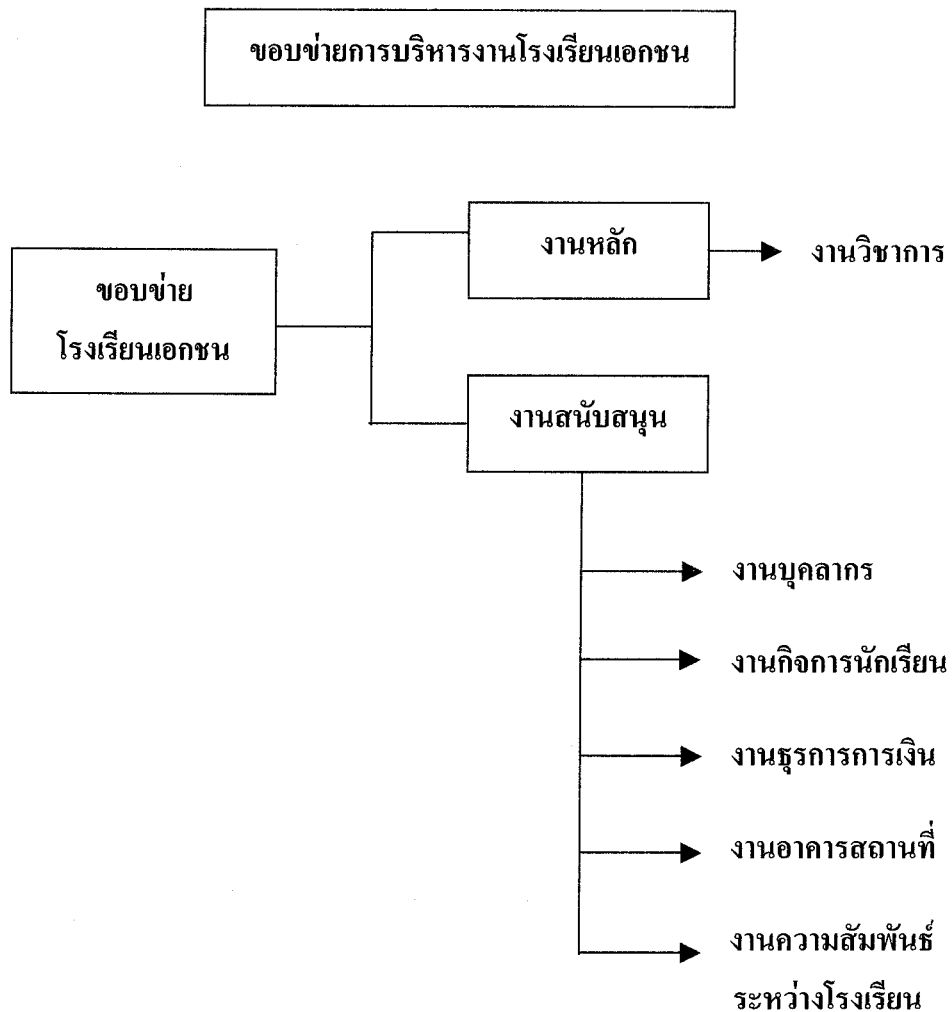
6. ประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานทั้งในด้านกระบวนการและผลผลิต

ประเสริฐ เขษฐ์พันธ์ (2542: 83) ได้กล่าวไว้ว่า ภารกิจ หมายถึง งานที่จำเป็นต้องทำ ดังนั้นคำว่า ภารกิจการบริหาร จึงหมายถึง งานบริหารที่จำเป็นต้องทำหรือดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร และเนื่องจากปัจจุบันองค์กรที่ถูกตั้งขึ้นมีหลายชนิด หลายประเภท ภารกิจการบริหารย่อมแตกต่างกันไปตามประเภทและชนิดขององค์กรนั้น ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องศึกษาให้ทราบถึง ภารกิจการบริหารหน่วยงานที่ตนรับผิดชอบ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปอย่างถูกต้อง เหมาะสม และได้ให้ความเห็นว่า การจัดตั้งโรงเรียนขึ้นมาเพื่อให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน ผู้เข้ามาใช้บริการส่วนใหญ่ คือนักเรียน ซึ่งเป็นลูกหลานของคนในชุมชนนั่นเอง และตัวโรงเรียนเองก็จำเป็นต้องมีการบริหารคน เงิน วัสดุอุปกรณ์ เช่นเดียวกับองค์กรบริหารทั้งหลาย ฉะนั้น ภารกิจการบริหารการศึกษาหรือการบริหารโรงเรียน ควรจะต้องประกอบด้วย 1) งานวิชาการ 2) งานธุรการ 3) งานบริหารบุคคล 4) งานกิจการนักเรียน 5) งานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ (2538: 17-63) กล่าวว่า การบริหารงานโรงเรียนนั้นเป็นภารกิจที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนทุกคนในสังคม และการปฏิบัติหน้าที่ให้เหมาะสมกับความสำคัญนั้น จำเป็นจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการจัดการศึกษา ฐานะเทียบ กฎหมาย ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน มีความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ ขอบข่าย ความสำคัญของการบริหารงานโรงเรียนเพื่อสามารถดำเนินการบริหารโรงเรียนได้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ให้สมกับที่รัฐบาลไว้วางใจให้เข้ามาร่วมจัดการศึกษาของชาติ โดยงานบริหารโรงเรียนมี 6 งาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ 2538: 1) ดังนี้

1. งานวิชาการ
2. งานบุคลากร
3. งานกิจการนักเรียน
4. งานธุรการและการเงิน
5. งานอาคารสถานที่
6. งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน

โดยมีงานวิชาการเป็นงานหลัก งานอื่นๆ เป็นงานสนับสนุน

ภาพที่ 2.1 ขอข่ายการบริหารงาน โรงเรียนเอกชน

1.2.1 การบริหารงานวิชาการ เป็นงานหลักที่ผู้บริหารต้องดำเนินงาน มีขอข่ายการบริหารงาน ดังนี้ 1) งานเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรและการจัดแผนการเรียนการสอน 2) งานเกี่ยวกับการจัดทำโครงการสอน การจัดทำตารางสอน การจัดทำบันทึกการสอน 3) งานเกี่ยวกับตัวครูและระบบการนิเทศการเรียนการสอน 4) งานเกี่ยวกับตัวนักเรียน 5) งานจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์การสอนและเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) การเลือกแบบเรียนและการส่งเสริมการผลิตเอกสาร 7) งานด้านการวัดผลและการประเมินผล 8) งานส่งเสริมการสอน 9) งานห้องสมุด 10) งานประชุมอบรมทางวิชาการ 11) งานด้านการวางแผนและกำหนดวิธีการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ

1.2.2 การบริหารงานบุคลากร เป็นงานที่มีความสำคัญรองลงมาจากงานวิชาการ นักบริหารเชื่อตามทฤษฎีองค์การว่า งานและคนสำคัญเท่ากัน ดังนั้นหากจะพัฒนางานจำเป็นต้องพัฒนาคนเสียก่อน เนื่องจากคนเป็นผู้ทำงาน คนจึงเป็นปัจจัย ทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่มีคุณค่า และมีเกียรติภูมิสูง โดยมีขอบข่ายการบริหาร ดังนี้ 1) การกำหนดบุคลากรตามแผนที่วางไว้ สำหรับโรงเรียน ระยะสั้นและยาว ตามความต้องการของโรงเรียน คือเป็นการจัดอัตรากำลังของโรงเรียน 2) การรับสมัครและการคัดเลือกบุคลากร 3) การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติการสอน และการประชุมพิเศษ 4) การพัฒนาและการฝึกอบรม การกำหนดค่าตอบแทนและการประเมินผลการปฏิบัติงาน 5) งานวินัยและการให้พินหน้ำที่

1.2.3 การบริหารงานกิจการนักเรียน เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรงนอกเหนือจากการสอนในชั้นปกติ เป็นงานที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคนให้ก้าวหน้า ประสบผลสำเร็จและมุ่งส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนให้ดำเนินไปได้ดี อันจะมีผลต่อไปถึงการพัฒนาบุคลิกภาพและความรู้ความสามารถ หรือความถนัดเฉพาะของนักเรียนแต่ละคนให้ก้าวหน้า และเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ตัวเอง มีขอบข่ายการบริหาร ดังนี้ 1) การจัดกิจกรรมนักเรียน 2) การจัดบริการแนะแนว 3) การรักษาวินัยในสถานศึกษา 4) บริการอื่นๆ ที่จัดให้แก่ นักเรียน เช่น บริการสุขภาพ การจัดหาอาหารกลางวัน การจัดร้านค้าของสถานศึกษา

1.2.4 การบริหารงานธุรการและการเงิน เป็นการเสมือนสายโลหิตน้อยใหญ่ที่มาหล่อเลี้ยงงานวิชาการของโรงเรียน โรงเรียนจึงต้องบริหารงานธุรการให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อให้มาสนับสนุนงานวิชาการ ให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ของการบริหารโรงเรียน มีขอบข่ายการบริหาร ดังนี้ 1) งานสารบรรณ 2) งานทะเบียนและรายงาน 3) งานประชาสัมพันธ์

1.2.5 การบริหารงานอาคารสถานที่ เป็นงานที่ส่งเสริมสภาพการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น เป็นงานที่ต้องเตรียมพร้อมเพื่อที่จะรองรับบุคลากรในโรงเรียนเมื่อมีการขยายการรับนักเรียนให้มากขึ้น เป็นงานละเอียดอ่อนในด้านวัตถุประสงค์ของการใช้สภาพธรรมชาติของนักเรียน และเกี่ยวข้องกับสภาพธรรมชาติของภูมิอากาศ ระบบความปลอดภัย ระบบถ่ายเทน้ำ ระบบการระบายอากาศ และการใช้ประโยชน์ของอาคาร มีขอบข่ายการบริหาร ดังนี้ 1) การลงทุนก่อสร้างอาคารสถานที่ 2) การดำเนินงานก่อสร้างอาคาร 3) การใช้อาคารและบริเวณโรงเรียน

1.2.6 การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน เป็นการบริหารงานที่ช่วยสนับสนุนงานวิชาการของโรงเรียน มีการประสานประโยชน์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้านผู้ปกครองและนักเรียน ช่วยให้ชุมชนได้พัฒนาด้านวิชาชีพ ส่งเสริมให้ชุมชนได้เข้าร่วมกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยมีขอบข่ายการบริหารดังนี้ 1) การประชาสัมพันธ์ แจ้งข่าวสารของโรงเรียนเพื่อให้เกิดภาพพจน์ที่ดี นำเชื่อถือและศรัทธา เพื่อให้ชุมชนสนับสนุนการดำเนินกิจการ

2) การให้ชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน 3) การให้บริการชุมชน 4) การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลในโรงเรียน คือการให้ความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพราะบุคลากรของโรงเรียนเป็นคนในชุมชนนั่นเอง

สรุปได้ว่า การบริหารงานในโรงเรียนเอกชน ผู้บริหารจะต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการให้บริการทางการศึกษา โดยมีงานวิชาการเป็นงานหลัก และมีงานอื่นๆ เป็นงานสนับสนุน การบริหารกิจการนักเรียนเป็นงานสนับสนุนงานหนึ่ง ที่มีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถ ออกไปประกอบอาชีพ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญในการบริหารกิจการนักเรียน และดำเนินงานให้เป็นไปด้วยดี มีประสิทธิภาพ มีการบริหารจัดการที่ดีและเหมาะสม

2. การบริหารกิจการนักเรียน

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียน

2.1.1 ความหมายของงานกิจการนักเรียน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542: 147-149) กล่าวถึง งานกิจการนักเรียน นักศึกษาไว้ว่า งานกิจการนักเรียนนักศึกษาเป็นกระบวนการทางการศึกษาที่สถานศึกษาได้จัดไว้เพื่อพัฒนาให้นักศึกษาเป็นผู้ที่มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งวิชาการ และวิชาชีพ มีความสามารถทางสติปัญญา ทักษะทางสังคม อารมณ์มั่นคง สุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ งานกิจการนักเรียนนักศึกษาเป็นงานที่ช่วยส่งเสริมเติมเต็มให้กับนักเรียนนักศึกษา มีความสมบูรณ์นอกเหนือจากที่ได้รับตามหลักสูตร การเรียนการสอนที่ทางสถานศึกษาได้จัดขึ้น

กาญจนา ศรีกาพลินธุ์ (2531: 13) ได้ให้ความหมายของงานกิจการนักเรียนไว้ว่า เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง นอกเหนือจากการสอนในชั้นตามปกติ เป็นงานที่มุ่งส่งเสริมการเรียนของนักเรียนทุกคนให้ก้าวหน้า ประสบผลสำเร็จ และมุ่งส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนในโรงเรียนให้ดำเนินไปด้วยดี อันจะมีผลไปถึงการพัฒนาบุคลิกภาพและความรู้ความสามารถหรือความถนัดเฉพาะตนของนักเรียนแต่ละคนให้ก้าวหน้า และเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ตัวของเขาเองทั้งในขณะที่มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน และเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปสู่อาชีพการงาน

ดำรง ประเสริฐกุล (2542: 2) กล่าวไว้ว่า งานกิจการนักเรียน คือ งานที่โรงเรียนจัดให้แก่แก่นักเรียน เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ ความสามารถต่างๆ ของนักเรียน รวมทั้งอำนวยความสะดวก และสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนักเรียนกับโรงเรียนในการจัดกิจกรรมต่างๆ

อดิศักดิ์ สามงามแสน (2544: 10) กล่าวว่าไว้ว่า งานกิจการนักเรียน หมายถึง งานที่เกี่ยวกับตัวนักเรียน ตั้งแต่เข้าเรียนจนถึงจบการศึกษาไปแล้ว ไม่รวมถึงการจัดการเรียนการสอน ในชั้นเรียนปกติ มุ่งเสริมสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้มีบุคลิกภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ความสามารถ ตามศักยภาพของแต่ละคน เพื่อนำไปใช้ประกอบอาชีพและดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2536: 7) กล่าวว่า กิจการนักเรียนนั้นเป็นภารกิจหนึ่งของการบริหารสถานศึกษา เป็นเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับนักเรียนในมุมกว้าง เช่น การจัดสวัสดิการให้แก่ นักเรียน การแนะแนว วินัย กิจกรรมต่างๆ ของนักเรียน เป็นต้น งานกิจการนักเรียนมีวัตถุประสงค์ เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในห้องเรียนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า งานกิจการนักเรียน หมายถึง การดำเนินงานหรือกิจการต่างๆ ในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง ตั้งแต่เข้าเรียนจนกระทั่งจบการศึกษา เป็นกิจกรรมประกอบหรือเสริมหลักสูตรที่จัดขึ้นนอกเหนือการเรียนการสอนตามปกติในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถของผู้เรียนเต็มตามศักยภาพ เสริมสร้างทักษะชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรม ปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.1.2 ความหมายของการบริหารกิจการนักเรียน

เชาวน์ มณีวงษ์ (2527: 13) กล่าวว่า การบริหารกิจการนักเรียน ก็คืองานที่เกี่ยวกับนักเรียนนอกเหนือ จากการเรียนการสอนปกติในชั้นเรียน ดังนั้นบรรดากิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น จึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการบริหารกิจการนักเรียนเท่านั้น ส่วนขอบข่ายของการบริหารกิจการนักเรียน จะกินความไปไกลแค่ไหนเพียงใดขึ้นอยู่กับสภาพสังคม ชุมชน ขนาดและระดับของโรงเรียน รวมถึงทรัพยากรการบริหารที่มีอยู่ของโรงเรียนด้วย

กล้า ทองขาว (อ้างถึงใน ประเสริฐ เศษฐพันธ์ 2542: 127) ได้ให้ความหมายของการบริหารกิจการนักเรียนไว้ว่า หมายถึงศิลปะในการดำเนินการกิจทั้งหลายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ในโรงเรียน แต่การบริหารกิจการนักเรียนกินความหมายกว้างขวางเกินไป ควรใช้คำว่า งานบริการนักเรียน ซึ่งหมายถึง การดำเนินงานด้านนักเรียนที่นอกเหนือไปจากการเรียนการสอนในชั้นเรียนตามปกติ ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความเป็นระเบียบ ความสงบสุข และส่งเสริมการแสดงออก ซึ่งกิจกรรมด้านต่างๆ ของนักเรียนทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

ดำรง ประเสริฐกุล (2542: 3) ได้สรุปว่า การบริหารกิจการนักเรียน คือ การบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในกิจการต่างๆ นอกห้องเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่จะต้องจัดให้กับนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนได้พัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

ปัญญา สาทร (2523: 388) กล่าวว่า การบริหารกิจการนักเรียน หมายถึง การ

บริหารและการนิเทศบรรดากิจการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในห้องเรียน

กรณีกา พันธ์อำพน (2535: 2) อธิบายว่า การบริหารกิจการนักเรียน หมายถึง การบริหารที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนทั้งหมด ยกเว้นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2531: 3 อ้างถึงใน เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ 2536: 7) ได้กล่าวว่ การบริหารกิจการนักเรียน หมายถึง การดำเนินงานต่างๆ เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนปกติภายในโรงเรียน โดยให้นักเรียนได้สมัครใจเข้าร่วม เพื่อได้รับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม พลานามัย ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความกตริเริ่ม สร้างสรรค์ ความเป็นคนที่มีสุนทรียภาพของชีวิต และปลูกฝังความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และความเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ให้ดำรงส่งเสริมเอกลักษณ์และวัฒนธรรมไทย ความเป็นเอกราชและความมั่นคงของชาติ อันเป็นคุณสมบัติของบุคคลที่มีคุณภาพที่เป็นที่พึงประสงค์ของสังคม

แคมป์เบลล์ และคณะ (Campbell and Others 1966: 149 – 150 อ้างถึงใน ดำรง ประเสริฐกุล 2542: 3) กล่าวว่ การบริหารกิจการนักเรียน หมายถึง การจัดบริการด้านต่างๆ ให้แก่นักเรียนเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การบริหารกิจการนักเรียน หมายถึง การบริหารงานหรือกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนนอกเหนือจากการเรียนการสอนตามปกติในชั้นเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมและสร้างโอกาสให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2.1.3 ความจำเป็นและความสำคัญของการบริหารกิจการนักเรียน

งานกิจการนักเรียนเป็นงานที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่างานวิชาการ เนื่องจากเป็นส่วนที่เสริมสร้างการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญาไปพร้อมๆ กัน ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 ซึ่งกำหนดว่ “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่ ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม 2545, 2547 : 12)

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2520: 6-8) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความจำเป็นและความสำคัญของงานกิจการนักเรียน ไว้ 7 ประการ คือ

1) สังคมเป็นตัวกำหนดปรัชญาของการดำรงชีวิต ซึ่งชีวิตต้องการหลายอย่าง โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีสถาบันหลายแห่งในสังคมที่เป็นตัวกำหนดความต้องการของบุคคล

ในขณะที่เดียวกันก็เป็นตัวกำหนดบทบาทของโรงเรียนอีกด้วย สถาบันดังกล่าวนี้ ได้แก่ บ้าน ศาสนา รัฐบาล เป็นต้น โรงเรียนมีบทบาททั้งส่งเสริมและควบคุมบุคลากรต่างๆ ซึ่งบุคลากรต่างๆ เหล่านี้ เป็นผู้สร้างหลักสูตร และกระบวนการเรียน ซึ่งนักเรียนจำเป็นต้องเรียน นักเรียนมาโรงเรียนมิใช่จะ มาเพื่อเรียนหนังสือแต่เพียงอย่างเดียว แต่มาเรียนรู้เพื่อที่จะใช้ชีวิตอยู่ในสังคมที่สับสน และซับซ้อน ได้อย่างมีความสุข โรงเรียนจำเป็นต้องช่วยเหลือในเรื่องเหล่านี้ และกิจกรรมนักเรียนจะเป็นส่วนที่จะ ช่วยเหลือได้เป็นอย่างมาก

2) เรยอมรับกันว่ากระบวนการเรียนรู้มิได้เกิดขึ้นในห้องเรียนแต่เพียงอย่างเดียว นักเรียนได้เรียนรู้อะไรๆ หลายอย่างนอกห้องเรียน คนส่วนใหญ่ต้องเรียนรู้จากคนอื่น คนเราต่างก็ เรียนรู้ซึ่งกันและกัน การบริหารกิจการนักเรียนเป็นงานที่อยู่นอกห้องเรียน จึงมีส่วนช่วยให้นักเรียนได้ เรียนรู้กว้างขวางขึ้น

3) เป็นความจริงที่ว่าคนสอบได้ที่ 1 ไม่จำเป็นจะต้องมีชีวิตเจริญก้าวหน้ามาก กว่าคนที่สอบได้ที่รองๆ หรือท้ายๆ คนที่สอบได้ที่ 1 มักจะมีความรู้ดีในห้องเรียน คนที่สอบได้ที่ ท้ายๆ อาจมีความรู้หลายๆ อย่างนอกห้องเรียนดีกว่าคนที่สอบได้ที่ 1 เสียอีก การบริหารกิจการนักเรียน จึงมีส่วนช่วยนักเรียนได้เป็นอย่างมาก

4) คนเราโดยปกติจะไม่นิ่งเฉย มีการเคลื่อนไหวอยู่เสมอ ทั้งการกระทำและ ความคิด มโนภาพของแต่ละบุคคลจะมีพลังมากน้อยแค่ไหน เพียงใดขึ้นอยู่กับวัยและสิ่งแวดล้อม ถ้า อยู่ในวัยเด็กจะมีพลังกายมากกว่าพลังความคิด ในวัยผู้ใหญ่ก็จะมีพลังความคิดมากกว่าพลังกาย ส่วน วัยหนุ่มสาวจะมีทั้งพลังกาย และพลังความคิดควบคู่กันไป พลังที่มีอยู่ในตัวบุคคล ไม่ว่าจะพลัง กายหรือพลังความคิด ย่อมมีการใช้และการควบคุมส่วนเกินควบคู่กันไป พลังส่วนเกินนี้หากใช้ไม่ถูก ทางก็จะนำไปสู่การทำลาย สร้างความเสียหายหรือความเสื่อมเสียต่างๆ ได้ ดังนั้นโรงเรียนจึงต้อง พยายามหาทางควบคุมพลังส่วนเกินนี้เอาไว้ และไปแสดงออกในทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน และสังคม

5) เป้าหมายของการศึกษา คือ การให้เด็กนักเรียนมีความเจริญงอกงามทุกๆ ด้านทั้งทางกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เพื่อการเจริญเติบโตเป็นคนที่สมบูรณ์ การศึกษาใน ห้องเรียนมีส่วนช่วยให้นักเรียนเจริญงอกงามทางด้านสติปัญญา ส่วนการศึกษานอกห้องเรียนมีส่วน ช่วยเสริมต่อเติมความเจริญงอกงามของนักเรียนเพิ่มขึ้นอีกทั้งทางกาย สังคมและอารมณ์ ดังนั้น การ ศึกษานอกห้องเรียนก็อาจนับได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารกิจการนักเรียน

6) มนุษย์เราจะหวงแหน ทะนุถนอม บำรุงรักษา ในสิ่งที่ตนเองรู้สึกว่ามี ส่วน เป็นเจ้าของ การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน การบริหารกิจการนักเรียนก็เป็นอีก ทางหนึ่งแสดงให้นักเรียนเห็นว่า เขามีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของโรงเรียนของเขาเอง กิจกรรมเช่นนี้

เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารกิจการนักเรียน

7) การศึกษาในห้องเรียนส่วนใหญ่เป็นการนำไปสู่อาชีพหลัก กิจกรรมนักเรียนในหลายๆ อย่าง เป็นการส่งเสริมอาชีพรอง มีคนไทยไม่น้อยทีเดียวที่มีชื่อเสียงและประสบความสำเร็จในชีวิตด้วยอาชีพรอง

กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (2533: 15 อ้างถึงใน ปีญญา คล้ายจันทร์ 2541: 11) ได้ให้เหตุผลถึงความจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนว่า ในระยะเริ่มแรกของการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ในรูปของการจัดตั้งโรงเรียนขึ้นมานั้น ผู้จัดการหรือคณะผู้จัดการศึกษา ยังไม่มีความคิดในเรื่องการจัดการด้านกิจการนักเรียนแต่ประการใด จนกระทั่งเมื่อเวลาล่วงเลยไปนานๆ เข้าเรื่องต่างๆ ที่เป็นปัญหาต่อสวัสดิภาพและการเรียนของเด็กค่อยๆ ปรากฏให้เห็นมากขึ้น ๆ เช่น ปัญหาการขาดเรียน (ด้วยสาเหตุต่างๆ) ปัญหาสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจ ปัญหาความยากจน ปัญหาการปรับตัวไม่ได้ อันเป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอน ปรากฏให้เห็นมากขึ้น ซึ่งหากทางโรงเรียนเพิกเฉยไม่ช่วยขจัดปัดเป่า การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนก็ไม่อาจบรรลุผลสมบูรณ์ได้ เพราะเด็กๆ ย่อมไม่สามารถจะเรียนเล่าเรียนในเมื่อเขายังต้องเผชิญปัญหาหลายๆ ประการของชีวิต ดังนั้นปัญหาและความจำเป็นดังกล่าว งานแก้ปัญหามาตามความจำเป็น จึงค่อยๆ เริ่มปรากฏในโรงเรียนต่างๆ มากขึ้น จนกลายเป็นงานสำคัญอีกด้านหนึ่ง ซึ่งผู้บริหารการศึกษาทั้งหลายในปัจจุบันต้องจัดขึ้นมาพร้อมๆ กับการสอน ซึ่งกิจการบริการแก้ปัญหาล่าช้า นี้ได้แก่ งานที่เรียกว่า “กิจการนักเรียน”

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542: 147) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของงานกิจการนักเรียนนักศึกษา ไว้ว่า งานกิจการนักเรียน นักศึกษา เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน โรงเรียนจะต้องดำเนินงานตั้งแต่นักเรียน นักศึกษาเข้ามาเรียน มุ่งสร้างให้นักเรียน นักศึกษามีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ความสำคัญของงานกิจการนักเรียน นักศึกษา จึงต้องคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังนี้

1) ความต้องการในสังคมมีหลายอย่าง สถานศึกษาเป็นระบบย่อยของสังคม ต้องมีบทบาทที่จะช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่า และเป็นประโยชน์ตลอดเวลาที่นักเรียนเหล่านั้นอยู่ในสถานศึกษา

2) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความเจริญงอกงามและพัฒนาการในทุกด้าน ทั้งทางกาย สติปัญญา สังคมและอารมณ์ การศึกษานอกหลักสูตรหรือเสริมหลักสูตรเป็นส่วนที่จะเติมเต็มช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทั้งทางกาย สังคมและอารมณ์ ซึ่งนับได้ว่าการศึกษานอกหลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานกิจการและมีความสำคัญต่อผู้เรียนเป็นอย่างมาก

3) การศึกษาในหลักสูตรเป็นส่วนนำไปสู่อาชีพหลัก กิจการนักเรียนหลายๆ อย่างช่วยเสริมความสนใจงานอดิเรกซึ่งเป็นอาชีพรอง ทำให้เราอยู่ได้อย่างมีความสุขเมื่อมีงานอดิเรก

4) นักเรียนจะต้องมีพลังทั้งด้านความคิดและพลังทางกายควบคู่กันไป งาน

กิจการนักเรียนมีส่วนช่วยให้นักเรียนกล้าแสดงออกในด้านการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ตนเองสนใจ

5) การที่นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้นยังมีส่วนช่วยสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นหมู่คณะพวกเขาด้วยกัน และความเป็นเจ้าของร่วมกัน ช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักใคร่ผูกพันกับชื่อเสียงและสถานศึกษา

จะเห็นได้ว่า การบริหารกิจการนักเรียนมีความสำคัญยิ่ง ต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างเต็มตามศักยภาพ ได้มีโอกาสพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ เพื่อให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ ที่มีคุณค่าต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนต้องจัดและดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ นอกเหนือจากงานด้านการเรียนการสอนตามปกติในชั้นเรียน

2.1.4 จุดมุ่งหมายของการบริหารกิจการนักเรียน

กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (2531: 13) สรุปว่า การบริหารกิจการนักเรียนย่อมมุ่งหมายที่จะให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนในเรื่องต่อไปนี้

1. ช่วยเหลือเด็กได้สำรวจตนเอง เข้าใจตนเองในด้านความต้องการ ความสนใจ และความถนัด ความสามารถ
  2. เพื่อช่วยให้ครูรู้จักเด็กแต่ละรายได้ดีขึ้น และสามารถส่งเสริมความสนใจ ความถนัด ความสามารถของแต่ละคนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
  3. ช่วยเหลือเด็กได้เพิ่มพูนประสบการณ์และทักษะ
  4. ช่วยสร้างเสริมบุคลิกภาพ และพัฒนาการของเด็กได้เต็มที่
  5. ช่วยเหลือเด็กประสบความสำเร็จในงานของตน ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจและมีความสุข
  6. ส่งเสริมสัมพันธ์ภาพ ศีลธรรมจรรยา ในการอยู่และทำงานร่วมกันในโรงเรียน
  7. ส่งเสริมการปกครองตนเองตามแนวทางประชาธิปไตยอันพึงปรารถนา
  8. ช่วยเหลือเด็กทุกคนได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนและได้รับประโยชน์สูงสุด
- อย่างเท่าเทียมกัน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542: 148) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของงานกิจการนักเรียนไว้ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการในสถานศึกษาจัดกิจกรรมต่างๆ ในสถานศึกษา เพื่อจะได้ช่วยพัฒนาทางด้านสติปัญญา เพื่อความสำเร็จและก้าวหน้าทางวิชาการ
2. เพื่อจัดให้บริการต่างๆ ที่จะช่วยให้นักศึกษาแต่ละคนได้พัฒนาตนเอง และช่วยให้เข้าใจความมุ่งหมายในการดำเนินชีวิตในสถานศึกษา

3. เพื่อเปิดโอกาสให้ใช้ชีวิตแบบประชาธิปไตยในรูปแบบของสถานักเรียน องค์การนักเรียน รวมทั้งรูปแบบของกิจกรรมนักศึกษาอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักใช้สิทธิและความรับผิดชอบ รวมทั้งการเรียนรู้วิธีการทำงานกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ

4. เพื่อเปิดโอกาสให้คณาจารย์ นักเรียน ได้มีโอกาสติดต่อ พบปะซึ่งกันและกันนอกห้องเรียนที่งานกิจการนักเรียนจะเป็นตัวกลางช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขปัญหาชีวิต

5. เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้รับความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียน ทั้งนี้โดยการให้ความช่วยเหลือในด้านเงินทุนในกรณีจำเป็น เช่น การให้ทุน การให้เงินยืม การจัดหางานให้ทำ เป็นต้น

6. เพื่อช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้พัฒนาความรับผิดชอบและความมีวินัยในตัวเองให้สูงขึ้น

7. เพื่ออธิบายถึงจุดมุ่งหมาย นโยบาย กฎระเบียบ และการบริหารงานของสถานศึกษาแก่นักเรียนและบุคคลทั่วไป

8. เพื่อช่วยสร้างบรรยากาศให้กับผู้เกี่ยวข้องกับงานกิจการนักเรียน มีขวัญในการปฏิบัติงานสูงขึ้น และมีความรักใคร่ผูกพันกับสถานศึกษา

สรุปได้ว่า การบริหารกิจการนักเรียนมีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมและสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน โดยผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น ส่งผลให้เกิดการติดต่อพบปะกันนอกห้องเรียนระหว่าง ครู นักเรียน บุคคลอื่นๆ นอกห้องเรียน ช่วยให้นักเรียนเจริญเติบโตเป็นคนที่มีบุคลิกในทุกๆด้าน พร้อมทั้งจะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมภายนอกได้อย่างมีความสุข

2.2 ขอบข่ายของการบริหารกิจการนักเรียน

กาญจนา ศรีกาพสินธุ์ (2531: 14-15) ได้กล่าวถึง ขอบข่ายของการบริหารกิจการนักเรียนว่า การบริหารกิจการนักเรียนประกอบด้วยงานที่จะต้องจัดดำเนินการหลายด้าน ซึ่งในแต่ละประเทศ แต่ละท้องถิ่น หรือแต่ละจังหวัด แต่ละโรงเรียนอาจจัดหรือกำหนดขอบข่ายของงานไว้ไม่เหมือนกัน แต่โดยทั่วไปประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ 3 ด้าน คือ

1. การปกครองและการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามอำนาจหน้าที่ของผู้บริหาร ซึ่งประกอบด้วยงาน การสำมะโนนักเรียน การรับนักเรียน การแบ่งกลุ่ม การประเมินผลและการเลื่อนขั้น การรายงานผลการเรียนและการพัฒนาการของนักเรียน การจัดทำระเบียบนักเรียนระเบียบวินัย การรักษาระเบียบวินัยของนักเรียน

2. บริการและสวัสดิการด้านต่างๆ ประกอบด้วย บริการแนะแนว บริการทางวิชาการ บริการรับส่งนักเรียน บริการสุขภาพอนามัย บริการอาหารกลางวัน บริการสันตนาการและพักผ่อน หย่อนใจ บริการด้านความปลอดภัย และบริการด้านอื่นๆ ตามความจำเป็นที่มี

3. กิจกรรมนักเรียน ได้แก่ ชนิดของกิจกรรมนักเรียน หลักการจัด คุณค่า ปัญหาและวิธีการแก้

พนักศ. หันนาคินทร์ (2524: 219-278) ได้แบ่งการบริหารงานกิจการนักเรียน ออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ ด้วยกัน คือ

1. การจัดกิจกรรมนักเรียน ได้แก่ กิจกรรมที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน การประชุม ชุมนุม กิจกรรมที่กระทำนอกโรงเรียน การกีฬา เป็นต้น

2. การจัดบริการแนะแนว ได้แก่ การจัดปฐมนิเทศ การหาข่าวสารหรือข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน การเสนอข่าวเกี่ยวกับการอาชีพ การศึกษา และการสังคม การจัดบริการให้คำปรึกษา การจัดทำงานและสถานที่เรียนต่อ

3. การรักษาระเบียบวินัยในโรงเรียน ได้แก่ การดำเนินการป้องกันความผิดทางวินัย การแก้ไขความผิดทางวินัย มาตรการส่งเสริมทางวินัย

4. บริการอื่นๆ ที่จัดให้แก่ นักเรียน เช่น บริการสุขภาพ การจัดอาหารกลางวัน การจัดร้านค้า การจัดให้ความปลอดภัยแก่นักเรียน เป็นต้น

ประเสริฐ เศรษฐพันธ์ (2542: 128) ได้สรุป ขอบข่ายของการบริหารกิจการนักเรียน ไว้ว่า การบริหารกิจการนักเรียนนั้นมีขอบข่ายกว้างขวาง ซึ่งอาจแบ่งออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ

1. การศึกษาก่อนเด็กเข้าเรียน ได้แก่ การสำรวจ และการจัดทำสำมะโนนักเรียนในพื้นที่ บริการการศึกษา การรับเข้าเรียน การแบ่งกลุ่มชั้น และการลงทะเบียนเรียน การปฐมนิเทศนักเรียนใหม่

2. การกิจระหว่างที่เด็กศึกษาอยู่ในโรงเรียน

1) งานด้านบริการ ได้แก่ บริการรับ-ส่งนักเรียน บริการอาหารกลางวัน บริการสุขภาพอนามัย บริการร้านค้าโรงเรียน บริการให้ความปลอดภัย บริการช่วยเหลือด้านการเงิน บริการแนะแนวและให้คำปรึกษา บริการสอนพิเศษ บริการห้องสมุด

2) งานด้านกิจกรรมนักเรียน ได้แก่ สถานักเรียน ชมรม การกีฬา ศิลปะ และวัฒนธรรม สังคมสงเคราะห์ วารสารสิ่งตีพิมพ์

3) งานด้านปกครองและวินัยในโรงเรียน ได้แก่ การอบรมศีลธรรม จรรยาบรรณ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม การปกครองดูแลให้ความอบอุ่น และความปลอดภัยแก่นักเรียน ขณะอยู่ในโรงเรียน การให้คำแนะนำด้านความประพฤติ แก้ปัญหาการเรียนของนักเรียน ประสานงานกับผู้ปกครองในการร่วมมือกันแก้ปัญหาของนักเรียน

3. ภารกิจหลังเด็กจบการศึกษา ได้แก่ การจัดปัจฉิมนิเทศ การออกประกาศนียบัตร ใบรับรอง ใบแทน การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษา การจัดงานชมรมศิษย์เก่า การประชาสัมพันธ์ ระหว่างสถาบันการศึกษากับศิษย์เก่า

มิลเลอร์ และปริน (Miller and Prince 1977: 11 อ้างถึงในดำรง ประเสริฐกุล 2542: 11) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของการบริหารกิจการนักเรียนว่า ควรมีพื้นฐานอยู่บนความเชื่อมั่น 4 ประการ คือ

1. ความเชื่อมั่นและคุณค่าในความเป็นมนุษย์ ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ที่จะช่วยให้นักเรียนแต่ละคน ได้พัฒนาถึงขีดความสามารถของแต่ละคน
2. ความเชื่อมั่นในความเสมอภาค ด้านความคิดและความรู้สึก ในการทำงานหรือทำกิจกรรม ซึ่งไม่สามารถที่จะแยกออกจากกันได้ งานด้านกิจการนักเรียนควรให้ความสนใจในคุณค่าของความเป็นคนอย่างเสมอเหมือนทุกคน
3. มีความเชื่อว่า โลกนี้มีไว้สำหรับมนุษย์ทุกคน มีสังคมและชีวิตครอบครัวสำหรับเขา และมนุษย์จะต้องมีอาชีพต้องทำ จึงเป็นหน้าที่ของงานกิจการนักเรียน ในการที่จะช่วยนักเรียน โดยเฉพาะวัยรุ่น ให้เขาสามารถปรับตัวและช่วยเหลือตนเองได้ เมื่อเขาเหล่านั้นเจริญเติบโตและพัฒนาบุคลิกภาพของเขาได้อย่างเต็มความสามารถ
4. มีความเชื่อว่า หากบุคคลมีประสบการณ์จะทำให้เขาเป็นคนที่ทันสมัย ทนต่อเหตุการณ์เสมอ

ในที่นี้ ผู้วิจัยได้แบ่งขอบข่าย ของการบริหารกิจการนักเรียน ตามบทบาทหน้าที่ ความสามารถหรือ สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ และจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 (2548: 67) ซึ่งได้กล่าวไว้ดังนี้

การบริหารกิจการนักเรียน มีสาระความรู้ ดังนี้

- 1) คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์
- 2) ระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
- 3) การจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน

กำหนดสมรรถนะ ดังนี้

- 1) สามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน
- 2) สามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน
- 3) สามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ
- 4) สามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะ

ดังนั้นภารกิจ ขอบข่ายของการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา จึงประกอบด้วยรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1) งานกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน หมายถึง กิจกรรมที่จัดอย่างเป็นกระบวนการด้วยรูปแบบ วิธีการที่หลากหลาย ให้ได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง มีความหมายและมีคุณค่าในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม มุ่งเสริมเจตคติ คุณค่าชีวิต ปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง สร้างจิตสำนึกในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปรับตัวและปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ได้แก่ กิจกรรมแนะแนว และ กิจกรรมนักเรียน

2) งานบริการผู้เรียน หมายถึง งานที่อำนวยความสะดวกสบายช่วยให้ผู้เรียนดำเนินชีวิตอยู่ในโรงเรียนได้อย่างมีความสุข หรืองานบริการที่ช่วยส่งเสริมให้การเรียนของนักเรียนมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ งานสวัสดิการทั่วไป งานบริการงานวิชาการ การบริการห้องสมุด การบริการสุขภาพและอนามัยนักเรียน การจัดบริการอาหารกลางวัน การบริการรักษาความปลอดภัย การบริการป้องกันอุบัติเหตุ

3) งานส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในด้านต่างๆ หมายถึง การพัฒนาและส่งเสริมเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ หรือเด็กที่แสดงออกซึ่งความสามารถอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน เช่น ด้านสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ การใช้ภาษา การเป็นผู้นำ การสร้างงานทัศนศิลป์และศิลปะการแสดง ความสามารถด้านดนตรี ด้านกีฬา หรือด้านวิชาการ

4) งานส่งเสริม วินัย คุณธรรม จริยธรรม และความสามัคคีในหมู่คณะ หมายถึง การควบคุมความประพฤติและระเบียบวินัยนักเรียน และการปลูกฝังประชาธิปไตยแก่นักเรียน

2.2.1 งานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 1-6) ได้กล่าวถึงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ ดังนี้

1) ความสำคัญของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม 2545 กำหนดแนวการจัดการศึกษา โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน กำเนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้ใช้ในการป้องกัน แก้ปัญหาและเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กอปรกับมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยี ก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของบุคคล ทำให้เกิดความยุ่งยากซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินชีวิตให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี และมีความสุข

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดให้มีสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัด และความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ คือ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม

2) ความหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่จัดอย่างเป็นกระบวนการด้วยรูปแบบ วิธีการที่หลากหลาย ให้ได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง มีความหมาย และมีคุณค่าในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม มุ่งเสริมเจตคติ คุณค่าชีวิต ปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง สร้างจิตสำนึกในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปรับตัวและปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

3) เป้าหมายของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งพัฒนาให้บุคคลรู้จักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีกระบวนการคิด มีทักษะในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม และมีความสุข มีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ โดยกำหนดเป้าหมายในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้

(1) ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย เกิดความรู้ ความชำนาญ ทั้งวิชาการและวิชาชีพอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

(2) ผู้เรียนค้นพบความสนใจ ความถนัด และพัฒนาความสามารถพิเศษ เฉพาะตัวมองเห็นช่องทางในการสร้างงาน อาชีพในอนาคตได้เหมาะสมกับตนเอง

(3) ผู้เรียนเห็นคุณค่าขององค์ความรู้ต่างๆ สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง และประกอบสัมมาชีพ

(4) ผู้เรียนพัฒนาบุคลิกภาพ เจตคติ ค่านิยมในการดำเนินชีวิต และเสริมสร้างศีลธรรม จริยธรรม

(5) ผู้เรียนมีจิตสำนึก และทำประโยชน์เพื่อสังคมและประเทศชาติ

4) หลักการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีดังนี้

(1) มีการกำหนดวัตถุประสงค์และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม

(2) จัดให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความสนใจ ความถนัด และความ

สามารถของผู้เรียน

(3) บูรณาการวิชาการกับชีวิตจริง ให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และรู้สึกสนุกกับการใ้รู้ใ้เรียน

(4) ใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ฝึกให้คิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ จินตนาการที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับชีวิตในแต่ละช่วงวัยอย่างต่อเนื่อง

(5) จำนวนสมาชิกมีความเหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรม

(6) มีการกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายของสถานศึกษา

(7) ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการ มีครูเป็นที่ปรึกษา ถือเป็นหน้าที่และงานประจำ โดยคำนึงถึงความปลอดภัย

(8) ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

(9) มีการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม โดยวิธีการที่หลากหลาย และสอดคล้องกับกิจกรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยให้ถือว่าเป็นเกณฑ์ประเมินผลการผ่านช่วงชั้นเรียน

5) **แนวการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน** สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรม โดยคำนึงถึงแนวการจัดดังต่อไปนี้

(1) การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเกื้อกูลส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น การบูรณาการโครงการ องค์ความรู้จากกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นต้น

(2) จัดกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติ ความสามารถ ความต้องการของผู้เรียนและชุมชน เช่น ชมรมทางวิชาการต่างๆ เป็นต้น

(3) จัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อสังคม เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เป็นต้น

(4) จัดกิจกรรมประเภทบริการด้านต่างๆ ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม เช่น บริการห้องสมุด เพื่อนช่วยเพื่อน สหกรณ์ พยาบาล เป็นต้น

6) **การประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน** กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 12-13) ได้กล่าวถึงการประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนว่า เป็นเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งสำหรับการผ่านช่วงชั้นหรือจบหลักสูตร ผู้เรียนต้องเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตลอดจนผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด โดยครูที่ปรึกษากิจกรรม ผู้เรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมตามแนวประเมินดังนี้

(1) การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรายกิจกรรม

ก. การประเมินการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียนตามจุดประสงค์ของแต่ละกิจกรรม โดยประเมินจากพฤติกรรมการปฏิบัติกิจกรรมและผลการปฏิบัติกิจกรรม ด้วยวิธีการที่หลากหลายตามสภาพจริง

ข. ตรวจสอบเวลาเข้าร่วมกิจกรรมของผู้เรียน ว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดไว้หรือไม่

ค. ในกรณีที่มีกิจกรรมใดต้องใช้เวลาปฏิบัติตลอดปี เมื่อสิ้นภาคเรียนแรกผู้รับผิดชอบกิจกรรมควรจัดให้มีการประเมินการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน เพื่อสรุปความก้าวหน้าและสภาพของการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียนระยะหนึ่งก่อน เพื่อการปรับปรุงแก้ไขหรือส่งเสริมการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียนให้เป็นไปอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ และรายงานผลการประเมินให้ผู้ปกครองทราบ โดยทำการประเมินตามจุดประสงค์สำคัญของกิจกรรม และนำผลการประเมินนั้นไปรวมกับผลการประเมินการร่วมกิจกรรมในภาคเรียนที่สอง เพื่อตัดสินผลการประเมินการผ่านจุดประสงค์สำคัญของกิจกรรม เมื่อสิ้นสุดปีการศึกษา (สิ้นสุดกิจกรรม)

ง. ตัดสินใจให้ผู้เรียนที่ผ่านจุดประสงค์สำคัญของกิจกรรมและมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมครบตามเกณฑ์ ให้เป็นผู้ผ่านการประเมินผลการรวมกิจกรรม ผู้เรียนที่มีผลการประเมินบกพร่องในเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่งหรือทั้งสองเกณฑ์ จะเป็นผู้ไม่ผ่านการประเมินผลการร่วมกิจกรรม จะต้องซ่อมเสริมข้อบกพร่องให้ผ่านเกณฑ์ก่อนจึงจะได้รับการตัดสินให้ผ่านกิจกรรม

(2) การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนผ่านช่วงชั้น เป็นการประเมินสรุปผลการผ่านกิจกรรมตลอดช่วงชั้นของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อนำผลไปพิจารณาตัดสินการผ่านช่วงชั้น โดยมีขั้นตอนปฏิบัติดังนี้

ก. กำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้เรียนทุกคนตลอดช่วงชั้น

ข. ผู้รับผิดชอบสรุปและประเมินผลการร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ค. นำเสนอผลการประเมินต่อคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และวิชาการเพื่อให้ความเห็นชอบ

ง. เสนอผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาตัดสินและอนุมัติผลการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนผ่านช่วงชั้นต่อไป

(3) เกณฑ์การผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ก. ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมโดยมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมและปฏิบัติ

กิจกรรมตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ข. ผู้เรียนผ่านจุดประสงค์ที่สำคัญของแต่ละกิจกรรมตามทีสถานศึกษากำหนด

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

1. กิจกรรมแนะแนว

กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 1) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมแนะแนวว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (2540: 12) กล่าวถึงการแนะแนว ไว้ว่า การแนะแนวเป็นการดำเนินงานกิจกรรมแนะแนว ผู้บริหารและครูในโรงเรียนต้องศึกษาถึงขอบข่ายของการแนะแนวให้ครอบคลุม เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย

ดำรง ประเสริฐกุล (2542: 124) ได้สรุปไว้ว่า การแนะแนว คือ กระบวนการที่จะช่วยให้บุคคลสามารถช่วยตนเองได้ หรือสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ เป็นตัวของตัวเอง และรู้จักปรับตนเองเพื่อให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

อดิศักดิ์ สามงามแสน (2544: 56) กล่าวถึง ความหมายการแนะแนว ไว้ว่า การแนะแนว หมายถึง กระบวนการหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง รู้จักสภาพแวดล้อมสามารถเลือกตัดสินใจได้ด้วยตนเองอย่างเหมาะสมและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

กระทรวงศึกษาธิการได้กล่าวไว้ใน เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 คู่มือการบริหารจัดการแนะแนว (2545: 2-4) การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา และมีความสุข ท่ามกลางสภาพสังคมปัจจุบันนับเป็นสิ่งยากยิ่ง โดยเฉพาะในยุคที่สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลกระทบโดยตรงและโดยทางอ้อมต่อการดำเนินชีวิตของคนทุกเพศ ทุกช่วงวัยของชีวิต ปัญหาสังคมได้ทวีความซับซ้อน รุนแรงขึ้นทุกขณะ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการมีค่านิยมฟุ้งเฟ้อ การเลียนแบบ การแพร่ระบาดของสารเสพติด การก่ออาชญากรรม การทำแท้ง การฆ่าตัวตาย ความอ่อนไหวทางจิตใจ ปัญหาเหล่านี้ มีสาเหตุสำคัญคือ บุคคลไม่รู้จักตนเองและสภาพแวดล้อมที่ดีพอ ขาดทักษะการคิดตัดสินใจแก้ปัญหา และไม่สามารถปรับตัวในสถานการณ์ต่างๆ ได้ ซึ่งจำเป็นที่สถานศึกษาต้องใช้กระบวนการแนะแนวเป็นกลไกสำคัญในการป้องกัน ช่วยเหลือ ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนตั้งแต่เยาว์วัย เพราะจุดหมายของการ

แนะแนวเป็นกระบวนการที่มุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณภาพเหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ค้นพบและพัฒนา ศักยภาพของตน มีทักษะการดำเนินชีวิต มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรม จริยธรรม รู้จักการเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา รู้จักคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหาในช่วงวิกฤต วางแผนการศึกษา ต่อ และการพัฒนาตนสู่โลกอาชีพและ การมีงานทำ รวมทั้งดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ดังนั้น การแนะแนวจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคนโดยองค์รวมทั้งทาง ด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตใจ ให้เป็นบุคคลที่สามารถบูรณาการความคิด ค่านิยม ประเพณี วัฒนธรรม และเทคโนโลยีเข้าสู่วิถีชีวิตได้อย่างเหมาะสม

การดำเนินงานแนะแนวให้สนองเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพชีวิตดังกล่าว จำเป็นอย่างยิ่ง ที่สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการแนะแนวและการบริหารจัดการ ตามแผนพัฒนาพัฒนาการแนะแนว ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2545-2549) ที่เน้นการแนะแนวมิติใหม่ ซึ่งเป็นการแนะแนวเชิงรุก ที่มุ่งส่งเสริม พัฒนา และสร้างภูมิคุ้มกันที่มั่นคง โดยการมีส่วนร่วม และประสานงานจากทุก ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้เรียน หรือผู้รับบริการทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับการพัฒนาคุณภาพทุกช่วงวัย ของชีวิตให้เป็นคนดี มีปัญญา และมีความสุข โดยมีกรอบความคิดมิติใหม่การแนะแนว ดังนี้

- 1) ผู้บริหารและครูทุกคนมีบทบาทในการแนะแนว
- 2) การแนะแนวที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด
  - (1) รู้จักและเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ
  - (2) จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มุ่งส่งเสริม และเติมเต็มให้ผู้เรียน ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงตามความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน
  - (3) ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้และพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ในตนเองได้อย่างเต็มที่
  - (4) มุ่งเน้นให้เกิดการบูรณาการแบบองค์รวมทั้งองค์ความรู้ตามหลักวิชาชีวิต และวิชาการ
- 3) การแนะแนวที่เน้นความเท่าเทียมกันของโอกาสทางการศึกษา การจัดกิจกรรมและการให้บริการแนะแนวควรจัดให้ผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งคนพิการและผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา
- 4) การพัฒนาระบบการแนะแนวของสถานศึกษา ระบบการแนะแนวต้องดำเนินการในเชิงรุกที่ครอบคลุมทั้งการป้องกัน ดูแล ช่วยเหลือ และส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนทุกคนได้พัฒนาตนเต็มศักยภาพ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ที่สำคัญ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูทุกคน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และสื่อมวลชน

5) พันธกิจระหว่างบ้าน ชุมชน และสถานศึกษา

6) สร้างเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ข้อมูลสารสนเทศ การเรียนรู้ในยุคโลกไร้พรมแดน ผู้เรียนต้องรู้จักสร้างองค์ความรู้ใหม่ ที่ทันสมัยและทันเหตุการณ์

7) การพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายการแนะแนว การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายแนะแนวระดับจังหวัด อำเภอ / กิ่งอำเภอ ทั้งในด้านวิชาการ ด้านบุคลากร และด้านบริหารจัดการ

ขอบข่ายการแนะแนว

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึง ขอบข่ายการแนะแนว ไว้ในเอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 คู่มือการบริหารจัดการแนะแนว (2545: 5-18) ไว้ว่า เป็นการกำหนดภารกิจการแนะแนว ตามความต้องการของผู้เรียนที่สนองจุดหมายของหลักสูตร ซึ่งการกำหนดขอบข่ายภารกิจการแนะแนวนั้น จะต้องอาศัยหลักการแนะแนวพื้นฐาน คือ

1) การแนะแนวมีขอบข่ายสาระสำคัญ 3 ด้าน คือ

(1) การแนะแนวการศึกษา มุ่งหวังให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนได้เต็มศักยภาพ รู้จักการแสวงหาความรู้ และวางแผนการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวด้านการเรียน และมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน

(2) การแนะแนวอาชีพ ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเองและโลกของการทำงานอย่างหลากหลาย มีเจตคติและนิสัยที่ดีในการทำงาน มีโอกาสได้รับประสบการณ์และฝึกงานตามความถนัด ความสนใจ

(3) การแนะแนวเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีอารมณ์มั่นคง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เข้าใจสภาพแวดล้อมและสามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

2) ภาระงานในการแนะแนว

(1) งานศึกษารวบรวมข้อมูล เป็นการศึกษา สัมภาษณ์ ตรวจสอบ ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การสังเกต สัมภาษณ์ ใช้แบบสอบถาม แบบทดสอบ การเขียนอัตชีวประวัติ สังคมมิติ การเยี่ยมบ้าน โดยมีการบันทึกข้อมูลในระเบียบพหุติการณ ระเบียบสะสมครูรายงานประจำตัวผู้เรียน เป็นต้น ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้ครูรู้จักผู้เรียนแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร ต้องการอะไร และควรให้ความช่วยเหลือในลักษณะใด

(2) งานสารสนเทศ เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารความรู้ที่จำเป็นในการตัดสินใจ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา อาชีพ วัฒนธรรม ศิลธรรม จริยธรรม สุขภาพ โดยนำเสนอในรูปแบบต่างๆ เช่น การบรรยาย อภิปราย จัดป้ายนิเทศ การจัดหาเอกสารคู่มือให้อ่าน ทัศนศึกษา การ

ใช้สื่อภาพยนตร์ วิดีทัศน์ เป็นต้น ข้อมูลที่ถูกต้องทันสมัย มีความจำเป็นมากในการช่วยให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น และป้องกันความล้มเหลวได้อย่างมาก

(3) งานให้คำปรึกษา มีจุดมุ่งหมายที่ช่วยผู้เรียนทั้งด้านการศึกษาด้านงานอาชีพ ด้านชีวิตและสังคมให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจตนเอง รู้ว่าปัญหาของตนอยู่ที่ตรงไหน ควรจะแก้ไขตนเองอย่างไร การแก้ไขนั้นมีกี่ทาง และควรเลือกทางใด จึงจะเหมาะสมกับตนเองมากที่สุด พร้อมทั้งเกิดความรับผิดชอบในการช่วยตนเองอย่างจริงจัง

(4) งานป้องกัน ส่งเสริม พัฒนา ช่วยเหลือ เป็นการจัดกิจกรรมด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ ได้รับการฝึกฝน หรือได้รับการช่วยเหลือตามควรแก่กรณี เช่น กิจกรรมที่สนองความถนัด ความสนใจ และความสามารถแก่ผู้เรียนทุกกลุ่ม ทุกคน รวมทั้งการจัดทุนการศึกษา อาหารกลางวัน หรือการหางานพิเศษ

(5) งานติดตามและประเมินผล เป็นการติดตามผลการดำเนินงานแนะแนวต่างๆ ที่จัดให้แก่ผู้เรียน การติดตามประเมินผลแบ่งออกเป็น 2 งาน คือ

ก. งานติดตามและประเมินผลที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

ข. งานติดตามและประเมินผลที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาผลที่ได้จากการดำเนินโครงการแนะแนวว่ามีคุณค่ามากน้อยเพียงใด ได้ผลหรือไม่ ควรปรับปรุงพัฒนาอย่างไร และควรขยายผลต่อไปหรือไม่ เป็นต้น

3) ลักษณะงานแนะแนว มี 3 ลักษณะใหญ่ๆ ดังนี้

(1) การจัดกิจกรรมด้วยกระบวนการทางจิตวิทยาให้แก่ผู้เรียนทั้งเป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเอง มีแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาตนเอง รวมทั้งครูได้รู้จักผู้เรียนมากขึ้น สามารถส่งเสริมและป้องกันปัญหาของผู้เรียนทุกคนไม่ว่าจะเป็นกลุ่มปกติหรือกลุ่มพิเศษ

(2) การจัดบริการ เพื่อให้ผู้เรียนได้สำรวจตนเองและรู้จักตนเองในทุกด้าน ให้ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศที่จำเป็นและทันสมัย ทั้งด้านการศึกษา อาชีพ และการพัฒนาบุคลิกภาพ ให้สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ตลอดจนช่วยเหลือ แก้ไข และฝึกประสบการณ์ที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนได้ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการศึกษาและชีวิตต่อไป

(3) การบูรณาการแนะแนวในการเรียนการสอน เป็นการนำเทคนิควิธีการทางจิตวิทยาและการแนะแนวมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียนแต่ละคน แต่ละกลุ่ม

โครงสร้างองค์กรแนะแนว ประกอบด้วยผู้รับผิดชอบในการดำเนินการ ดังนี้

1) คณะอนุกรรมการแนะแนว ประกอบด้วย ผู้ช่วยผู้บริหาร ที่รับผิดชอบ การแนะแนวเป็นประธาน มีหัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้างานที่เกี่ยวข้อง หัวหน้าครูที่ปรึกษา ผู้แทน นักเรียน ผู้แทนผู้ปกครองและประธานคณะทำงานแนะแนวเป็นกรรมการ และมีหัวหน้างานแนะแนว เป็นเลขานุการ ทั้งนี้องค์ประกอบคณะกรรมการและจำนวนคณะกรรมการให้อยู่ดุลยพินิจของคณะกรรมการสถานศึกษา

บทบาทหน้าที่ของคณะอนุกรรมการการแนะแนว

(1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานการแนะแนว วิเคราะห์นโยบาย และมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน

(2) กำหนดยุทธศาสตร์แผนปฏิบัติการ

(3) นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานแนะแนว

(4) รายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษา

(5) แต่งตั้งคณะทำงานแนะแนวตามความเหมาะสม

2) คณะทำงานแนะแนว สามารถจัดตั้งได้หลากหลายลักษณะขึ้นอยู่กับ ขนาดของสถานศึกษา และการจัดแบ่งขอบข่ายงานแนะแนว ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของสถานศึกษา

บทบาทหน้าที่ของคณะทำงาน

(1) ดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ / แผนปฏิบัติการ

(2) กำกับ ติดตาม และประเมินผล

(3) ศึกษาวิเคราะห์ผลการดำเนินงานเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุง

พัฒนา วางแผนงานต่อไป

(4) รายงานผลการดำเนินงานต่อคณะอนุกรรมการแนะแนว

3) ผู้ปฏิบัติงาน การดำเนินงานแนะแนวให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพ สามารถเข้าถึงผู้เรียนได้เป็นรายบุคคล จำเป็นต้องระดมสรรพกำลังทั้งในและนอกสถานศึกษาเข้ามามี ส่วนร่วม ที่สำคัญ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ครูที่ปรึกษา / ครูประจำชั้น ครูแนะแนว ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสื่อมวลชน โดยมีบทบาทดังนี้

(1) บทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญและเป็น ผู้นำในการบริหารจัดการ กำหนดทิศทางการแนะแนวของสถานศึกษา เพื่อให้กระบวนการแนะแนวเอื้อ ประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง โดย

ก. สร้างระบบงานและจัดโครงสร้างองค์กรแนะแนวของสถาน ศึกษาให้ชัดเจน

ข. สร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นคุณค่าของงานแนะแนว

ค. ส่งเสริมให้ครู อาจารย์ ได้รับความรู้เพิ่มเติม ในเรื่องจิตวิทยา และการแนะแนวเพื่อให้สามารถบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ และเชื่อมโยงสู่การดำรงชีวิตประจำวัน

ง. คัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และบุคลิกภาพที่เหมาะสมทำหน้าที่ครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น และคณะอนุกรรมการแนะแนว

จ. ดูแล กำกับ นิเทศ ติดตามและสนับสนุนการดำเนินงานแนะแนวอย่างเป็นระบบ

ฉ. ร่วมมือในการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น แก้ไข สร้างขวัญ และกำลังใจแก่ผู้ที่ปฏิบัติงานแนะแนว

ช. เป็นผู้นำทางการแนะแนว และใช้กระบวนการทางจิตวิทยา และการแนะแนวในการบริหารสถานศึกษา

ซ. ส่งเสริมความร่วมมือและความเข้าใจอันดีระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน

ณ. ประสานด้านการแนะแนว ระหว่างสถานศึกษา องค์กรภาครัฐและเอกชน บ้าน ศาสนสถาน ชุมชน ในลักษณะเครือข่ายการแนะแนว

(2) บทบาทหน้าที่ของครู เป็นผู้มีบทบาท สำคัญในการพัฒนาผู้เรียน ให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร ครูทุกคนจึงควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

ก. ศึกษาข้อมูลของผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อรู้จักและเข้าใจผู้เรียนอย่างแท้จริง

ข. ศึกษาเพิ่มเติมองค์ความรู้ด้านจิตวิทยาและการแนะแนว

ค. ให้คำปรึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับวิชาที่สอน เพื่อการวางแผนในการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ในการประกอบอาชีพนั้นๆ

ง. ให้ข้อมูลการรู้จักและเข้าใจผู้เรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ

จ. สอดส่องดูแลผู้เรียน และประสานข้อมูลกับครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น และครูแนะแนว

ฉ. มีส่วนร่วมในการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษา ในลักษณะเครือข่ายการแนะแนว

ช. สอดแทรกและบูรณาการกิจกรรมแนะแนวให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตรในรายวิชาต่างๆ

(3) บทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษา / ครูประจำชั้น เป็นผู้ใกล้ชิดกับ

ผู้เรียนและเป็นบุคคลสำคัญในการช่วยเหลือผู้เรียน ครูที่ปรึกษา / ครูประจำชั้น จึงควรมีบทบาทดังนี้ และเป็นปัจจุบัน

- ก. รวบรวมข้อมูลของผู้เรียนเป็นรายบุคคลจัดทำข้อมูลเป็นระบบ
- ข. คัดกรองจำแนกกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มพิเศษ และประสานข้อมูลกับครูแนะแนว
- ค. ดูแลช่วยเหลือให้คำปรึกษากรณีปัญหาที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม
- ง. จัดกิจกรรม โครงการ ส่งเสริม พัฒนาผู้เรียนให้รู้จักรักและเห็นคุณค่าในตนเอง มีทักษะชีวิต และทักษะทางสังคมที่เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย
- จ. ติดตามผลการส่งเสริมพัฒนาและดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
- ฉ. ประสานงานกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมมือกันในการส่งเสริมพัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาผู้เรียน
- ช. มีส่วนร่วมในการประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานแนะแนวของสถานศึกษา

(4) บทบาทหน้าที่ของครูแนะแนว

- ก. เป็นที่ปรึกษา (Supervisor) แก่ครูและผู้เกี่ยวข้องทุกคนในการให้ความรู้ เทคนิคกระบวนการแนะแนวตามหลักจิตวิทยาและการแนะแนว
- ข. เป็นผู้ให้คำปรึกษา (Counselor) แก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้มาขอรับบริการทั่วไป ทั้งด้านการส่งเสริม พัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหา
- ค. เป็นผู้ประสานงาน (Co-ordinator) กับผู้เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา เป็นระบบเครือข่ายในการดำเนินงานแนะแนวและการช่วยเหลือผู้เรียน

(5) บทบาทหน้าที่ของผู้เรียน ผู้เรียนจะรู้จักและพัฒนาตนให้มีความสมบูรณ์เต็มตามศักยภาพ ต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเองทั้งด้านการเรียน ด้านอาชีพ และการพัฒนาบุคลิกภาพ รวมทั้งการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ซึ่งบทบาทของผู้เรียนควรมีดังนี้

- ก. รู้จักตนเองทุกด้านทั้งความถนัดความสามารถ ความสนใจ ค่านิยม อารมณ์และบุคลิกภาพ ด้วยการสำรวจ วิเคราะห์ และประเมินตนเองตามสภาพจริง
- ข. รู้จุดเด่น จุดด้อยของตนและปรับปรุงพัฒนา
- ค. รู้จักวิธีเรียนที่เหมาะสม
- ง. วางแผนชีวิตในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ

จ. ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นทั้งด้านการเรียนการแก้ปัญหาและการปรับตัว

ฉ. มีส่วนร่วมในการป้องกัน พัฒนา และแก้ไขปัญหาของสถานศึกษา

(6) บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครอง ผู้ปกครองในฐานะที่เป็นผู้อยู่ใกล้ชิดบุตรหลานมากที่สุด จึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ และความสามารถในการเรียนรู้ ผู้ปกครองจึงควรมีบทบาทในการสนับสนุนผู้เรียนดังนี้

ก. เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตครอบครัวที่มีความรัก ความเข้าใจ และความอบอุ่น

ข. ยอมรับในศักยภาพของผู้เรียน ให้ออกาสผู้เรียนได้สำรวจตนเองเพื่อประกอบการตัดสินใจในการเลือกแผนการเรียน การศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ

ค. ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาผู้เรียน

ง. มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว และอาสาร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา

จ. เป็นที่ปรึกษาหรือแนะแนวทางการดำเนินชีวิตที่ดีงามให้กับผู้เรียน

(7) บทบาท หน้าที่ของชุมชน ชุมชนเป็นสังคมของการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการดูแล ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาในแนวทางที่เหมาะสม ดังนั้นชุมชนควรมีบทบาทดังนี้

ก. เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กและเยาวชน

ข. สอดส่อง ดูแล ให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนเสมือนบุตรหลานของตนเอง ทั้งด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยไม่แสวงหาประโยชน์จากเด็กและเยาวชน

ค. ร่วมมือกับสถานศึกษาจัดกิจกรรมให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์

ง. เป็นแหล่งเรียนรู้และฝึกงานแก่เด็กและเยาวชนในการเพิ่มพูนประสบการณ์ ด้านความรู้ และการงานอาชีพ

จ. ติดตามผลการดำเนินงาน สะท้อนปัญหาและแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียน แก่ผู้ปกครอง ครู ผู้บริหารสถานศึกษา

(8) บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน สื่อมวลชนมีอิทธิพลในการให้ข้อมูล การสร้างเจตคติ และค่านิยมแก่ผู้เรียน สื่อมวลชนจึงมีบทบาทในการแนะแนวดังนี้

ก. ให้ความร่วมมือในการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์น่าสนใจ ในเชิงสร้างสรรค์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

ข. ให้การสนับสนุนและเป็นเครือข่ายในการพัฒนาและขยายผลการแนะแนวอย่างจริงจังต่อเนื่อง สม่ำเสมอ

2. กิจกรรมนักเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 1) จากเอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้ให้ความหมายของกิจกรรมนักเรียนไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น นอกจากนี้ กิจกรรมนักเรียนยังเป็นกิจกรรมที่เกิดจากความสมัครใจของผู้เรียน มุ่งพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มเติมจากกิจกรรมในกลุ่มสาระ เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันแก้ปัญหา ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่ รวมถึงกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังความมีระเบียบวินัย รับผิดชอบ รู้สิทธิและหน้าที่ของตนเอง แบ่งตามความแตกต่างระหว่างกิจกรรมได้เป็น 2 ลักษณะดังนี้

1) กิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ ตามความต้องการของผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการเติมเต็มความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ของผู้เรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อการค้นพบความถนัดความสนใจของตนเอง และพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ ตลอดจนการพัฒนาทักษะของสังคม และปลูกจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม

2) กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และรักษาดินแดน เป็นกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ เพื่อการอยู่ร่วมกันในสภาพชีวิตต่างๆ นำไปสู่พื้นฐานการทำประโยชน์ให้แก่สังคมและวิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งกระบวนการจัดให้เป็นไปตามข้อกำหนดของคณะกรรมการลูกเสือแห่งชาติ ยุวกาชาด สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์ และกรมการรักษาดินแดน

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2533: 2) ได้กล่าวถึง กิจกรรมว่า หมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกันของนักเรียนเป็นกลุ่มๆ ตามความสนใจและความถนัด มิใช่กิจกรรมที่ครูจัดขึ้นเพื่อให้ นักเรียนในการเรียนวิชาต่างๆ ซึ่งนักเรียนจะต้องเรียนและสอบให้ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด แต่ควรเป็นการประกอบกิจกรรมร่วมกันโดยให้นักเรียนช่วยกันคิดช่วยกันทำและช่วยกันแก้ปัญหา ซึ่งจะเป็นการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย

ภิญโญ สาร (2529: 208) ได้ให้คำจำกัดความของ กิจกรรมนักเรียนว่า หมายถึง บรรดากิจกรรมรวม หรือกิจกรรมนอกหลักสูตรทั้งหลายที่ให้การศึกษแก่นักเรียนนอกห้องเรียน ปริมาณและคุณภาพของกิจกรรมนักเรียนมีเพียงใดขึ้นอยู่กับโรงเรียนแต่ละแห่ง และความสามารถของนักเรียนแต่ละคน ทั้งนี้ต้องอาศัยความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปรึกษาของนักเรียนเป็นผู้ดำเนินการ

ดำรง ประเสริฐกุล (2542: 18) สรุปว่า กิจกรรมนักเรียนหมายถึง กิจกรรมที่โรงเรียนและนักเรียนร่วมมือกันจัดขึ้นทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อสนองความต้องการและความสนใจของนักเรียนในการเสริมสร้างประสบการณ์ เพิ่มพูนความรู้ให้นักเรียนมีความเจริญก้าวหน้าไปในทางที่ถูกที่ควร โดยการจัดกิจกรรมนี้จะไม่มีการให้คะแนนแต่อย่างใด

สรุปได้ว่า กิจกรรมนักเรียน หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามความถนัดและความสนใจ โดยจัดเสริมเพิ่มเติมจากสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรให้กว้างขวางยิ่งขึ้น มีจุดเน้นเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ ประสบการณ์ และพัฒนาการด้านต่างๆ เป็นการจัดนอกเวลาเรียน และไม่มีการให้คะแนน

ประโยชน์และความสำคัญของกิจกรรมนักเรียน

พนัส หันนาคินทร์ (2524 : 219-220) ได้แบ่งประโยชน์ของกิจกรรมนักเรียนไว้ดังนี้

1) กิจกรรมนักเรียนเป็นเครื่องส่งเสริมนักเรียนในด้านต่างๆ เช่น

(1) ทำให้นักเรียนได้ทำสิ่งซึ่งตนสนใจ เช่น นักเรียนชอบกีฬา

ก็จะให้ตนเองเล่นกีฬาสนใจ

(2) เป็นเครื่องส่งเสริมความเป็นผู้นำตามแบบประชาธิปไตย เพราะการจัดกิจกรรมเหล่านี้เราหัดให้นักเรียนจัดดำเนินการกันเอง ผู้ที่จะเป็นหัวหน้าจะต้องได้รับความเห็นชอบของสมาชิก และต้องดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ตามความเห็นชอบของคนส่วนมาก

(3) ช่วยส่งเสริมความสามัคคีจิตให้เกิดขึ้นในหมู่นักเรียน

(4) ช่วยส่งเสริมสุขภาพกายและจิต

(5) ทำให้นักเรียนรู้จักติดต่อกับบุคคลอื่น รู้จักการปกครองตนเอง

(6) ช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์

2) กิจกรรมนักเรียนทำให้หลักสูตรสมบูรณ์ขึ้น กล่าวคือ

(1) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทดลอง หรือสำรวจความสามารถตลอดจนความสนใจของตนเอง

(2) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปฏิบัติสิ่งที่เคยเรียนมาจากห้องเรียน เป็น

การทำให้สิ่งที่เรียนมีความหมายขึ้น

(3) เปิดโอกาสให้ครูช่วยแนะแนวให้นักเรียนซึ่งมีความสนใจร่วมกันได้เป็นอย่างดี

3) กิจกรรมนักเรียนมีส่วนช่วยการบริหารงานของโรงเรียน นั่นคือ

(1) ก่อให้เกิดความร่วมมืออันดีระหว่างครู นักเรียน และบุคคลอื่นในโรงเรียนโดยที่ทุกคนมีโอกาสได้ทำงานร่วมกัน

(2) ทำให้ครูรู้จักนักเรียนดีขึ้น

(3) กิจกรรมนักเรียนบางประเภท เช่น สถานักเรียนเป็นส่วนช่วยในการควบคุมความประพฤตินักเรียนได้ส่วนหนึ่ง

4) กิจกรรมนักเรียนมีส่วนช่วยเหลือชุมชน เช่น กิจกรรมลูกเสือ อนุชาต การบำเพ็ญประโยชน์

จากความสำคัญของกิจกรรมนักเรียน จะเห็นได้ว่ามีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวในการศึกษาและชีวิตการทำงาน เพราะกิจกรรมเป็นการสร้างประสบการณ์ชีวิตในด้านต่างๆ เป็นเครื่องมือช่วยให้นักเรียนได้รู้จักการปรับปรุงตนเองในการทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนเอง การเสียสละเพื่อส่วนรวม ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี อีกทั้งเป็นการจัดประสบการณ์โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 มาตรา 24 (2547: 13) กำหนดว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

4) จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ
หลักการจัดกิจกรรมนักเรียน

กรรณิกา พันธอำพล (2535: 43-45) กล่าวว่า ในการจัดกิจกรรมนักเรียนนั้นผู้บริหารมีหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบ สนับสนุนและส่งเสริมให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องและเหมาะสมก็จะก่อให้เกิดประโยชน์มากมาย แต่ถ้าหากการจัดกิจกรรมนั้นขาดการวางแผนที่ดีขาดความรู้ความเข้าใจ ย่อมก่อให้เกิดผลเสียได้ ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนจำเป็นจะต้องพิจารณาให้รอบคอบ โดยถือหลักการดังนี้ คือ

1. กิจกรรมแต่ละประเภทที่จัดให้มีขึ้นในโรงเรียน ควรมีการกำหนดความหมายและความมุ่งหมายไว้ชัดเจนและเขียนไว้ให้เป็นหลักฐาน โดยการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู อาจารย์ที่ปรึกษาและคณะนักเรียน ในการกำหนดความมุ่งหมายของกิจกรรมแต่ละประเภท

2. วางระเบียบกฎเกณฑ์ให้ชัดเจนในการเข้าร่วมกิจกรรม โดยกำหนดว่านักเรียนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมทุกคน คนละจำนวนเท่าไร เช่น อย่างน้อย 1 กิจกรรม และไม่เกิน 3 กิจกรรม หรืออย่างน้อย 2 กิจกรรมและไม่เกิน 3 กิจกรรม เป็นต้น

3. การจัดกิจกรรมนักเรียนทุกกิจกรรมต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาการของเด็กนักเรียนเป็นสำคัญ โดยนักเรียนจะเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเข้าร่วมกิจกรรม ไม่ใช่มุ่งเพื่อความดีความชอบของครูหรือผู้บริหาร

4. ผู้บริหารโรงเรียนต้องถือว่า ภารกิจของครูอาจารย์ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษา หรือบุคลากรที่มีส่วนร่วมในการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนเป็นการปฏิบัติงานปกติของครู โดยที่สามารถที่จะคิดเป็นชั่วโมงการสอนเพิ่มขึ้นจากการสอนในชั้นเรียน ทั้งนี้ผู้บริหารจะต้องวางกฎเกณฑ์ให้ชัดเจน เช่น การร่วมกิจกรรม 1 วัน คิดเป็นชั่วโมงการสอน 2-4 ชั่วโมง เป็นต้น

5. ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีอำนาจเด็ดขาดในการพิจารณากิจกรรมต่างๆว่าจะอนุมัติให้ไม่อนุมัติ ในกรณีที่เห็นว่ากิจกรรมบางกิจกรรมได้ผลไม่คุ้มค่ากับเวลาและทุนที่จะต้องเสียไป

6. การกำหนดชนิดและประเภทของกิจกรรมว่าจะจัดกิจกรรมอะไรประเภทใดให้ได้สัดส่วนกับจำนวนนักเรียน และความต้องการของนักเรียน เพราะโรงเรียนแต่ละโรงเรียนมีจำนวนนักเรียนไม่เท่ากัน จึงควรอยู่ในดุลยพินิจของผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องพิจารณาถึงการเลือกกิจกรรมและชนิดของกิจกรรมที่จะจัดเป็นสำคัญด้วย

7. คำนึงถึงเวลา สถานที่ในการจัดกิจกรรมว่าจะเป็น ผลดีผลเสียแก่นักเรียนหรือไม่ เวลาที่ใช้จัดกิจกรรมนักเรียนที่อาจทำได้ คือ

- 1) ก่อนหรือหลังเวลาเรียน
- 2) กำหนดภาคบ่ายของวันใดวันหนึ่งเป็นวันเข้าร่วมกิจกรรม เช่น ภาคบ่ายของวันพุธ
- 3) วันหยุดราชการ
สำหรับสถานที่ในการจัดกิจกรรม ถ้าสามารถจะจัดภายในบริเวณโรงเรียนหรือบริเวณใกล้เคียงได้จะทำให้เกิดความสะดวก ปลอดภัย และสนุกสนาน

8. เศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการจัดกิจกรรมนักเรียน เพราะนักเรียนของเรานั้นต้องอาศัยเงินจากผู้ปกครอง ถ้าผู้ปกครองเศรษฐกิจไม่ดี ฐานะทางการเงินด้านการเงินก็จะไม่ดีด้วย ฉะนั้นกิจกรรมที่จัดจึงไม่ควรจะให้กระทบกระเทือนเกี่ยวกับเรื่องการเงินของผู้ปกครองมากนัก จะทำให้ขาดความร่วมมือในการจัดกิจกรรม

9. โรงเรียนมีหน้าที่จะต้องควบคุมและแนะนำเกี่ยวกับการเงิน การพัสดุ และการบัญชีของกิจกรรมทุกประเภท โดยผู้บริหารอาจจะมอบให้ครูอาจารย์ช่วยกันรับผิดชอบ แต่การทำบัญชีควรเป็นนักเรียนโดยให้อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของอาจารย์ที่ปรึกษา

10. ควรมีการประเมินผลในการจัดกิจกรรมทุกประเภท ทุกชนิด เพื่อจะได้นำมาเป็นข้อมูลในการจัดครั้งต่อไป ทั้งนี้การประเมินผลจะทำให้ได้รับประโยชน์ทั้งโรงเรียนและตัวนักเรียน โดยจะประเมินทั้งวิธีการดำเนินการจัด ชนิดของกิจกรรม รวมทั้งครูอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมนั้นๆ ด้วย

กรมสามัญศึกษา (2533: 45-46) ได้วางหลักเกณฑ์การจัดกิจกรรมนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา ไว้ดังนี้

1. จะต้องเป็นไปตามนโยบายหลักของรัฐบาล ในการดำเนินงานพัฒนาการศึกษา เพื่อส่งเสริมความเจริญและความมั่นคงของชาติ
2. จะต้องเป็นไปเพื่อวางรากฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
3. จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีระเบียบวินัยในตนเอง
4. จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนและครู
5. จะต้องมีการและระเบียบข้อบังคับของกิจกรรมโครงการ โดยระเบียบข้อบังคับจะต้องเป็นของโรงเรียน
6. ทุกกิจกรรมจะต้องมีครูอาจารย์ในโรงเรียนเข้าร่วมรับผิดชอบดำเนินการ
7. บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม จะต้องเป็นบุคคลที่ปัจจุบันอยู่ในโรงเรียนนั้น เว้นแต่วิทยากรให้อยู่ในดุลยพินิจของผู้บริหาร โรงเรียนนั้นๆ

8. การจัดให้มีกิจกรรมเลือกใดๆ หรือไม่ ให้อยู่ในดุลยพินิจของผู้บริหาร
โรงเรียนนั้นๆ

9. ให้โรงเรียนควบคุมเรื่องการจ่ายเงินหรือพัสดุอื่นๆ ให้เป็นการประหยัด
และ และเป็นไปตามระเบียบเพื่อความมั่นคงและปลอดภัยของชาติ

10. ในกรณีที่ผู้บริหารโรงเรียนพิจารณาเห็นว่ากิจกรรมใดๆ ไม่เหมาะสม มี
การกระทำหรืออาจนำมาซึ่งภัยอันตรายต่อความมั่นคงของชาติ ให้โรงเรียนยกเลิกกิจกรรมนั้นๆ

2.2.2 งานบริการผู้เรียน หมายถึง งานที่อำนวยความสะดวกสบายช่วยให้ผู้เรียน
ดำเนินชีวิตอยู่ในโรงเรียนได้อย่างมีความสุข หรืองานบริการที่ช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้ของนักเรียนมี
ประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ งานสวัสดิการทั่วไป งานบริการทางวิชาการ การบริการห้องสมุด
งานบริการสุขภาพและอนามัยนักเรียน การบริการอาหารกลางวัน การบริการรักษาความปลอดภัย
การบริการป้องกันอุบัติเหตุ

งานบริการนักเรียน หรือบางครั้งใช้คำว่า การจัดสวัสดิศึกษา โดยยึดหลักว่าเมื่อ
นักเรียนเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียน ทำอย่างไรให้นักเรียนเหล่านั้นมีความสุข มีความสะดวกสบาย
ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของการเรียนการสอน

กรรณิกา พันธอำพล (2535: 137) ได้ให้ความหมายคำว่า สวัสดิการ หมายถึง
ผลประโยชน์และการบริการต่างๆ ที่หน่วยงานจัดให้แก่บุคลากรของหน่วยงานทั้งในขณะที่บุคลากรยัง
ปฏิบัติงานอยู่ หยุดพักชั่วคราว และในระหว่างพ้นจากงาน เพื่อบำรุงขวัญให้ทำงานอย่างมีความสุข
ใจ มีความพอใจกับงาน จนสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สวัสดิการอาจเป็นเงินหรือให้เป็น
บริการความสะดวกสบายต่างๆ ก็ได้ แต่ต้องเป็นการให้พิเศษเพิ่มเติม เช่น สวัสดิการที่เกี่ยวกับสุข
ภาพ ความปลอดภัย ความสะดวกสบายต่างๆ การให้ข่าวสารด้านความรู้ ความมั่นคงในทางการเงิน
การพักผ่อนหรือนันทนาการ การให้คำปรึกษาทั้งในทางส่วนตัว ด้านอาชีพ เป็นต้น

ดำรง ประเสริฐกุล (2542: 110-115) ได้สรุปว่า สวัสดิการนักเรียน คือ ผล
ประโยชน์ที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียนในขณะที่อยู่ในโรงเรียน ให้ได้รับความสะดวกสบาย มีความ
ปลอดภัย ใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในขณะที่อยู่ในโรงเรียน โดยจัดให้ในด้านต่างๆ ดังนี้

1) งานสวัสดิการทั่วไป ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเพื่ออำนวยความสะดวกและให้บริการแก่นักเรียนในสิ่งเหล่านี้ คือ

(1) สถานที่พักผ่อน จัดให้มีทั้งภายในอาคารและภายนอกอาคาร ให้มี
บริเวณที่กว้างขวางพอสมควร

(2) ส่วนหย่อม สวนดอกไม้ สวนป่า สวนสมุนไพร หรือสวนวรรณคดี
จัดให้มีขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้เพลิดเพลิน จิตใจสงบ มีอารมณ์สุนทรีย์

(3) สนามกีฬา อาคารกีฬาในร่ม เพื่อให้นักเรียนได้ออกกำลังกายด้านการเล่นกีฬา

(4) โทรศัพท์ โรงเรียนจะต้องจัดหาโทรศัพท์สาธารณะให้มีจำนวนเพียงพอ และได้สัดส่วนกับจำนวนนักเรียน โดยเฉพาะปัจจุบันการสื่อสารทางโทรศัพท์ถือได้ว่าเป็นสิ่งจำเป็น

(5) ไปรษณีย์ จัดให้มีสถานที่และเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวก หรือจัดให้มีไปรษณีย์เคลื่อนที่เข้ามาให้บริการในโรงเรียน เป็นต้น

(6) ธนาคารเคลื่อนที่ โดยติดต่อธนาคารออมสิน เข้ามาให้บริการฝากเงินของนักเรียนเดือนละครั้ง เป็นการส่งเสริมการออมทรัพย์ให้จัดเก็บออมและประหยัด

(7) ร้านค้า จัดจำหน่ายสิ่งของเครื่องใช้ที่มีความจำเป็นต่อการเรียนและชีวิตประจำวัน รวมทั้งการจำหน่ายเครื่องเขียนแบบเรียนและอื่นๆ

(8) ร้านอาหาร จัดให้มีร้านอาหาร เพื่อให้บริการอาหาร อาหารว่าง และเครื่องดื่มให้ได้มาตรฐานตามหลักโภชนาการและอนามัย ในราคาปานกลางไม่ค้ำกำไรจนเกินควร

(9) รถรับส่ง โรงเรียนขนาดใหญ่ เช่น ระดับมัธยมศึกษา จะมีรถยนต์สำหรับให้บริการ เช่น การออกไปนอกสถานศึกษาเพื่อการศึกษาที่นอกสถานที่ เพื่อทัศนศึกษา เป็นต้น

(10) บริการสิ่งพิมพ์ ได้แก่ การพิมพ์ อัดสำเนา ถ่ายเอกสาร เย็บเล่ม อาจทำได้โดยจัดบุคคลภายนอกเข้ามาให้บริการ แต่โรงเรียนจะต้องควบคุมราคาที่ใช้บริการให้มีความเหมาะสม

2) งานบริการทางวิชาการ (ชงชัย ช่อพฤกษา 2537: 177-183 อ้างถึงใน คำร้องประเสริฐกุล 2542: 114-117) กล่าวถึง การให้บริการทางวิชาการดังนี้ คือ

(1) การจัดเขตบริการ หมายถึง การกำหนดเขตพื้นที่ในการรับผิดชอบ เช่น โรงเรียนประถมศึกษาที่จะต้องรับนักเรียนในเกณฑ์ภาคบังคับ

(2) การรับนักเรียน โดยผู้บริหารโรงเรียนต้องรับผิดชอบ ตั้งแต่การสำรวจเด็กที่อยู่ในเกณฑ์บังคับจนกระทั่งรับเด็กเข้าในโรงเรียน สำหรับโรงเรียนมัศึกษานั้น เป็นภาระของโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารต้องดำเนินการตั้งแต่การประกาศรับสมัคร การคัดเลือก การเก็บข้อมูลผู้สมัคร การประกาศผล ตลอดจนการรับรายงานตัวเข้าศึกษาเล่าเรียน

(3) การจัดทำทะเบียนนักเรียน หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อเท็จจริงของนักเรียนเพื่อประโยชน์ทางสถิติ การวางแผนและการตัดสินใจดำเนินการ เช่น การเก็บสถิติดูแลนักเรียน ระเบียบประวัติ การลงทะเบียน ตารางสอน ตารางสอบ การเก็บผลการเรียน การออกไปรับรองผลการวางแผนบริหารสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพได้ โรงเรียนต้องมีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจำนวนนักเรียน จำนวนชั้นเรียน เพื่อจะได้ทราบว่าโรงเรียนมีภาระที่จะจัดบริการทางการศึกษาแก่ประชาชนในแต่ละปี

อย่างน้อยเพียงใด โรงเรียนจะได้วางแผนในด้านอาคารเรียน อาคารประกอบ สถานที่บริการต่างๆ ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่นักรักษาการโรงให้เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน

(4) การปฐมนิเทศผู้ปกครองนักเรียน การปฐมนิเทศ หมายถึง การให้คำแนะนำผู้ปกครองนักเรียนและผู้เกี่ยวข้องให้ทราบว่า ควรจะปฏิบัติอย่างไร เมื่อเกิดข้อสงสัยจะติดต่อสอบถามผู้ใด รวมทั้งการชี้แจงให้เข้าใจในหลักสูตรหรือการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้ปกครองจะได้เข้าใจถูกต้อง และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนาโรงเรียน โดยช่วยเหลือในสิ่งที่โรงเรียนขาดแคลนอยู่

(5) การปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ เนื่องจากในปีการศึกษาใหม่ของทุกปีโรงเรียนจะรับนักเรียนใหม่ ซึ่งนักเรียนที่เข้าใหม่ ย่อมจะยังไม่รู้จักและเข้าใจโรงเรียนจึงควรได้จัดการปฐมนิเทศให้แก่เด็กนักเรียนใหม่เหล่านั้น

(6) การบริการโสตทัศนศึกษา ประกอบด้วย

ก. โสตทัศนวัสดุ ได้แก่ วัสดุที่เสนอความรู้โดยตัวของมันเอง เช่น หนังสือของจริง ของตัวอย่าง หุ่นจำลอง รูปภาพ แผ่นผัง แผนภูมิ ลูกโลก ป้ายนิเทศ เป็นต้น อีกชนิด ได้แก่ วัสดุที่ต้องอาศัยสื่อประเภทเครื่องมือเป็นตัวนำเสนอความรู้ เช่น फिल्मต่างๆ แผ่นสไลด์ แผ่นภาพโปร่งแสง ตลับเทปบันทึกเสียง เป็นต้น

ข. โสตทัศนอุปกรณ์ ได้แก่ สิ่งช่วยสอนที่เป็นตัวกลางหรือทางผ่านความรู้ที่จะถ่ายทอดความรู้ความคิดระหว่างครูกับนักเรียน เช่น เครื่องเล่นแผ่นเสียง เครื่องฉายสไลด์ เครื่องบันทึกเสียง วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

(7) บริการซ่อมเสริม เป็นการสอนซ่อมเสริมนักเรียนที่เรียนช้า หรือขาดเรียนบ่อยแล้วเรียนไม่ทัน เพื่อให้นักเรียนกลุ่มนี้เรียนได้ทันตามแผนการสอน และเนื้อหาของวิชาตามหลักสูตร ส่วนนักเรียนที่เรียนดีก็จะช่วยเสริมให้เรียนดีและกว้างขวางยิ่งขึ้น

3) การบริการห้องสมุด ดำรง ประเสริฐกุล (2542: 120) กล่าวถึง การบริการห้องสมุดว่ามีบทบาทในการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก เพราะเป็นศูนย์รวมความรู้ที่ส่งเสริมงานวิชาการที่จะช่วยส่งเสริมการสอนของอาจารย์ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ห้องสมุดได้จัดบริการเกี่ยวกับหนังสือและวัสดุต่างๆ ทุกสาขาวิชาที่สถานศึกษาเปิดสอน โดยครอบคลุมเนื้อหาวิชาต่างๆ เพื่อให้ผู้สอน ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองให้กว้างขวาง ทั้งยังเป็นแหล่งที่ปลูกฝังนิสัยให้นักเรียนรักการอ่าน และรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

เชาวน์ มณีวงษ์ (2529: 99-100 อ้างถึงใน ดำรง ประเสริฐกุล 2542: 120) กล่าวถึงบทบาทผู้บริหารโรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญแก่ห้องสมุดไม่น้อยกว่าห้องปฏิบัติการทางวิชาการอื่นๆ โดยจะต้องสนับสนุนช่วยเหลือในด้านต่างๆ ดังนี้

(1) **ด้านสถานที่** ควรจัดให้มีห้องสมุดที่มีขนาดและพื้นที่ ตลอดจนอุปกรณ์ต่างๆ ประจำห้องสมุด ให้มีจำนวนมากพอแก่ขนาดของโรงเรียนและระดับของโรงเรียน หรือเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของห้องสมุดโรงเรียน

(2) **ด้านหนังสือ วัสดุอุปกรณ์** สิ่งสำคัญของห้องสมุดก็คือ หนังสือ และ วัสดุอุปกรณ์ ที่จำเป็นและเกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าของนักเรียน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญและเรียนรู้ถึงประโยชน์และการใช้ให้ถ่องแท้ และต้องมีจำนวนมากพอที่จะสนับสนุนการเรียนการสอนรายวิชาในหลักสูตร ทั้งยังจะต้องหาเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นให้กับห้องสมุดอีกด้วย

(3) **ด้านบุคลากร** นับเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องจัดหาบุคลากรประจำห้องสมุด นับตั้งแต่บรรณารักษ์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ คณงาน นักการภารโรง บุคลากรต่างๆ ที่มาช่วยงานในด้านนี้ จะต้องสร้างขวัญและกำลังใจด้วย เพื่อจะได้มีกำลังใจทำงานบริการนี้ได้อย่างเต็มที่

บุคคลสำคัญในการจัดบริการห้องสมุด คือบรรณารักษ์ ซึ่งต้องทำหน้าที่และความรับผิดชอบในการดำเนินการและดูแลอย่างใกล้ชิด หน้าที่ของบรรณารักษ์ มีดังนี้

1. ควบคุมดูแลห้องสมุด จัดหนังสือ จัดให้มีการใช้หนังสือและการจัดหาหนังสือเข้าห้องสมุด
2. ให้บริการแก่ครูอาจารย์ นักเรียน ด้วยความรวดเร็ว สะดวกและเป็นกันเอง
3. รู้และเข้าใจหลักสูตร ตลอดจนแผนการสอนที่เปิดสอนเป็นอย่างดี และจัดหาหนังสือ วัสดุอุปกรณ์และกิจกรรมให้เป็นไปตามหลักสูตร
4. สร้างบรรยากาศอันแจ่มใส จัดและตกแต่งห้องสมุดให้สวยงาม สะอาด เป็นระเบียบและสะอาดใจ เพื่อเรียกร้องความสนใจให้มาใช้บริการห้องสมุดเพิ่มมากขึ้น
5. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรทั่วไปในโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นครู อาจารย์ นักเรียนและเจ้าหน้าที่อื่นๆ ที่มาใช้บริการห้องสมุด
6. ให้ความร่วมมือและขอความร่วมมือจากครูอาจารย์ผู้สอน ตลอดจนผู้บริหาร อันเกี่ยวกับงานห้องสมุด

4) การบริการสุขภาพและอนามัยนักเรียน

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2536: 81) ได้กล่าวว่าในการจัดโครงการสุขภาพอนามัยนักเรียนนั้นมีจุดมุ่งหมาย 3 ประการ คือ

(1) **การป้องกัน (Preventive)** รวมถึงกิจกรรมและบริการที่จะป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยในภายหลัง เช่น การตรวจร่างกาย การตรวจช่องปาก

(2) **การรักษา (Curative)** โรงเรียนมักมีกิจกรรมมากมาย โอกาสที่นักเรียนจะประสบอุบัติเหตุย่อมมีมากมาย นอกจากนั้นโอกาสที่นักเรียนจะเจ็บป่วยเล็กๆ น้อยๆ ปวดศีรษะ เป็นลมย่อมเกิดขึ้นได้

(3) **การให้การศึกษา (Educational)** โครงการสุขภาพอนามัยที่ดำเนิน จะต้องให้นักเรียนสำนึกและรับผิดชอบเกี่ยวกับสุขภาพ โรงเรียนต้องสอนเกี่ยวกับสุขภาพ และให้ระวังรักษาสุขภาพ ต้องให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจในสุขภาพอนามัยเบื้องต้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540: 278) ได้สรุปขอบข่ายการจัดบริการด้านสุขภาพของนักเรียนไว้ดังนี้

(1) **การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน** หมายถึง การจัดการควบคุมดูแล ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่ดีและถูกสุขลักษณะ

(2) **การบริการตรวจสุขภาพนักเรียนในโรงเรียน** มีจุดมุ่งหมายเพื่อค้นหาความผิดปกติทางด้านสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียนตั้งแต่ระยะแรก

(3) **การควบคุมโรคติดต่อ** โรคติดต่อ คือโรคที่เกิดขึ้นโดยเชื้อโรคหรือพิษของเชื้อโรค ซึ่งอาจถ่ายทอดจากคน สัตว์ หรือแมลง ไปสู่คนปกติ ได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

(4) **การปฐมพยาบาล** เป็นการให้ความช่วยเหลือขั้นต้นแก่นักเรียนที่ได้รับอุบัติเหตุ หรือเจ็บป่วย เพื่อบรรเทาอาการเจ็บป่วยที่นักเรียนได้รับก่อนที่จะนำส่งโรงพยาบาล โรงเรียนจึงควรจัดให้มีห้องพยาบาลพร้อมครุภัณฑ์และจัดให้มีเวชภัณฑ์ประเภทยา และเวชภัณฑ์อื่นๆ

(5) **การจัดและบริการอาหาร**

(6) **การจัดโครงการสวัสดิภาพของนักเรียนในโรงเรียน**

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดบริการสุขภาพอนามัย ผู้บริหารเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุด ในการจัดบริการสุขภาพอนามัยของนักเรียน จึงจำเป็นที่ผู้บริหารต้องทราบบทบาทหน้าที่ของตนเองในการจัดบริการด้านนี้ ซึ่ง ดำรง ประเสริฐกุล (2542: 134-135) ได้สรุปบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดบริการสุขภาพอนามัย ไว้ดังนี้

1. จัดบริการสุขภาพให้กับนักเรียนในด้านเกี่ยวกับการตรวจโรคประจำปี หรือประจำภาคเรียน หรือประจำสัปดาห์ หรือจัดให้ครูประจำชั้นตรวจสุขภาพนักเรียนทุกวัน นอกจากนี้จัดให้มีห้องพยาบาลและอุปกรณ์พวเวชภัณฑ์ ยาสามัญประจำบ้านอย่างเพียงพอ

2. จัดเครื่องอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ เช่น จัดให้มีที่สำหรับให้นักเรียนได้พักผ่อนหรือที่สำหรับการออกกำลังกายนอกเวลาเรียน หรือจัดเครื่องกีฬาให้นักเรียนได้เล่นในยามว่างจากเวลาเรียนปกติ เพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพพลานามัยให้กับนักเรียน

3. จัดบริการด้านความปลอดภัย จัดบริเวณสถานศึกษาให้เกิดความปลอดภัย จากสัตว์ร้ายต่างๆ เช่น รู้จักจัดบริเวณให้สะอาดและไม่ให้กรงรัง นอกจากนี้สนามเด็กเล่นจะต้องไม่เป็นหลุมบ่อ จะต้องเป็นพื้นเรียบ เพื่อความปลอดภัยในการเล่นของเด็ก

4. ติดตามประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวกับการให้บริการด้านสุขภาพ เช่น สถานพยาบาล สถานีอนามัย หรือสำนักงานแพทย์ เพื่อเชิญมาทำการตรวจสุขภาพนักเรียนเป็น ครั้งคราว หรือเมื่อนักเรียนป่วยกระทันหัน จะได้จัดส่งไปรักษาได้ทันเวลาที่

5. จัดบริการให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพให้นักเรียน ซึ่งอาจจะเชิญวิทยากรที่เป็นเจ้าหน้าที่ของสถานีอนามัยหรือแพทย์ มาให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพให้กับนักเรียน หรืออาจจะจัด นิทรรศการเกี่ยวกับสุขภาพเพื่อให้ความรู้กับบุคลากรทุกประเภทที่อยู่ในโรงเรียน หรือในชุมชน

6. ติดตามตรวจสอบและประเมินผลโครงการบริการสุขภาพ เพื่อนำมา ปรับปรุงแก้ไขให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านสุขภาพในโรงเรียน

5) การจัดบริการอาหารกลางวัน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540: 294) สรุปว่า การบริการอาหารกลางวัน หมายถึง การส่งเสริมการจัดอาหารกลางวันให้นักเรียนได้รับประทาน อาหารกลางวัน เพื่อส่งเสริมภาวะโภชนาการที่ดี การเลือกอาหารที่ถูกตามกำลังเงิน และเศรษฐกิจ ทั้งยังส่งเสริมการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคมของนักเรียนให้มีสุขนิสัยที่ดีใน การรับประทานอาหาร

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 294-295) ได้ กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดบริการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาไว้ ดังนี้

1. เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอน ตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 โดยเฉพาะมวลประสบการณ์กลุ่มงานพื้นฐานอาชีพ เกี่ยวกับงานบ้าน งานเกษตร เป็นต้น

2. เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการโภชนาการศึกษา แก่ชุมชนและนำชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการอาหารกลางวัน

3. เพื่อให้นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันที่มีคุณค่า และปริมาณที่ เพียงพอแก่ความต้องการของร่างกายโดยทั่วถึงกัน

4. เพื่อสงเคราะห์นักเรียนที่ขาดแคลนอาหารกลางวัน

5. เพื่อสร้างสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหาร

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2536: 82-84) กล่าวว่า ในสังคมปัจจุบันมีความ จำเป็นหลายอย่างที่โรงเรียนจำเป็นต้องจัดบริการเกี่ยวกับอาหารของนักเรียน เช่น

1. นักเรียนอยู่ไกลโรงเรียน ไม่มีเวลาพอที่จะกลับไปรับประทานอาหารกลางวันที่บ้าน หรือต้องออกจากบ้านแต่เช้าเพื่อมาโรงเรียน จึงจำเป็นต้องทานอาหารที่โรงเรียน
2. แม่บ้านไม่อยู่ในฐานะที่จะปฏิบัติตนเป็นแม่บ้านเพียงอย่างเดียวได้ ต้องออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อช่วยครอบครัวจึงไม่มีเวลาที่จะทำอาหารกลางวันให้บุตรรับประทานได้
3. นักเรียนหลายคนนำอาหารไปรับประทานที่โรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะฐานะทางเศรษฐกิจหรือเหตุผลอย่างอื่น จึงทำให้โรงเรียนต้องจัดสถานที่ไว้ให้นักเรียนได้รับประทานอาหาร

4. ถ้าปล่อยให้ให้นักเรียนไปรับประทานอาหารกลางวันนอกโรงเรียน ย่อมจะทำให้เกิดปัญหาได้หลายอย่าง เช่น

- 1) ปัญหาการจราจรในขณะพัก
- 2) ปัญหาเกี่ยวกับจักรยานหรือจักรยานยนต์หาย
- 3) ปัญหาเกี่ยวกับการกลับมาเรียนไม่ทันเวลา
- 4) ปัญหาเกี่ยวกับระเบียบวินัยอื่นๆ
- 5) นักเรียนหลายคนมีฐานะยากจนไม่สามารถซื้ออาหารกลางวันรับประทานได้แต่อาจนำมาจากบ้าน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้โรงเรียนต้องจัดบริการเกี่ยวกับอาหารกลางวันของนักเรียนไม่ว่าเป็นโรงเรียนประถมหรือมัธยม โรงเรียนจำเป็นต้องจัดสถานที่ไว้ให้นักเรียนรับประทานอาหารกลางวัน

ชนิดของของการจัดบริการอาหารกลางวัน แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

(1) *โรงเรียนจัดทำให้* หรือที่เรียกว่า (School Lunch Program) วิธีนี้โรงเรียนเป็นผู้จัดทำอาหารกลางวันขายเอง ซึ่งอาจทำให้ได้ผลดีหลายประการ

(2) *จ้างหรือให้คนอื่นมาขาย* ถ้าหากโรงเรียนไม่สามารถจัดบริการอาหารกลางวันให้กับนักเรียนได้โรงเรียนจำเป็นต้องจ้างหรือให้คนอื่นมาขาย

(3) *นักเรียนนำอาหารมารับประทานเอง* โรงเรียนต้องจัดสถานที่ให้ จัดบริการน้ำดื่ม วางมาตรการของการรักษาความสะอาด

6) การบริการรักษาความปลอดภัย

ดำรง ประเสริฐกุล (2542: 139-140) กล่าวถึง การบริการรักษาความปลอดภัยไว้ว่า ผู้บริหารจะต้องดำเนินการบริหารเกี่ยวกับเรื่องของสวัสดิการและความปลอดภัยในโรงเรียนอย่างจริงจัง โรงเรียนจะต้องถือเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งว่า เมื่อนักเรียนได้เข้ามาอยู่ในโรงเรียน นักเรียนจะต้องได้

รับความปลอดภัยจากภัยอันตรายต่างๆ ดังนั้นการจัดบริการให้ความปลอดภัย จึงต้องยึดหลักการ
ดำเนินการเกี่ยวกับสวัสดิศึกษาเป็นสำคัญ

ความมุ่งหมายการจัดสวัสดิศึกษาในโรงเรียน

(1) เพื่อเป็นการสร้างสวัสดินิสัย สวัสดิปฏิบัติที่ดีในการประกอบกิจการ
ต่างๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน

(2) เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครองของนักเรียน ไม่ต้องวิตกกังวล เมื่อ
นักเรียนมาอยู่ในโรงเรียน นักเรียนจะอยู่อย่างปลอดภัยปราศจากภัยอันตรายทุกอย่าง

(3) เพื่อสร้างสรรคให้กับนักเรียนเป็นพลเมืองดีของชาติ ที่เชื่อฟังคำกล่าว
ตักเตือน เคารพในกฎเกณฑ์ ระเบียบเกี่ยวกับความปลอดภัย เช่น เคารพกฎของโรงเรียน เคารพกฎ
จราจร

การดำเนินการให้บริการสวัสดิศึกษาและความปลอดภัยในโรงเรียน
จรินทร์ ชานีรัตน์ (2511: 32-33 อ้างถึงใน คำรง ประเสริฐกุล 2542: 140) ได้เสนอแนวคิดที่
ผู้บริหารควรจะดำเนินการเรื่องบริการสวัสดิศึกษาและความปลอดภัยในโรงเรียน ดังต่อไปนี้

(1) ให้การศึกษาวิชาสวัสดิศึกษแก่นักเรียน ได้แก่ การสอนให้นักเรียนรู้
กฎจราจร ในการเดินทางบนถนนว่าจะเดินให้ชิดซ้าย หรือเดินสวนทางกับรถ การเดินทางโดยรถ
ประจำทาง การขับขี่ยะยาน การระวังป้องกันอัคคีภัยทั้งภายในโรงเรียนและบ้าน

(2) การจัดบริการความปลอดภัยแก่นักเรียน เช่น โรงเรียนจัดบริการรถ
รับ - ส่งนักเรียน บริการรับ - ส่งนักเรียนข้ามถนนหน้าโรงเรียน ตั้งหน่วยลูกเสือจราจรคอยรับ - ส่ง
นักเรียนขึ้นรถเมล์ ตั้งหน่วยลูกเสือดับเพลิง จัดให้มีการปฐมพยาบาล ตั้งหน่วยรักษาความปลอดภัย ตั้ง
คณะกรรมการรักษาความปลอดภัย จัดเวรยามดูแลภายในบริเวณโรงเรียน

(3) การจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มั่นคงปลอดภัย เช่น อาคารเรียน
อาคารประกอบ ห้องน้ำ ห้องส้วม และสนามเด็กเล่นให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงแข็งแรง โดยหมั่นตรวจ
ดูแลอยู่เสมอ

(4) การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเรื่องความปลอดภัย โรงเรียนอาจจะจัด
กิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยขึ้นภายในโรงเรียนแล้วเชิญประชาชนในชุมชนมาร่วม
กิจกรรมด้วย เชิญตำรวจดับเพลิงมาสาธิตวิธีหนีไฟ หรือตำรวจจราจรมาสอนกฎจราจร

7) การบริการป้องกันอุบัติเหตุ

เชาวน์ มณีวงษ์ (2525: 133) กล่าวว่า การป้องกันอุบัติเหตุ ก็เป็นสิ่งที่ทาง
โรงเรียนต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษ เพราะนักเรียนมาอยู่โรงเรียนถึงวันละไม่น้อยกว่า 8 ชั่วโมง อาจจะ
ได้รับอุบัติเหตุได้จากโรงเรียน ดังนั้น โรงเรียนควรหาทางป้องกันอุบัติเหตุเสียก่อน อาจทำได้ดังนี้

- (1) จัดสถานที่ต่างๆ ในโรงเรียนให้ปลอดภัย ถูกหลักสุขาภิบาล
- (2) ควบคุมดูแลความปลอดภัยทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียน เช่น การเล่น การออกกำลังกาย ต้องตรวจสอบอุปกรณ์ว่าอยู่ในสภาพที่ใช้เล่นได้หรือไม่
- (3) คิดป้ายประกาศคำเตือนทั้งข้อปฏิบัติและข้อห้ามตามลักษณะของภัยอันอาจจะเกิดขึ้นได้เพื่อเป็นข้อเตือนใจ กันลืมนักเรียน
- (4) ตรวจสอบ สอดส่อง มิให้นักเรียนนำอาวุธ วัตถุ สิ่งของที่อาจเกิดเป็นภัยอันตรายขึ้นได้ เข้ามาในโรงเรียน เช่น สารเคมีบางชนิด วัตถุระเบิด ของมีคม เหล่านี้เป็นต้น
- (5) จัดสอน อบรม บรรยายพิเศษเกี่ยวกับวิชาสวัสดิศึกษา เพื่อให้นักเรียนมีสวัสดิคติ และสวัสดิปฏิบัติที่ดีในการกระทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การเดินในท้องถนน การเล่นกีฬา การใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง เป็นต้น

2.2.3. งานส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ

จากรายงาน สรุปลงปัจจุบันและยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษของประเทศไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545: 1) กล่าวไว้ว่า ความแตกต่างในศักยภาพของมนุษย์เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้นทั่วโลก ทุกๆประเทศ จึงมีกลุ่มบุคคลที่มีศักยภาพสูงโดดเด่นเหนือกว่าบุคคลในวัยเดียวกันอยู่จำนวนหนึ่ง ประสพการณ์และผลการวิจัยของประเทศต่างๆ ให้ข้อค้นพบตรงกันว่า หากบุคคลเหล่านี้ได้รับการเอาใจใส่ดูแล พัฒนาความสามารถอย่างถูกต้อง เหมาะสมตั้งแต่วัยเยาว์ ความสามารถที่โดดเด่นในหลากหลายสาขาที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคลจะนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณประโยชน์อย่างอนันต์ต่อสังคม ด้วยคุณค่าของบุคคลเหล่านี้ หลายประเทศจึงกำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วนและระดมทรัพยากรจากทุกส่วนของสังคมในการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องทุกระดับเพื่อให้เด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษได้รับการพัฒนาจนบรรลุศักยภาพสูงสุดของแต่ละบุคคล

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน 2546) ได้ให้ความหมายของคำว่า ศักยภาพ หมายถึง ภาวะแฝง อำนาจหรือคุณสมบัติที่มีแฝงอยู่ในสิ่งต่างๆ อาจทำให้พัฒนา หรือให้ปรากฏเป็นสิ่งที่ประจักษ์ได้

ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545:4) ได้ให้ความหมายของเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษว่า หมายถึง เด็กที่แสดงออกซึ่งความสามารถอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้าน ในด้านสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ การใช้ภาษา การเป็นผู้นำ การสร้างงานทางทัศนศิลป์และศิลปะการแสดง ความสามารถด้านดนตรี ความสามารถทางกีฬา และความสามารถ

ทางวิชาการสาขาใดสาขาหนึ่ง หรือหลายสาขา อย่างเป็นที่ประจักษ์ เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กอื่นที่มีอายุระดับเดียวกัน สภาพแวดล้อมหรือประสบการณ์เดียวกัน

จากยุทธศาสตร์ การพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ พ.ศ. 2549 - 2559 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2548: 2-3) ได้กล่าวไว้ว่า ในอดีตที่ผ่านมาระบบการศึกษาไทย ยังไม่สามารถพัฒนาศักยภาพของผู้ที่มีความสามารถพิเศษได้เท่าที่ควร จึงพบว่าเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษซึ่งมีอยู่จำนวนไม่น้อย (ประมาณร้อยละ 3 ของแต่ละด้าน/สาขา) ได้หายไปจากระบบเป็นจำนวนไม่น้อยด้วยสาเหตุต่างๆ ดังนี้

1) การที่พ่อ - แม่ ผู้เลี้ยงดู ครู- อาจารย์ ไม่รู้จักสังเกตแนวความสามารถตั้งแต่เด็ก ไม่รู้ว่าเด็กคนใดเป็นเด็กที่มีแนวความสามารถพิเศษ เด็กจึงขาดโอกาสได้รับพัฒนาไปตั้งแต่แรก

2) กรณีที่ทราบว่าเด็กที่มีแนวความสามารถพิเศษแต่ไม่ทราบว่าชอบรมเลี้ยงดู ให้การศึกษาที่เหมาะสมอย่างไร ศักยภาพของเด็กเหล่านี้ จึงลดลงและหายไปในที่สุด เนื่องจากไม่ได้ถูกกระตุ้นให้พัฒนาเจริญงอกงาม

3) จากการที่ระบบการศึกษาไทยยังไม่สามารถรองรับเด็กเหล่านี้ได้ ทำให้เกิดการไหลออกของบุคคลระดับมัธยมศึกษาของประเทศตั้งแต่ยังเด็ก ด้วยหลายประเทศเปิดรับและสนใจให้เด็กกลุ่มนี้ไปเรียนและให้ทำงานที่ประเทศของตนตั้งแต่ระดับมัธยม และบางครั้งการที่มีข่าวทางสื่อมวลชนว่า ค้นพบเด็กที่มีความสามารถพิเศษระดับสูง (Highly Gifted) ไม่นานจะพบว่าทั้งเด็กและครอบครัวได้รับเชิญให้ไปเป็นประชากรของประเทศอื่นที่เห็นคุณค่าของคนกลุ่มนี้

4) เด็กที่มีความสามารถพิเศษที่มัธยมเป็นเลิศ มักคิดอะไรที่สลับซับซ้อนในหลากหลายมิติไม่มีขอบเขต ระบบการศึกษาในโรงเรียนส่วนใหญ่ ปิดกั้นศักยภาพของเด็กเหล่านี้ โดยเฉพาะในเรื่องกระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ที่สำคัญที่สุด คือ การขาดโอกาสได้เรียนรู้สิ่งที่ท้าทายและท้าทายความถนัด ความสนใจ เด็กจึงเกิดความรู้สึกถูกบีบคั้น กดดัน กลายเป็นเด็กที่มีปัญหาด้านจิตใจ อารมณ์ และบางคนกลายเป็นเด็กชอบต่อต้าน ก่อกวน ประพฤติตัวออกนอกกริตนอกรอย กลายเป็นเด็กที่มีปัญหาไปในที่สุด และบางรายถึงขั้นฆ่าตัวตาย

5) ด้วยเหตุที่การศึกษาไม่ยืดหยุ่นและไม่เปิดกว้าง จะพบว่าเด็กระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาที่มีความสามารถพิเศษโดดเด่นในทุกวิชาหรือบางวิชาเทียบเท่าระดับอุดมศึกษาหรือสูงกว่า ไม่มีโอกาสได้เข้าเรียนในมหาวิทยาลัยตามศักยภาพ ขณะที่หลายประเทศ มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ ได้เปิดโอกาสให้เด็กที่มีความสามารถพิเศษสูงที่มีอายุน้อยสามารถเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยได้

6) เยาวชนที่มีความสามารถพิเศษส่วนหนึ่งซึ่งได้รับการสนับสนุน ให้ได้ศึกษาต่อจนจบระดับปริญญาโท - ปริญญาเอกทั้งในและต่างประเทศ ทำให้มีความสามารถพิเศษได้รับการพัฒนาให้โดดเด่นมากขึ้น แต่เมื่อเข้าทำงานพบว่าลักษณะงานที่ได้รับมอบหมายไม่เหมาะสมกับศักยภาพ

รวมถึงระบบงานก็คัดกันความสามารถที่มีอยู่ ทำให้เกิดการไหลออกของคนระดับมัธยมศึกษาของประเทศอีก
รอบหนึ่ง โดยกลุ่มคนเหล่านี้มักลาออกไปทำงานในต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่

แนวคิดและทฤษฎีในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

จากรายงานสรุป สภาพปัจจุบันและยุทธศาสตร์ การจัดการศึกษาสำหรับเด็ก
และเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษของประเทศไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
2545: 12 – 13) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ ไว้ดังนี้

1) การคัดเลือกและเสาะหาผู้มีความสามารถพิเศษ (Identification Process)

ต้องมีการศึกษาและทำความเข้าใจกับธรรมชาติอันหลากหลาย ตลอดจนปัจจัยที่อาจปิดกั้นความสามารถ
อันแท้จริงของเด็ก ตลอดจนการใช้เครื่องมือในการสำรวจเสาะหา โดยมีแนวทางในการเสาะหา
อัจฉริยภาพของเด็กๆ ที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ ปัจจุบัน คือ

1. การใช้กระบวนการตรวจสอบที่เป็นขั้นตอน
2. การใช้กระบวนการตรวจสอบที่ใช้เครื่องมือ และวิธีการที่เหมาะสม
3. การใช้กระบวนการตรวจสอบที่ไม่ลำเอียงกับเด็กกลุ่มใดเป็นพิเศษ
4. การใช้กระบวนการตรวจสอบที่เป็นขั้นตอนมีข้อมูลหลายด้าน

กับแนวของเด็ก

ประกอบกัน

2) หลักการและรูปแบบในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีความ สามารถพิเศษ

1. จัดเนื้อหายากและท้าทายกว่าหลักสูตรสำหรับเด็กทั่วไป
2. มีการเชื่อมโยงและบูรณาการกัน ในหลายวิชา
3. ให้เด็กมีส่วนร่วมในการเลือกสิ่งที่ตนเองจะเรียน
4. จัดกระบวนการเรียนการสอนที่สลับซับซ้อน ลึกซึ้งกว่าหลักสูตรปกติ
5. เน้นกระบวนการทางความคิดระดับสูง
6. มีกิจกรรมที่ตอบสนองความหลากหลายของกระบวนการเรียนรู้
7. ตั้งเกณฑ์ในการพิจารณาผลงานหรือผลการเรียนรู้ของเด็กชัดเจน
8. ให้ความสนใจกับความมุ่งมั่นในความสำเร็จ ความกระตือรือร้นและ
การเปลี่ยนแปลงภายในที่มีคุณค่าต่อการเรียนรู้ของเด็กที่ส่งผลดีต่อสังคม
9. เน้นพัฒนาการทางคุณธรรมจริยธรรมเป็นแกนนำ
10. เน้นการพัฒนาสมองทุกส่วน (Whole Brain Approach)

สำหรับการพิจารณาการจัดรูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษนั้น แนวทางหนึ่งที่

สามารถทำได้ คือการพิจารณาระดับความสามารถหรือความต้องการว่ามีมากอยู่ในระดับใด แล้วจัดกลุ่มตามลำดับอาการดังนี้ คือ

	อยู่ในชั้นเรียนปกติ แต่ให้คำแนะนำเป็นระยะๆ
	อยู่ในชั้นเรียนปกติ แต่ดึงออกจากห้องเรียนเป็นครั้งคราว
	จัดตารางเรียน ในห้องเรียน Resource Centre
	ชั้นเรียนพิเศษ
	โรงเรียนพิเศษ
	Mentoring
จำนวนเด็ก / ห้อง	

ภาพที่ 2.2 รูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษ

3) การจัดหลักสูตรการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

3.1 วิธีเพิ่มพูนประสบการณ์ (Enrichment) เป็นวิธีการจัดการศึกษาแบบขยายกิจกรรมในหลักสูตรให้กว้างและลึกซึ้งกว่าที่มีอยู่ในหลักสูตรปกติ ที่เน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหา และเด็กอาจใช้เวลามากกว่าหรือน้อยกว่าเวลาที่เด็กอื่นในชั้นเรียนเดียวกัน โดยมีลักษณะการจัดกิจกรรมในการเรียน ดังนี้

- ชุดการเรียนการสอนแบบรายบุคคล
- โครงการ
- ทักษะศึกษา

การเรียนการสอนแบบเพิ่มพูนประสบการณ์ ในชั้นเรียนสามารถจัดกิจกรรมต่างๆ ได้ดังนี้

1. กิจกรรมแบบฝึกหัดต่างๆ จัดให้เปิดกว้าง เป็นคำถามในลักษณะ

ปลายเปิดให้มากที่สุด

2. ให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเลือกเนื้อหา กิจกรรมหรือเสนอแนะรูปแบบหรือการเรียนการสอน
3. ฝึกให้เด็กได้ศึกษาสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ลึกและชัดเจน
4. ปรับกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน
5. ฝึกการทำโครงการสร้างการเรียนรู้ แผนที่ความรู้ของตนเอง
6. จัดกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กในสิ่งที่เขาสนใจ พัฒนาทักษะกระบวนการทางความคิดระดับสูง และสามารถบูรณาการหลายๆ สาขาเข้าด้วยกัน มีความสามารถในหลักหลักสูตรได้ดีขึ้น

การสอนแบบเพิ่มพูนประสบการณ์ สามารถจัดกับกลุ่มเด็ก ได้ดังนี้

1. จัดชั้นพิเศษให้กับเด็กที่มีความสนใจ มีความสามารถในเฉพาะวิชาการ จัดห้องเรียนพิเศษที่นักเรียนระดับความสามารถพอๆ กันมาเรียนร่วมกันเฉพาะวิชา (ไม่ใช่แยกห้องเด็กเก่ง เด็กอ่อนและไม่แยกวิชา) ช่วย让孩子ได้พัฒนาความสามารถได้ตามศักยภาพยิ่งขึ้น เพราะได้ทำงานที่เหมาะสมมากขึ้น และครูก็จัดกิจกรรมง่ายขึ้น ได้ทำงานที่ทำท่ายทั้งครูและนักเรียน
2. จัดชั้นเรียนพิเศษบางเวลา เช่น เด็กเก่งคณิตศาสตร์ ศิลปะ ดนตรี กีฬา นอกเวลาเรียน ในวันเสาร์ – อาทิตย์ ปิดเทอมอาจทำได้กับทั้งเด็กในโรงเรียนเดียวกัน ต่างชั้นเรียนและเด็กต่างโรงเรียนกัน
3. จัดกิจกรรมพิเศษในชั้นเรียนปกติ เป็นการจัดให้กับระดับไว้ในกลุ่มเดียวกันในบางครั้ง เพื่อการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เกิดพัฒนาการทางสังคมขึ้น แต่บางครั้งก็ควรจัดเด็กมีระดับการเรียนเดียวกันไว้กลุ่มเดียวกัน เพื่อโอกาสในการใช้กิจกรรมเสริมที่ยากกว่าปกติ

ในปัจจุบันวิธีนี้เป็นที่นิยมแพร่หลายมาก สามารถจัดได้หลากหลายตามความสามารถพิเศษของเด็ก โดยไม่จำกัดเฉพาะวิชาในหลักสูตรเท่านั้น และมีผลกระทบทางจิตใจ อารมณ์ สังคม และกระบวนการเรียนรู้ในระยะยาวของเด็ก สำหรับในประเทศไทยอาจมีข้อจำกัดในเรื่องวิธีการสอนที่หลากหลาย

3.2 วิธีการขยายหลักสูตร (Extension) เป็นการจัดโปรแกรมการศึกษานอกหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษที่ตอบสนองความสนใจและความสามารถเป็นรายบุคคล สามารถทำเป็นงานเดี่ยวหรืองานกลุ่มได้ เด็กสามารถเรียนเกินกว่าหลักสูตร กิจกรรมและการดำเนินการจัดสามารถทำได้หลากหลายรูปแบบ เช่น

1. การทำโครงการพิเศษ

2. การเรียนรู้ในห้องศูนย์วิทยาการที่เป็นแหล่งกระตุ้นการเรียนรู้ตามความสนใจที่มีสื่อรูปแบบต่างๆ
3. ทำศูนย์วิทยาการที่เป็นแหล่งกระตุ้นการเรียนรู้ตามความสนใจที่มีสื่อรูปแบบต่างๆ
4. การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน
5. เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร
6. ทำการกำหนดโครงการร่วมกัน
7. การเริ่มโครงการที่แปลกใหม่ร่วมกับนักเรียน
8. แคมป์วิชาการ หรือแคมป์ตามความสนใจของเด็ก
9. สร้างเครือข่ายกลุ่มที่มีความสนใจ หรือมีความพยายามแบบเดียวกันเข้าด้วยกัน โดยเฉพาะเด็กที่มีความสามารถพิเศษระดับสูง
10. จัดการแข่งขัน ในบางครั้งการแข่งขันทำให้เกิดการกระตุ้น เกิดมีการท้าทายทางความคิดและทำให้เกิดการปรับคุณภาพ การเรียนการสอนจากการเปรียบเทียบและแข่งขัน เช่น โครงการโอลิมปิกวิชาการ การแข่งขันคณิตศาสตร์แห่งประเทศไทย เป็นต้น
11. การฝึกทักษะการเรียนรู้ เช่น การหาข้อมูล การใช้ข้อมูล การวินิจฉัยวิเคราะห์ ใช้วิจารณ์ญาณกับข้อมูล การนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ เป็นต้น

3.3 วิธีลดระยะเวลาเรียน (Acceleration) เป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยให้ความยืดหยุ่นทางการศึกษาได้มากขึ้นวิธีหนึ่ง แต่ต้องมีกระบวนการที่ต้องรัดกุม จึงจะเป็นผลดีกับเด็ก การจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความสามารถเรียนร่วมกับผู้อื่นได้สูงกว่าวัยของตนเอง เรียกว่า การสอนแบบลดระยะเวลาทั้งสิ้น วิธีการนี้ใช้กันมานานในทุกๆ ประเทศ ซึ่งกลยุทธ์ในการจัดการมีมากมายหลากหลาย แต่ที่เรามักจะพบคือการให้เด็กข้ามชั้นเรียน โดยขาดกระบวนการที่ครบถ้วน ทำให้เด็กมีผลเสียทางด้านอื่นได้ในภายหลัง

หลักการจัดการศึกษาแบบลดระยะเวลาเรียน

1. ให้เข้าเรียนเร็วกว่าวัยของเด็กปกติมาก ในกรณีที่เด็กมีความสามารถสูงมาก ได้รับการตรวจสอบจากนักจิตวิทยาที่เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความสามารถ มีความมั่นคงทางอารมณ์ สังคม และมีวุฒิภาวะมากกว่าเพื่อนในวัยเดียวกัน และไม่ใช่ว่าพ่อแม่ต้องการให้เลื่อน
2. ข้ามชั้นเรียน ต้องมีการถ่วงถ่วงตามกระบวนการที่ดี ดังที่กล่าวข้างต้น โดยพิจารณาจากเด็กที่ชอบทำงานที่ยากๆ สลับซับซ้อน
3. ให้เรียนในชั้นสูงกว่าบางวิชา วิธีนี้ได้ผลดีมากและเด็กไม่ถูกเพ่งเล็งมากนัก

4. ให้ทำงานในชั้นสูงกว่า แต่เด็กยังอยู่ในชั้นเดียวกับเพื่อน
5. ย่นหลักสูตรให้เด็กจบเร็วขึ้น โดยที่มีเนื้อหาเท่าเดิม
6. จัดกลุ่มเด็กที่ความสามารถเรื่องเดียวกัน แต่ต่างชั้นมาเรียนด้วยกัน
ลักษณะเด็กที่จะพิจารณาให้ได้รับการจัดการศึกษาแบบลดระยะ

เวลาเรียน

1. มีความสามารถมากกว่าเด็กในวัยเรียนกันอย่างเห็นได้ชัดเจน
2. มีความกระหายที่จะเรียนรู้ โดยไม่เครียด
3. มีบุคลิกภาพทางอารมณ์ และสังคมเหมาะสมกับอายุ
4. เด็กมีความพร้อมที่แยกจากเพื่อน
5. พ่อแม่ ผู้ปกครองและโรงเรียนมีความเห็นตรงกันว่า ควรใช้
กระบวนการจัดการศึกษาแบบนี้กับเด็ก
6. ต้องมีความแน่ใจว่า ไม่เป็นการตอบสนองความต้องการของผู้ใหญ่
ที่อาจเป็นพ่อแม่ หรือครู ที่ตั้งความคาดหวังกับเด็กสูงเกินจริง
7. ต้องมีคนดูแลและรับผิดชอบในการจัดครั้งนี้อย่างเป็นทางการต่อเนื่อง
มีเกณฑ์ความสามารถสติปัญญาสูง IQ เกิน 130 ขึ้นไป (ในกรณีเด็กที่มีความสามารถทางการเรียน) ได้
รับการตรวจสอบจากนักจิตวิทยาที่เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความสามารถของเด็ก

ประโยชน์ของการจัดการศึกษาแบบลดระยะเวลาเรียน คือ

1. สามารถเรียนตามศักยภาพของตนเอง
2. เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนสิ่งที่ยากขึ้นให้เหมาะกับความสามารถของตัวเอง
3. ลดทัศนคติทางลบกับการเรียนรู้ ลดความท้อแท้ ช่วยเด็กเก่งไม่ให้เบื่อหน่ายการเรียนในวิชาปกติที่เขาไปได้เร็วกว่าเพื่อนๆ เป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการถดถอยทางศักยภาพของเด็กหรือทำลายศักยภาพตนเอง

3.4 การใช้ผู้เชี่ยวชาญพิเศษเป็นผู้ให้คำปรึกษาดูแล (Mentoring) เป็นการ
ใช้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางมาช่วยเด็กที่มีความสามารถโดดเด่น มักจะทำในระดับมัธยมศึกษา กับเด็กที่
มีความสนใจอย่างเด่นชัด และมีทักษะพื้นฐานทางบสังคมดี จัดระบบวิธีการเรียนของตนเองได้ดีแล้ว
ซึ่งเด็กสามารถทำงานภายใต้คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เช่น อาจารย์มหาวิทยาลัย ครูที่สนใจเรื่องเดียวกับเด็ก บุคคลในละแวกบ้าน ทนาย นักเคมี นักประวัติศาสตร์ สถาปนิก และผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ

การใช้วิธีการทางการศึกษาที่ดีไม่ควรยึดวิธีการเดียวเพราะทำให้เกิด
สภาพการศึกษาที่ไม่ยืดหยุ่นตามความต้องการ หรือสภาพความสามารถของเด็ก การกำหนดและเลือก

ใช้วิธีการจัดการศึกษาไม่ตายตัว มีการปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลา (Dynamic Process) และควรใช้วิธีหลายอย่างในโครงการเดียวกัน เช่น อาจใช้ทั้งแบบ Enrichment Extension Acceleration และ Mentoring โดยมีแนวพิจารณาจากความต้องการและความสามารถของเด็กควบคู่ไปกับความเป็นไปได้ในการบริหารจัดการของโรงเรียน

ดังนั้นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ หรือเด็กที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะทางนั้น จะต้องดัดแปลงตามความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแต่ละโรงเรียนที่สามารถจัดให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน การให้ความช่วยเหลือเด็กเหล่านั้นจำเป็นต้องสร้างระบบโครงสร้างทางการศึกษาที่จะสามารถรองรับความต้องการในส่วนนี้

2.2.4 งานส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม และความสามัคคีในหมู่คณะ

สถานศึกษา นอกจากมุ่งสร้างงานทางวิชาการแล้ว ยังต้องให้ความสำคัญ ในการสร้างคน สร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ มีศักยภาพ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดี รู้จักรักษา ระเบียบวินัย สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างมีความสุข

นภดล กรรณิกาและคณะ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต 1,2549: บทนำ) กล่าวไว้ว่า เยาวชนเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ถ้าหากเยาวชนตกอยู่ในสภาพที่เสื่อมถอยทั้งในด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ ด้านความรู้ ความสามารถ ด้านคุณธรรม จริยธรรมและด้านสำนึกความรับผิดชอบ การพัฒนาประเทศจะเป็นไปอย่างยากลำบาก ถ้าหากเยาวชนปัจจุบันมีคุณภาพที่ไม่ดีพอ อนาคตของประเทศก็ต้องประสบกับวิกฤติด้านทรัพยากร มนุษย์และไม่มีเสถียรภาพทางสังคมอย่างแน่นอน ยิ่งไปกว่านั้น เป็นไปได้หรือไม่ว่าสภาพความเป็นจริงที่ปรากฏทางสังคมปัจจุบันก็เป็นผลลัพธ์บางส่วนมาจากคุณภาพของเยาวชนในอดีต

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญต่อการปลูกฝังวินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะ ซึ่งได้แก่ การควบคุมความประพฤติและระเบียบวินัยนักเรียน และการปลูกฝังประชาธิปไตยแก่นักเรียน

1) การควบคุมความประพฤติและระเบียบวินัยนักเรียน

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2536: 101) กล่าวว่า ในปัจจุบันวินัยถือเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งของการการศึกษาในการที่จะปรับปรุงและส่งเสริมความประพฤติของนักเรียน แม้ว่าวินัยอาจเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนตามกฎหมายหรือข้อบังคับของโรงเรียน แต่ไม่ใช่เป็นการขู่เข็ญบังคับ แต่วินัยมุ่งที่จะให้นักเรียนควบคุมตนเอง (self - control) มีวินัยในตนเอง (self - discipline) และรู้จักปกครองตนเอง

ธีรวุฒิ ประทุมณพรัตน์ (2534: 27) ได้กล่าวว่า วินัย หมายถึง กฎเกณฑ์ ระเบียบ หรือมาตรฐานทั้งภายในและภายนอกที่กำหนดขึ้นให้นักเรียนปฏิบัติตาม คือเชื่อฟังครูอาจารย์ ไม่กล้าฝ่าฝืนเพราะกลัวการลงโทษ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยขึ้นในสังคมโรงเรียน

เชาวน์ มณีวงษ์ (2527: 167-169) กล่าวถึง ด้านงานปกครองและระเบียบ วินัยนักเรียน ไว้ว่า ระเบียบ วินัย เป็นแบบแผนของความประพฤติที่ครู และนักเรียนร่วมกันกำหนด ขึ้นไว้ เพื่อให้สมาชิกในโรงเรียนควบคุมตนเอง ถ้านักเรียนในโรงเรียนสามารถปฏิบัติได้ตามระเบียบ ที่กำหนดไว้ ก็ย่อมมีผลทำให้สมาชิกทุกคนของโรงเรียนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขโดยไม่มีผู้ใดก่อความ ทุจริตและนักเรียนย่อมมีเวลาในการเรียนการสอนเพิ่มมากยิ่งขึ้น ไม่ต้องเสียเวลาอยู่กับการอบรม สั่งสอน อันเนื่องมาจากนักเรียนปฏิบัตินอกเหนือจากระเบียบที่กำหนดไว้แล้ว ด้านงานปกครองและระเบียบวินัย ประกอบด้วย

(1) ระเบียบวินัย เป็นเครื่องมือในการเตรียมตัวนักเรียน สำหรับการดำเนิน ชีวิตในอนาคต เมื่อนักเรียนเติบโตเป็นผู้ใหญ่รู้จักใช้สิทธิเสรีภาพความรับผิดชอบอย่างถูกต้อง

(2) ระเบียบวินัยช่วยสร้าง และรักษาไว้ ซึ่งสภาพการณ์อันจำเป็นต่อ ความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียน หากขาดระเบียบวินัยแล้วการดำเนินงานของโรงเรียนเต็มไปด้วย อุปสรรค จนไม่สามารถดำเนินงานให้ได้ดี ผลเสียจะตกอยู่กับนักเรียนและโรงเรียน

กล้า ทองขาว (2525: 136 อ้างถึงใน ดำรง ประเสริฐกุล 2542: 215) ได้ ให้ความเห็นในเรื่องของความมุ่งหมายของวินัยในโรงเรียน ไว้ดังนี้ คือ

(1) เพื่อให้เกิดความสงบสุขขึ้นในสังคมโรงเรียน เพราะทุกคนจะต้องปฏิบัติ ตามระเบียบและข้อบังคับของโรงเรียน ยอมรับที่จะปฏิบัติตามสิ่งควบคุมทางสังคมที่สมาชิกร่วมกัน กำหนดขึ้น เช่นเดียวกับบุคคลในสังคมทั่วไปจะต้องปฏิบัติตามหน้าที่ของพลเมืองดีเพื่อความสงบสุข ของสังคม

(2) เพื่อเป็นการปลูกฝังเจตคติ พฤติกรรม และฝึกฝนจิตใจกับเด็กผู้ยังอ่อน วัยให้เป็นผู้มีจิตสำนึกในการมีวินัยในตนเอง สะสมเอาพฤติกรรม เช่นอารยชนผู้รักความมีวินัยไว้แต่ ยังเป็นเด็กเพื่อเขาจะได้เติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ

ประเภทของปัญหาทางวินัย Gorton (1983: 326-327 อ้างถึงใน เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ 2536: 104-105) ได้แยกปัญหาทางวินัยออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

- (1) ความประพฤติที่ไม่เหมาะสมในชั้นเรียน ปัญหาประเภทนี้ได้แก่
1. การตอบโต้ครู
  2. การไม่ตั้งใจเรียน
  3. การรบกวนคนอื่น

4. การรับประทานขนมในชั้นเรียน

5. การทำลายสิ่งของ

6. การพูดหยาบคาย

7. การทุจริต

8. การทำร้ายร่างกายคนอื่น

(2) ความประพฤติที่ไม่เหมาะสมนอกชั้นเรียน ปัญหาประเภทนี้ ได้แก่

1. การต่อสู้ ทำร้ายกัน

2. การทำลายสิ่งของ

3. การสูบบุหรี่

4. การใช้ยาเสพติด

5. การแต่งกายผิดระเบียบ

6. การลักขโมย

7. การเล่นการพนัน

8. การทำสกปรก ทิ้งของเกลื่อนกลาด

9. การต่อต้านโรงเรียน ผู้บริหาร ครู อาจารย์

10. การเข้าไปในที่ห้ามเข้า

11. ปัญหาชู้สาว

(3) การหนีโรงเรียน ปัญหาประเภทนี้ ได้แก่

1. การไม่เข้าชั้นเรียน

2. การไม่มาโรงเรียน

(4) ความเฉื่อยชา เกียจคร้าน ปัญหาประเภทนี้ ได้แก่

1. การเข้าห้องเรียนช้าบ่อย ๆ

2. การมาโรงเรียนสายบ่อย ๆ

สาเหตุของการประพฤติผิด ในการที่จะวิเคราะห์ปัญหาของการประพฤติผิด วินัยได้อย่างถูกต้องนั้น Gorton (1983: 328-329 อ้างถึงใน กาญจนา ศรีกาพลินธุ์ 2531: 231-232) กล่าวว่าผู้บริหารและคณะควรพิจารณาจากสมมุติฐานหรือคำอธิบายถึงสาเหตุของการทำผิดวินัย ของนักเรียนซึ่งมีอยู่หลายอย่างด้วยกัน คือ

(1) ปัญหาที่มีสาเหตุมาจากโรงเรียน ได้แก่

1. การสอนที่ใช้ไม่ได้

2. หลักสูตรที่ไม่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน

3. ตารางสอนที่ตายตัวเกินไป
 4. โปรแกรมการเรียนและโปรแกรมอื่นๆ ที่ไม่ปรับให้เหมาะสมกับ
 พื้นฐานความรู้ความสามารถของนักเรียน

(2) ปัญหาที่มีสาเหตุจากตัวนักเรียนเอง ได้แก่

1. นักเรียนไม่เข้าใจกฎ ระเบียบต่างๆ
2. นักเรียนไม่เข้าใจเหตุผลของการมีระเบียบนั้น
3. พื้นฐานการศึกษาของนักเรียนไม่ดีพอ
4. มีความสัมพันธ์กับเพื่อนๆ ไปในทางที่ไม่ดี
5. นักเรียนมีเรื่องกระทบกระเทือนทางจิตใจ
6. นักเรียนมีความรู้สึกรัดแค้นกับครู

(3) ปัญหาเกี่ยวข้องกับสภาพสิ่งแวดล้อมที่บ้านและชุมชน ที่นักเรียน
 อาศัยอยู่ ได้แก่

1. สภาพการใช้อำนาจของบุคคลและความสัมพันธ์ภายในบ้านไม่ดีพอ
2. บ้านอยู่ในทำเลที่มีอาชญากรรม
3. นักเรียนมีกิจกรรมหรือต้องทำงานดึกเกินไป

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2536: 103-104) สรุปว่า ปัญหาวินัยในโรงเรียน
 เกิดจากสาเหตุสำคัญ ดังนี้

- 1) บรรยากาศในโรงเรียนไม่เอื้อต่อการเรียนการสอน
- 2) นักเรียน อาจเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ และ
 อารมณ์
- 3) กลุ่มเพื่อน เพื่อนที่ไม่ดีย้อมสร้างปัญหาได้เสมอ
- 4) ครู อาจเป็นผลมาจากการสอนที่ไม่ดี ครูมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อนักเรียน
 ครูไม่ให้ความเป็นธรรมแก่นักเรียน
- 5) บ้าน อาจเป็นผลมาจากขาดความอบอุ่นภายในบ้าน บ้านตั้งอยู่ในสภาพ
 แวดล้อมที่ไม่ดี
- 6) สังคม อาจเป็นเพราะสังคมโดยทั่วไปขาดระเบียบวินัย บุคคลในสังคม
 ไม่เคารพกฎ กติกา ไม่มีวินัยในตนเอง

จากเอกสารเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับ กฎ ระเบียบ และประกาศกระทรวง
 ศึกษาธิการ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1, 2549?: 5-8) ได้กล่าวถึง กฎกระทรวง
 กำหนดความประพฤติของนักเรียนนักศึกษา พ.ศ. 2548 ไว้ดังนี้

ข้อ 1 นักเรียนและนักศึกษาต้องไม่ประพฤติตน ดังต่อไปนี้

- เวลาเรียน
- (1) หนีเรียนหรือออกนอกสถานศึกษาโดยไม่ได้รับอนุญาตในช่วง
  - (2) เล่นการพนัน จัดให้มีการพนัน หรือมั่วสุมในวงการพนัน
  - (3) พกพาอาวุธหรือวัตถุระเบิด
  - (4) ซื้อ จำหน่าย แลกเปลี่ยน เสพสุรา หรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์
- สิ่งมีนเมา บุหรี่ หรือยาเสพติด
- (5) ลักทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ ข่มขู่ หรือบังคับจิตใจเพื่อเอาทรัพย์
- บุคคลอื่น
- (6) ก่อเหตุทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกายผู้อื่น เตรียมการหรือกระทำการใด ๆ อันน่าจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย หรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน
  - (7) แสดงพฤติกรรมทางชู้สาวซึ่งไม่เหมาะสมในที่สาธารณะ
  - (8) เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณี
  - (9) ออกนอกสถานที่พักเวลากลางคืนเพื่อเที่ยวเตร่ หรือรวมกลุ่ม อันเป็นการสร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น

ข้อ 2 ให้โรงเรียนหรือสถานศึกษากำหนดระเบียบว่าด้วยความประพฤติของนักเรียนนักศึกษาได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับกฎกระทรวงนี้

นอกจากนั้น ระเบียบกระทรวงศึกษา ว่าด้วย การลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ได้วางระเบียบว่าด้วยการลงโทษนักเรียนนักศึกษาไว้ดังนี้

การกระทำผิด หมายความว่า การที่นักเรียนหรือนักศึกษาประพฤติฝ่าฝืนระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษา หรือของกระทรวงศึกษาธิการ หรือกฎกระทรวงว่าด้วยความประพฤติของนักเรียน และนักศึกษา

การลงโทษ หมายความว่า การลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาที่กระทำผิดโดยมีความมุ่งหมายเพื่อการอบรมสั่งสอน โดยโทษที่จะลงโทษแก่นักเรียนหรือนักศึกษาที่กระทำผิดมี 4 สถาน ดังนี้

- (1) ว่ากล่าวตักเตือน
- (2) ทำทัณฑ์บน
- (3) ตัดคะแนนความประพฤติ
- (4) ทำกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ห้ามลงโทษนักเรียนและนักศึกษาด้วยวิธีรุนแรง หรือแบบกลั่นแกล้ง หรือ

ลงโทษด้วยความโกรธ หรือด้วยความพยายบาท โดยให้คำนึงถึงอายุของนักเรียนหรือนักศึกษา และความร้ายแรงของพฤติกรรมประกอบการลงโทษด้วย

การลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาให้เป็นไปเพื่อเจตนาที่จะแก้ไขนิสัยและความประพฤติไม่ดีของนักเรียนหรือนักศึกษา ให้รู้สำนึกในความผิด และกลับประพฤติตนในทางที่ดีต่อไป ให้ผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษา หรือผู้ที่ผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษามอบหมาย เป็นผู้มีอำนาจในการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษา

(1) การว่ากล่าวตักเตือน ใช้ในกรณีที่นักเรียนหรือนักศึกษากระทำความผิดไม่ร้ายแรง

(2) การทำทัณฑ์บน ใช้ในกรณีที่นักเรียนหรือนักศึกษาที่ประพฤติตนไม่เหมาะสมกับสถานนักเรียนหรือนักศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วย ความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา หรือกรณีในทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์ของสถานศึกษาหรือฝ่าฝืนระเบียบของสถานศึกษา หรือได้รับโทษว่ากล่าวตักเตือนแล้ว แต่ยังไม่เข็ดหลาบ

การทำทัณฑ์บนให้ทำเป็นหนังสือ และเชิญ บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง มาบันทึกรับทราบความผิดและรับรองการทำทัณฑ์บนไว้ด้วย

(3) การตัดคะแนนความประพฤติ ให้เป็นไปตามระเบียบปฏิบัติ ว่าด้วยการตัดคะแนนความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาของแต่ละสถานศึกษากำหนด และให้บันทึกข้อมูลไว้เป็นหลักฐาน

(4) ทำกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ใช้ในกรณีที่นักเรียนและนักศึกษาก่อทำความผิดที่สมควรต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

การบริหารงานวินัยนักเรียน ใจจริง บุญเรืองรอด (2540: 134-136) กล่าวว่า การบริหารงานวินัยนักเรียน คือ กระบวนการศึกษาอบรมฝึกฝนให้นักเรียนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง (Self Discipline) ให้สามารถควบคุมตนเองให้อยู่ในทำนองคลองธรรมได้ดี เพื่อให้การบริหารงานวินัยนักเรียนดำเนินไปด้วยดี จึงควรพิจารณาแนวโน้มและแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

1. ใต้งานวินัยเป็นงานที่สำคัญตามนโยบายและระเบียบ ทุกสถานศึกษาต้องเชื่อว่า งานวินัยนักเรียนเป็นงานที่สำคัญยิ่งที่จะต้องใช้เวลาและทรัพยากรดำเนินการเป็นพิเศษ อย่าเพียงคิดว่าเป็นงานฝาก งานผ่าน หรืองานที่นำเบื้อหน้า การดำเนินการทั้งหลายจะต้องดำเนินไปตามนโยบายและระเบียบของหน่วยเหนือที่กำหนดไว้ด้วย

2. งานวินัยเป็นงานจัดระเบียบสังคม ทุกสถานศึกษาจะต้องมีความคิดที่กว้างขวางว่า วินัยนักเรียนนั้นมิได้มุ่งควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนให้อยู่ในกฎระเบียบหรือเป็นเพียง

งานที่เกี่ยวกับการลงโทษนักเรียนเท่านั้น แต่งานวินัยนักเรียนมุ่งผลสำคัญไปที่นักเรียนสามารถควบคุมตัวเองได้ บังคับตัวเองได้ มีวินัยในตนเองทั้งในและนอกโรงเรียน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นรากฐานของการจัดระเบียบสังคมที่สำคัญ

3. วินัยของนักเรียนเป็นวินัยของทุกคน เมื่อมีการกำหนดวินัยขึ้นเพื่อใช้กับนักเรียน ในส่วนที่เป็นปทัสถานทางสังคมที่ไม่ใช่เป็นเรื่องแสดงสภาวะเฉพาะคน เช่น การแต่งกายของนักเรียน ครูอาจารย์ในโรงเรียนก็ต้องปฏิบัติร่วมด้วยเป็นตัวอย่าง

4. การจัดระบบงานวินัยให้ดีเป็นแนวทางสู่ความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นวินัยเชิงรุก (การสร้างสรรคร์ ฝึกฝน พัฒนา) หรืองานในเชิงรับ (การแก้ไข การป้องปราม การควบคุม) จะต้องมีการจัดระบบในการดำเนินการให้ดี มีนโยบาย จุดประสงค์ ขั้นตอนการปฏิบัติอย่างเป็นแบบแผนรัดกุมคล่องตัว และครอบคลุมทั้งในและนอกชั้นเรียน ตลอดจนมีการปรับปรุงพัฒนาและมีการนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้กับงานวินัยอยู่เสมอ

5. เน้นงานเชิงรุก การเน้นงานเชิงรุก ได้แก่ การเน้นงานเกี่ยวกับการฝึกฝนอบรม พัฒนา องค์ประกอบเชิงมนุษย์ (Human factors) ในการเป็นผู้มีวินัยให้มากขึ้นกว่าก่อน

6. ไม่ทิ้งกระบวนการเชิงรับ การแก้ไขปัญหานักเรียนที่ประพฤติผิดวินัยนั้นก็ยังจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกระทำเพราะเป็นการระงับยับยั้งพฤติกรรมที่เป็นปัญหา แล้วจึงตามด้วยการพัฒนา ทั้งนี้แก้ปัญหาพฤติกรรมนักเรียนจะต้องดำเนินการโดยยึดหลักจิตวิทยาและเหตุผลมากกว่าการใช้อารมณ์

7. มีระบบข้อมูลข่าวสารที่ดี การดำเนินงานจะด้อยประสิทธิภาพถ้าขาดการสนับสนุนจากระบบข้อมูลข่าวสารที่ดี ทั้งนี้เพื่อทราบภาวะความเป็นไปของนักเรียนแต่ละคน การที่ระบบข้อมูลข่าวสารจะดีได้จะต้องอาศัยความร่วมมือกัน ระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับการจัดเก็บข้อมูลและการบริการข้อมูล การวางเครือข่าย การประสานความร่วมมือจึงมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการจัดหาการจัดเก็บและการบริการข้อมูล

8. มีมาตรการจูงใจและมีการให้แรงเสริมที่ดี แต่ละสถานศึกษาจะต้องจัดมาตรการจูงใจและการให้แรงเสริมเพื่อการเป็นผู้มีวินัยที่ดีอย่างต่อเนื่อง ในจังหวะที่เหมาะสม ทั้งนี้โดยมีจุดมุ่งหมายในการสร้างคุณค่าของการมีวินัย ซึ่งจะช่วยให้เกิดวินัยในตนเองได้อย่างมั่นคงยิ่งขึ้น ตามลำดับมาตรการที่สำคัญ เช่น

- (1) การยกย่อง การให้รางวัลแก่ผู้ประพฤติดี
- (2) การลงโทษผู้ขาดวินัย
- (3) การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการยกย่องและให้รางวัลหรือการลงโทษผู้ขาดวินัย

(4) การเผยแพร่ข้อมูลความสำเร็จในชีวิตของบุคคลที่อาศัยความมีวินัยในตนเอง

(5) การให้ข้อมูลที่ช่วยให้ทุกคนปฏิบัติตามปทัสถานที่ถูกต้องและงดเว้นการปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามปทัสถานของสังคม

2) การปลูกฝังประชาธิปไตยแก่นักเรียน

ดำรง ประเสริฐกุล (2542: 197) กล่าวถึง การปลูกฝังประชาธิปไตยแก่นักเรียนไว้ว่า โรงเรียนมีหน้าที่ที่จะปลูกฝังและส่งเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียน โดยการจัดกิจกรรมซึ่งเป็นการวางพื้นฐานประชาธิปไตยในโรงเรียน เช่น การให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ การมอบหมายงานให้รับผิดชอบ การทำความสะอาดชั้นเรียน การดูแลรักษาความสะอาดอาคารเรียนและรอบๆ บริเวณโรงเรียน รวมทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นความเป็นประชาธิปไตย โดยใช้กระบวนการกลุ่ม การจัดที่นั่งเรียนเป็นกลุ่ม การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนช่วยกันคิด ช่วยกันทำงานและช่วยกันแก้ปัญหา ประการสำคัญการปลูกฝังประชาธิปไตยแก่นักเรียนได้ดีที่สุดคือการจัดกิจกรรมในรูปขององค์การนักเรียนหรือสภานักเรียน หรือคณะกรรมการนักเรียน ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของประชาธิปไตยเป็นอย่างดี

ความมุ่งหมายของการปลูกฝังประชาธิปไตยแก่นักเรียน

- 1) เพื่อให้นักเรียนรู้จักการปกครองตนเองแบบประชาธิปไตย
- 2) เพื่อฝึกให้นักเรียนมีความรู้ และเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติ
- 3) เพื่อให้นักเรียนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงาน และเข้าร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน
- 4) เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานงาน เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของนักเรียน
- 5) เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหาร ครูอาจารย์และนักเรียน
- 6) เพื่อให้นักเรียนมีความสามัคคี เกิดความคิดว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน
- 7) เพื่อให้นักเรียนได้มีการพัฒนาตนเองทางด้านสังคม อารมณ์ และสติปัญญา
- 8) เพื่อให้นักเรียนรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง และเคารพในสิทธิของบุคคลอื่น

บทบาทของโรงเรียนต่อการปลูกฝังประชาธิปไตยแก่นักเรียน (ดำรง ประเสริฐกุล 2542: 205-207)

โรงเรียนมีหน้าที่ส่งเสริมและมีส่วนร่วมในการฝึกให้นักเรียนรู้จักถึงบทบาทและหน้าที่ในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม อีกทั้งเสริมสร้างเจตคติที่ดีของนักเรียนต่อการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย โรงเรียนอาจทำได้โดยการให้นักเรียนมีประสบการณ์ตรง ในการใช้หลักของประชาธิปไตยปกครองตนเอง อีกทั้งให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อฝึกให้รู้จักปกครองตนเอง ในรูปขององค์การนักเรียน หรือสภานักเรียนหรือคณะกรรมการนักเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรมชมรมหรือชุมนุมต่างๆ

การปลูกฝังประชาธิปไตยแก่นักเรียน โรงเรียนสามารถส่งเสริมและจัดกิจกรรมประชาธิปไตยได้หลายรูปแบบ ดังนี้

1) จัดรวมอยู่ในกลุ่มวิชาและกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนสามารถส่งเสริมและปลูกฝังประชาธิปไตยแก่นักเรียนได้ โดยใช้กระบวนการกลุ่ม จัดให้นักเรียนเรียนเป็นกลุ่ม เพื่อช่วยกันคิดช่วยกันทำงานและช่วยกันแก้ปัญหา ซึ่งถือได้ว่าเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะนี้ จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องของประชาธิปไตย กล่าวคือ

- (1) เป็นการฝึกการเรียนรู้และการทำงานโดยใช้กระบวนการกลุ่ม
- (2) นักเรียนเป็นศูนย์กลางในการทำงาน
- (3) เกิดทักษะในกระบวนการกลุ่ม
- (4) เป็นการพัฒนาลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในการทำงานร่วมกัน

ก่อให้เกิดคุณธรรม และจริยธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่ระบอบประชาธิปไตยต้องการ

2) จัดกิจกรรมประชาธิปไตยโดยตรง มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามแบบอย่างประชาธิปไตยในลักษณะของการเมืองและการปกครอง โดยส่งเสริมให้จัดกิจกรรมต่อไปนี้

(1) องค์การนักเรียนหรือสภานักเรียน หรือคณะกรรมการนักเรียน เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกตัวแทนเข้าไปทำงาน เพื่อประโยชน์ของนักเรียนโดยตรง ซึ่งใช้วิธีเลียนแบบในลักษณะของการเมืองและการปกครอง เช่น มีการสมัครเข้ารับการเลือกตั้ง การหาเสียง แลกเปลี่ยนนโยบายในการทำงาน การจัดทำหน่วยเลือกตั้ง แต่งตั้งกรรมการดำเนินการเลือกตั้ง การลงคะแนนเลือกตั้ง การทำผลคะแนนและการประกาศผลคะแนนการเลือกตั้ง ทุกขั้นตอนเหล่านี้ นักเรียนจะได้ฝึกและเรียนรู้กิจกรรมเกี่ยวกับการได้มา ซึ่งองค์การนักเรียน หรือสภานักเรียน หรือคณะกรรมการนักเรียน เป็นการปูพื้นฐานระบอบประชาธิปไตยให้มีความรู้และเข้าใจประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น

กิจกรรมองค์การนักเรียนหรือสภานักเรียน หรือคณะกรรมการนักเรียนมีประโยชน์ต่อการปลูกฝังประชาธิปไตยแก่นักเรียน ดังนี้

ก. ส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่า ของการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย

ข. ฝึกให้นักเรียนรู้จักบริหารงานรู้จักวางแผนและเขียนโครงการ การดำเนินงานและประสานงานกับบุคคลอื่น ได้เป็นอย่างดี

ค. ฝึกให้นักเรียนรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง และรู้จักเคารพ สิทธิของผู้อื่น

ง. ส่งเสริมความสามัคคีในหมู่เรียนในการทำงานร่วมกัน

จ. ส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างผู้บริหาร ครู อาจารย์ และ นักเรียนในการทำกิจกรรมต่างๆ

ช. ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานของโรงเรียน

(2) ชมรม หรือชุมนุม กิจกรรมประเภทนี้เป็นการรวมกลุ่มของนักเรียนที่ มีความสนใจ ความถนัดร่วมกัน เพื่อปฏิบัติกิจกรรมตามเป้าหมายที่กำหนด โดยนักเรียนช่วยกันคิด ช่วย กันทำ ช่วยกันแก้ไขปัญหา ก่อให้เกิดการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดี ในการอยู่ร่วมกันในสังคม ประชาธิปไตย โดยการทำงานร่วมกันดังนี้

ก. วางแผนการปฏิบัติงานกิจกรรมร่วมกัน

ข. ทำโครงการเสนอเพื่อขออนุมัติจากผู้บริหาร

ค. ทำปฏิทินการทำงานตาม โครงการที่ได้รับอนุมัติ

ง. ปฏิบัติกิจกรรมตามแผนงานและโครงการ

จ. ประเมินผลการจัดกิจกรรมเมื่อโครงการนั้นๆ เสร็จเรียบร้อยแล้ว

3) การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในการปลูกฝังประชาธิปไตยให้แก่ นักเรียน โรงเรียนจะต้องดำเนินการอย่างจริงจัง เพราะคุณธรรมและจริยธรรมเป็นรากฐานของประชาธิปไตย ที่จะ ทำให้สังคมสงบสุขไม่วุ่นวาย ทุกคนเคารพในสิทธิของตนเองและของผู้อื่น การส่งเสริมคุณธรรมและ จริยธรรมจึงต้องทำควบคู่กันไปกับกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมอื่นๆ โดยเน้นหลักการปฏิบัติ จริงจนเกิดเป็นคุณลักษณะนิสัยที่ดีงาม เช่น การเดินข้ามถนนให้เดินข้ามบริเวณที่เป็นทางม้าลาย ไม่ ข้ามตามใจชอบ นักเรียนที่โตแล้วช่วยพานักเรียนเล็กๆ เดินข้ามถนน การแสดงความเคารพครู อาจารย์ ขณะที่อยู่ในโรงเรียน ในชั้นเรียน หรือเมื่อพบปะครูอาจารย์นอกโรงเรียน การพูดจาสุภาพ เรียบร้อย การเข้าแถวในการรับบริการต่างๆ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การปฏิบัติหน้าที่ที่รับมอบ หมายจากครูอาจารย์ การตรงต่อเวลา สิ่งเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นการเริ่มต้นฝึกหัดและเรียนรู้ประชาธิปไตย ในโรงเรียน

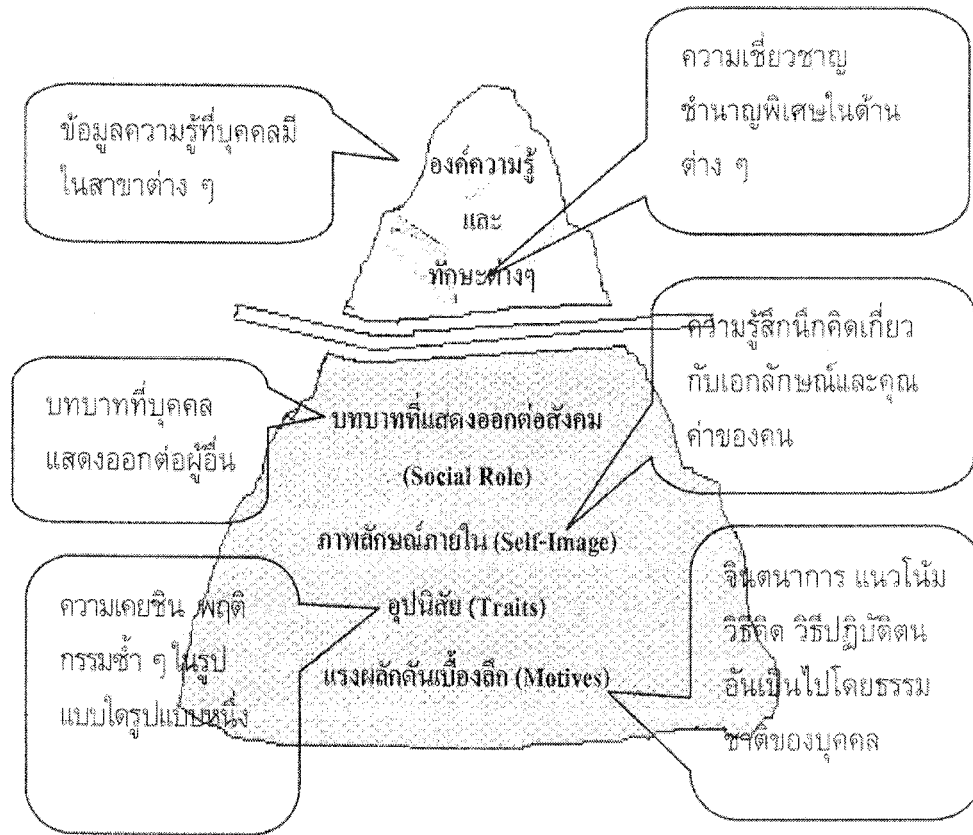
3. สมรรถนะในการบริหาร

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ

ศาสตราจารย์ David C. McClelland (อ้างถึงใน รัตนาภรณ์ ศรีพยัคฆ์ ม.ป.ป.: 2-4) นักจิตวิทยาของมหาวิทยาลัย Harvard เป็นผู้ริเริ่มแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะโดยพัฒนาแบบทดสอบทางบุคลิกภาพเพื่อศึกษาว่า บุคคลที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพนั้นมีทัศนคติและนิสัยอย่างไร และได้เขียนบทความเรื่อง Testing for Competence Rather than for Intelligence ในปี 1973 โดยมีใจความสำคัญ คือ

1. ผลการเรียนในโรงเรียนไม่ได้ทำนายผลสำเร็จในการประกอบอาชีพ
2. แบบทดสอบเขาวนปัญญา และแบบวัดความถนัด ไม่ได้ทำนายความสำเร็จทางอาชีพหรือความสำเร็จในชีวิตอื่น ๆ
3. แบบทดสอบและผลการเรียนทำนายผลงานได้ดีก็เพราะคนที่ทำแบบทดสอบได้ดีและมีผลการเรียนดีเป็นคนที่มีความสามารถสูง
4. แบบทดสอบนั้นไม่ยุติธรรมกับชนกลุ่มน้อย
5. สมรรถนะจะเป็นสิ่งที่สามารถทำนายพฤติกรรมที่สำคัญได้ดีกว่าแบบทดสอบ ทั้งนี้ McClelland ได้สัมภาษณ์กลุ่มคนที่มีผลการปฏิบัติงานโดดเด่น และพบว่าสมรรถนะในเรื่องความเข้าใจข้อแตกต่างทางวัฒนธรรมต่างหาก ที่เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานไม่ใช่การทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดความถนัดและนำแนวคิดเรื่องสมรรถนะไปสู่การปฏิบัติ

แนวคิดเรื่องสมรรถนะ มีการเปรียบเทียบกับภูเขาน้ำแข็ง หรือ Iceberg Model ซึ่งเปรียบเทียบว่าบุคคลมีองค์ความรู้และทักษะต่างๆ ที่เปรียบเทียบกับส่วนของภูเขาน้ำแข็งที่ลอยอยู่เหนือน้ำ คือ เป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้น เมื่อเปรียบเทียบกับส่วนที่อยู่ใต้น้ำ และส่วนที่อยู่เหนือน้ำนี้เป็นส่วนที่เห็นได้ชัดเจน สามารถวัดได้ง่าย แต่ส่วนที่อยู่ภายใต้จิตใจ (ส่วนใต้น้ำของภูเขาน้ำแข็ง) เชื่อว่าจะส่งผลให้บุคคลมีพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก จึงเป็นที่มาของสมรรถนะในความหมายของคุณลักษณะเชิงพฤติกรรม

ภาพที่ 2.3 ภาพโมเดลภูเขาน้ำแข็ง (Iceberg Model)

การที่บุคคลจะมีพฤติกรรมในการทำงานอย่างใดขึ้นอยู่กับคุณลักษณะที่บุคคลมีอยู่ ซึ่งอธิบายในตัวแบบภูเขาน้ำแข็ง คือ ทั้งความรู้ ทักษะ / ความสามารถ (ส่วนที่อยู่เหนือน้ำ) และคุณลักษณะอื่นๆ (ส่วนที่อยู่ใต้น้ำ) ของบุคคลนั้นๆ

3.1.1 ความหมายของสมรรถนะ

คำว่า สมรรถนะ (Competency) ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 1128) หมายถึง ความสามารถ ซึ่งมีความหมายเดียวกับคำว่า สมรรถภาพ

สำนักงาน ก.พ. (2548: 5-6) ได้กำหนดนิยามความหมายของสมรรถนะ คือ คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่มีผลมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะอื่นๆ (K: Knowledge S: Skill A: Ability O: Other) ที่ทำให้บุคคลสร้างผลงานได้โดดเด่นในองค์กร กล่าวคือ การที่บุคคลจะแสดงสมรรถนะใดสมรรถนะหนึ่งได้มักจะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบของทั้งความรู้ ทักษะ/ความสามารถ และคุณลักษณะอื่นๆ ตัวอย่างเช่น สมรรถนะการบริหารที่ดี ซึ่งอธิบายว่า “สามารถให้บริการที่ผู้รับบริการต้องการได้” นั้น หากขาดองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ ความรู้ในงาน หรือ ทักษะที่เกี่ยวข้อง

เช่น อาจต้องหาข้อมูลจากคอมพิวเตอร์ และคุณลักษณะของบุคคลที่เป็นคนใจเย็น อดทน ชอบช่วยเหลือผู้อื่นแล้ว บุคคลก็ไม่อาจจะแสดงสมรรถนะของการบริการที่ดีด้วยการให้บริการที่ผู้รับบริการต้องการได้ กล่าวอีกนัยหนึ่ง สมรรถนะ ก็คือ คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมเป็นพฤติกรรมที่องค์กรต้องการจากข้าราชการ เพราะเชื่อว่าหากข้าราชการมีพฤติกรรมการทำงานในแบบที่องค์กร กำหนดแล้ว จะส่งผลให้ข้าราชการผู้นั้นมีผลการปฏิบัติงานดี และส่งผลให้องค์กรบรรลุเป้าประสงค์ที่ต้องการไว้ ตัวอย่างเช่น การกำหนดสมรรถนะการบริการที่ดี เพราะหน้าที่หลักของข้าราชการคือการให้บริการแก่ประชาชน ทำให้หน่วยงานของรัฐบรรลุวัตถุประสงค์ คือการทำให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2548: 4) สมรรถนะ (Competency) หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถที่มาจากตัวคนทั้งหมดที่สะท้อนออกมาในรูปของพฤติกรรมการทำงานที่มีความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผล ก่อให้เกิดผลลัพธ์สุดยอด (Superior Performance) ที่ต้องการ โดยมีที่มาจากพื้นฐานความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) วิธีคิด (self-concept) คุณลักษณะส่วนบุคคล (Trait) และแรงจูงใจ (Motive) ปรัชญาของสมรรถนะ คือ ผู้บริหารขององค์กรจะต้องมีความเชื่อว่า ความสามารถของบุคคลจะเป็นตัวผลักดันให้เกิดผลลัพธ์สูงสุดขององค์กร

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544: 7) ได้ให้ความหมายของสมรรถนะ (Competency) ไว้ว่าเป็นคุณลักษณะภายในที่ส่งผลให้บุคคลมีผลการปฏิบัติงานแตกต่างกันมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความรู้ (Knowledge)
  2. ทักษะ (Skills)
  3. ความสามารถ (Ability)
- และจัดลำดับสมรรถนะของผู้บริหารไว้ดังนี้
1. ความเป็นผู้นำ
  2. ความสามารถในการคิด
  3. การตัดสินใจ
  4. การทำงานให้บรรลุ
  5. การวางแผนกลยุทธ์
  6. การบริหารทรัพยากร
  7. ความสามารถในการแข่งขัน
  8. ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้
  9. การบริหารการเปลี่ยนแปลง
  10. การประสานสัมพันธ์

11. การปรับตัวและความยืดหยุ่น

12. การมุ่งเน้นการบริหาร

พัชรา ถาวรระ (2543: 11) ได้สรุปไว้ว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะที่บุคลากรในองค์กรจำเป็นต้องมีในการปฏิบัติงานตามขอบเขตหน้าที่ที่รับผิดชอบ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่นๆ ที่จำเป็น ซึ่งองค์กรต้องกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการสำหรับคุณลักษณะเหล่านี้ไว้ให้ชัดเจน สมรรถนะเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้บุคลากรสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร เพื่อให้เกิดความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ดังนั้นจึงสามารถใช้สมรรถนะเป็นเครื่องชี้วัดความแตกต่างระหว่างบุคลากรที่ผลการปฏิบัติงานหรือความสำเร็จในการปฏิบัติงานต่างกัน สมรรถนะของบุคลากรในองค์กรสามารถพัฒนาได้โดยผ่านกระบวนการพัฒนาบุคลากรในรูปแบบต่างๆ

วราภรณ์ บุญเขียน (2544: 15) ได้สรุปว่า สมรรถนะ หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และพฤติกรรมอื่นๆ ที่มีอยู่ในตัวบุคลากรและมีผลทำให้บุคลากรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพถ้ามีสมรรถนะสูง สมรรถนะเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ พัฒนาได้ โดยการจัดการฝึกอบรมให้ความรู้ และความสามารถเป็นเครื่องชี้วัดความแตกต่างระหว่างบุคลากรที่มีผลการปฏิบัติงานหรือความสำเร็จในการปฏิบัติงานต่างกัน

ณรงค์วิทย์ แสนทอง (2546: 27) สมรรถนะ คือ ความสามารถหรือสมรรถนะของผู้ดำรงตำแหน่งงาน ที่งานนั้นๆ ต้องการ คำว่า Competency นี้ ไม่ได้หมายถึงเฉพาะพฤติกรรม แต่จะมองลึกไปถึงความเชื่อกศนคติ อุปนิสัยส่วนตัวของคนด้วย

Collins Birmingham University International Language Database(1990: 283 อ้างในพนารัตน์ วิสวเทพนิมิตร: 2540) ได้ให้ความหมายของสมรรถนะว่า หมายถึง ความสามารถที่จะกระทำบางสิ่งบางอย่างได้เป็นอย่างดีหรือมีประสิทธิภาพ

Katz และ Green (1992 quoted in Nagelsmith, 1995: 246 อ้างถึงใน พนารัตน์ วิสวเทพนิมิตร: 2540) สมรรถนะ หมายถึง ความสามารถในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ระดับความชำนาญ และมีความหมายรวมถึง ความรู้ ทักษะ เจตคติและค่านิยม

ปฐมพงษ์ สุภเลิศ (ม.ป.ป.: 2) สรุปว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะความสามารถของบุคคลที่แสดงออกมา ซึ่งสามารถวัดและสังเกตเห็นได้ว่าเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และลักษณะอื่นๆ ที่โดดเด่นกว่าบุคคลอื่นๆ ในองค์กร

กล่าวโดยสรุป สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมในการทำงาน ซึ่งเกิดจากการที่บุคคลมี ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่นๆ ที่จำเป็นสำหรับการ

ทำงานให้ประสบความสำเร็จ ส่งผลให้บุคคลนั้นสามารถปฏิบัติงานจนประสบความสำเร็จ หรือมีผลงานโดดเด่นกว่าคนอื่น

3.1.2 ประเภทของสมรรถนะ

ณรงค์วิทย์ แสนทอง (2546: 259) ได้แบ่งประเภทของสมรรถนะ (Competencies) ตามแหล่งที่มาออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. Personal Competencies เป็นความสามารถที่มีเฉพาะตัวบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเท่านั้น เช่น ความสามารถในการวาดภาพของศิลปิน การแสดงกายกรรมของนักกีฬา บางคน นักประดิษฐ์ คิดค้นสิ่งต่างๆ เหล่านี้ ถือเป็นความสามารถเฉพาะตัวที่ยากต่อการเรียนรู้หรือลอกเลียนแบบได้

2. Job Competencies เป็นความสามารถเฉพาะบุคคลที่ตำแหน่งหรือบทบาทนั้น ต้องการเพื่อทำให้งานบรรลุความสำเร็จตามที่กำหนดไว้ เช่น ความสามารถในการเป็นผู้นำทีมงานของผู้บริหาร ตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มงาน ความสามารถในการวิเคราะห์วิจัยในตำแหน่งงานทางด้านวิชาการ เป็นความสามารถที่สามารถฝึกฝนและพัฒนาได้

3. Organization Competencies เป็นความสามารถที่เป็นลักษณะเฉพาะขององค์กรที่มีส่วนทำให้องค์การนั้นไปสู่ความสำเร็จและเป็นผู้นำในด้านนั้นๆ ได้

3.1.3 โครงสร้างของรูปแบบสมรรถนะ

พลศักดิ์ โพธิ์ศรีทอง (2547: 12-13) ได้กล่าวถึงโครงสร้างของรูปแบบสมรรถนะ (Competency Model) ประกอบด้วย กลุ่มสมรรถนะ ชื่อสมรรถนะ นิยามสมรรถนะ พฤติกรรมหลัก (Key Behavior) และระดับสมรรถนะ

ระดับสมรรถนะ เป็นการกำหนดระดับพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงถึง ความสามารถหรือประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคคลตามตำแหน่ง บทบาทและความรับผิดชอบเพื่อใช้เป็นมาตรฐานสำหรับการปฏิบัติงานในตำแหน่งต่างๆ ขององค์กรในการจำแนกระดับสมรรถนะนี้สามารถกำหนดได้หลายรูปแบบด้วยกัน เช่น

1) รูปแบบที่ 1 กำหนดระดับสมรรถนะเป็น 3 ระดับ คือ

(1) ระดับฝึกหัด (Basic) หมายถึง พฤติกรรมในระดับที่แสดงถึงการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ในระดับเริ่มต้น สามารถปฏิบัติงานได้ภายในขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบ

(2) ระดับสูง (Advance) หมายถึง พฤติกรรมในระดับที่มีความชำนาญสามารถปฏิบัติงานที่มีความยากและซับซ้อนได้

(3) **ระดับเชี่ยวชาญ (Expert)** หมายถึง พฤติกรรมในระดับที่มีความเชี่ยวชาญ สามารถปฏิบัติงานที่ยากและซับซ้อนมากรวมทั้งสามารถคิดค้นหาวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานได้ ประเมินผลงานอื่นได้เที่ยงตรงและแม่นยำ

2) **รูปแบบที่ 2** กำหนดระดับสมรรถนะเป็น 4 ระดับ ได้แก่

(1) **ระดับผู้เริ่มต้น (Beginner/Learning)** หมายถึง พฤติกรรมในระดับที่แสดงถึงการเรียนรู้สิ่งต่างๆ รวมถึงการมีทักษะในการปฏิบัติงานภายในขอบเขตของหน้าที่ความรับผิดชอบ

(2) **ระดับการประยุกต์ใช้ (Apply/ Adopting)** หมายถึง พฤติกรรมในระดับที่แสดงถึงการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะต่างๆ ในการปฏิบัติงานตามขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบในระดับที่ยอมรับได้

(3) **ระดับผู้ชำนาญการ (Master/Performing)** หมายถึง พฤติกรรมในระดับที่แสดงถึงความสามารถในการปฏิบัติงานตามขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบได้ด้วยตนเอง รวมทั้งสามารถกระตุ้นหรือแนะนำผู้อื่นให้ปรับปรุงผลการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(4) **ระดับการนำ (Leading)** หมายถึง พฤติกรรมในระดับที่แสดงถึงความเชี่ยวชาญในงานตามขอบเขตของหน้าที่ความรับผิดชอบ สามารถสร้างผลงานที่ส่งผลกระทบต่อผลผลิตและผลลัพธ์ขององค์กร รวมทั้งสามารถถ่ายทอดความเชี่ยวชาญให้แก่ผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.1.4 สมรรถนะหลักของนักบริหารระดับสูง

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) (ม.ป.ป.) ได้กำหนดสมรรถนะของนักบริหารระดับสูง ออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1) การบริหารคน

(1) **การปรับตัวและความยืดหยุ่น (Adaptability and Flexibility)** การปรับตัวหรือการเปลี่ยนแปลงวิธีการปฏิบัติงานให้เข้ากับทุกสถานการณ์ บุคคล หรือกลุ่มตามความต้องการของงานหรือขององค์กร สามารถทำความเข้าใจและรับฟังความคิดเห็นในมุมมองที่แตกต่างกัน

(2) **ทักษะในการสื่อสาร (Communication)** ทักษะและศิลปะในการรับรู้อะไรและจับประเด็นจากการฟังและการอ่าน ตลอดจนทักษะในการถ่ายทอดความคิดและโน้มน้าวผู้ฟังและผู้อ่าน โดยการพูด การเขียน และการนำเสนอ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการและได้รับการสนับสนุน หรือเห็นด้วยอย่างชัดเจน

(3) **การประสานสัมพันธ์ (Collaborativeness)** การทำงานร่วมกับบุคคลอื่นที่เอื้อต่อการทำงานในองค์กร โดยสร้างความเคารพความเข้าใจซึ่งกันและกัน และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงาน

2) ความรอบรู้ในการบริหาร

(1) การบริหารการเปลี่ยนแปลง (Managing Change) การริเริ่ม เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร เพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุวิสัยทัศน์ การให้การสนับสนุนผู้อื่นในองค์กรให้นำความคิดริเริ่มที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กรมาปฏิบัติให้เป็นผลสำเร็จ โดยมุ่งเน้นการสนับสนุนด้านการกำหนดขอบเขต ขั้นตอนและช่วงเวลาที่เหมาะสมในการเปลี่ยนแปลง

(2) การมีจิตมุ่งบริการ (Customer Service Orientation) ความมุ่งมั่นในการให้บริการ ช่วยเหลือเสริมสร้างและรักษาความสัมพันธ์กับผู้รับบริการ โดยมุ่งหาความต้องการของผู้รับบริการ กำหนดเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติงานที่สอดคล้อง สนองความต้องการของผู้รับบริการ ในสถานการณ์ต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

(3) การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) การสร้างแผนการปฏิบัติงานที่มีการระบุเป้าหมาย วัตถุประสงค์ กลยุทธ์ และแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ เป็นการวางแผนในเชิงกลยุทธ์และในระดับปฏิบัติการ โดยพิจารณาเงื่อนไขของเวลา ทรัพยากร ความสำคัญเร่งด่วน และการคาดการณ์ถึงปัญหา และโอกาสที่อาจเป็นไปได้ด้วย

3) การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

(1) รับผิดชอบตรวจสอบได้ (Accountability) สำนึกในบทบาท หน้าที่ มุ่งมั่นตั้งใจ เพื่อปฏิบัติงานตามการตัดสินใจให้บรรลุเป้าหมายและปฏิบัติตามข้อยืนยันที่ให้กับผู้อื่น ในขณะเดียวกัน มีความพร้อมให้ตรวจสอบและพร้อมรับผิดชอบในผลการกระทำและการตัดสินใจ

(2) การทำงานให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ (Achieving Result) การบริหารการปฏิบัติงานให้ได้ผลสำเร็จทันการณ์ ตามแผนและเป้าหมายที่กำหนดไว้เพื่อให้ผลผลิตและการบริหารที่ตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

(3) การบริหารทรัพยากร (Managing Resources) ความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากร ทั้งภายในและภายนอก องค์กร (บุคลากร ข้อมูล เทคโนโลยี เวลา และ ทรัพยากรต้นทุนอื่นๆ) มีการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายขององค์กร กลุ่มและบุคคลโดยสามารถสอดคล้องกับความจำเป็นของการดำเนินการตามนโยบาย

4) การบริหารอย่างมืออาชีพ

(1) การตัดสินใจ (Decision Making) การเลือกดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยพิจารณาจากข้อมูล โอกาส ปัญหา ประเมินทางเลือกและผลลัพธ์ เพื่อการตัดสินใจที่ดีที่สุด ในสถานการณ์นั้นๆ ในเวลาที่เหมาะสม ตลอดจนวิเคราะห์ แยกแยะระบุประเด็นของปัญหา และตัดสินใจ แก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์

(2) การคิดเชิงกลยุทธ์ (Thinking) การระบุ กำหนดขอบข่ายและวิเคราะห์

ปัญหาสถานการณ์ โดยใช้หลักเหตุผล และประสบการณ์ ประกอบกัน เพื่อให้ได้ข้อสรุป การตัดสินใจ แนวทางปฏิบัติ และแนวทางแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม อีกทั้งทำให้เห็นศักยภาพและแนวทางใหม่ๆ

3) **ความเป็นผู้นำ (Leadership)** สร้างและประชาสัมพันธ์วิสัยทัศน์ขององค์การ โน้มน้าวผู้อื่นให้ยอมรับ และมุ่งสู่วิสัยทัศน์ขององค์การ ให้การสนับสนุนผู้อื่นทั้งในด้านการให้คำแนะนำ และการให้อำนาจ ให้สามารถเจริญก้าวหน้าอย่างมีอาชีพ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทั้งในระดับบุคคล ทีมงาน และระดับองค์การ ในด้านทัศนคติ การปฏิบัติงานและการตัดสินใจ

3.1.5 การประเมินสมรรถนะ

คณีย์ เทียนพุด (2543: 264-266) ได้กล่าวถึงการประเมินสมรรถนะหรือการประเมินศักยภาพของบุคคลไว้ว่า การดำเนินงานในลักษณะดังกล่าวเป็นการตัดสินใจว่าในปัจจุบัน บุคลากรแต่ละคนนั้นมีขีดความสามารถและความพร้อมที่จะก้าวหน้าในอนาคตได้มากน้อยเพียงใด กล่าวคือ เป็นการทำนายอนาคตของขีดความสามารถในปัจจุบัน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการประเมิน ดังนี้

1. เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการวัดขีดความสามารถของบุคลากร ว่ามีความสามารถ และความเหมาะสมในตำแหน่งที่ดำรงอยู่หรือไม่ตลอดจนความพร้อมที่จะก้าวไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น

2. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร ตามข้อค้นพบที่ได้จากการประเมินเกี่ยวกับลักษณะที่ควรพัฒนาหรือส่งเสริมในส่วนที่เป็นจุดเด่นให้มีขีดความสามารถที่สูงขึ้นยิ่งขึ้นไป

3. เพื่อเป็นการป้องกันและลดความเสี่ยงที่จะเกิดความสูญเสีย ในการที่จะแต่งตั้งบุคคลหรือผู้บริหารที่ไม่เหมาะสม อันจะก่อให้เกิดผลในด้านลบต่อองค์การอันเนื่องมาจากการที่มีประสพผลสำเร็จของบุคลากรที่ได้รับการแต่งตั้ง หรือเลื่อนตำแหน่งได้ในที่สุด

นอกจากนี้ Gatto (2000/2544: 21-27 อ้างถึงใน ชูชาติ บุญยัง 2547) ได้กล่าวถึงการประเมินสมรรถนะ (Performance Appraisal) ไว้ว่าการประเมินสมรรถนะนั้นเป็นการเอื้อให้ผู้ได้บังคับบัญชาและผู้กำกับดูแลมีโอกาสที่จะทราบถึงระดับทักษะและความสามารถของตนเอง โดยควรจะแบ่งการประเมินออกเป็นระยะๆ เพื่อให้รู้ว่าปัจจุบันตนเองมีพัฒนาการอยู่ในระดับใดและมีความคาดหวังที่จะไปอยู่ระดับใดในอนาคต ซึ่งเท่ากับมีข้อมูลชี้ชัดได้ว่าจะต้องใช้ความพยายามอีกแค่ไหนจึงจะทำให้ความคาดหวังนั้นเป็นจริง กระบวนการนี้เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ซึ่งจะเน้นในด้านการใช้ความสามารถและความพยายาม ผลของการประเมินนี้ไม่ใช่เป็นการนำเอาบุคลากรแต่ละคนมาเปรียบเทียบกัน หรือไม่ใช่ประเมินเพื่อให้ผลประโยชน์อื่นใด อาทิเช่น โบนัส เป็นต้น ส่วนขั้นตอนในการประเมินนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 3 ช่วงใหญ่ๆ คือ

ช่วงที่ 1 กำหนดเกณฑ์พื้นฐาน (Set The Ground Rules)

1) กำหนดข้อตกลงร่วมกันในด้านเป้าหมาย สมรรถนะที่เป็นจริงและแนวทาง

การพัฒนาให้สอดคล้องกับเป้าหมาย

2) กำหนดเวลาที่เหมาะสมในการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย

ช่วงที่ 2 ให้ผลตอบรับ (Give Feedback)

1) พิจารณาที่การปฏิบัติ มิใช่ที่ตัวบุคคลหรืออารมณ์

2) จงฟังและถามบุคลากรว่าความพยายามของพวกเขาเป็นเช่นไร โดยนำเอาข้อมูลเหล่านี้ไปผนวกกับสิ่งที่พบเห็นจากการปฏิบัติ

3) อย่าใช้การวิจารณ์ แต่จงสะท้อนความเห็นในเชิงการเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไข และให้การสนับสนุนแก่บุคลากร

4) เปรียบเทียบผลงานของบุคลากรที่ได้กับเป้าหมายและทักษะ รวมถึงวิธีการปฏิบัติงานว่าจะไปสู่เป้าหมายได้อย่างไรข้อควรระวัง ก็จะต้องแยกกันให้ออกระหว่างอะไรที่เกี่ยวกับคนและอะไรที่เกี่ยวกับงาน

5) แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่ออนาคต ไม่ควรหมกมุ่นหรือจมอยู่กับอดีต

ช่วงที่ 3 พัฒนาแผนงาน (Plan Development)

1) กำหนดศักยภาพและจุดแข็ง รวมถึงโอกาสด้านต่างๆ ที่จะทำการพัฒนาสมรรถนะกันต่อไป

2) สรุปให้ได้ว่า อะไรคือเป้าหมายที่ได้ทำการตกลงร่วมกัน และอะไรคือข้อตกลงในการที่จะดำเนินการกันต่อไป

3) เขียนทั้งหมดนี้เป็นลายลักษณ์อักษร พร้อมกำหนดเวลาแต่ละช่วงรวมถึงเวลาที่จะต้องทบทวนและประเมินกันอีกครั้งต่อไป

การประเมินสมรรถนะจะก่อให้เกิดความชัดเจนในสิ่งที่คาดหวังหรือความรับผิดชอบในงานทั้งในมุมมองของหัวหน้างานและผู้ปฏิบัติงาน โดยการสร้างข้อกำหนดสิ่งที่ยอมรับได้ และสิ่งที่ไม่อาจยอมรับได้ในการทำงานตามเวลาที่กำหนดไว้ การประเมินสมรรถนะนั้นจะพิจารณาในความรับผิดชอบต่อหน้าที่ว่าต้องทำงานอะไรบ้าง มากกว่าจะพิจารณาว่างานนั้นๆ จะสมบูรณ์หรือไม่ บุคลากรจะได้รับทราบผลการประเมินสมรรถนะ ซึ่งสะท้อนสู่ความท้าทายต่อการพัฒนาและการเสริมสร้างประสบการณ์เรียนรู้ให้สูงขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้บุคลากรมุ่งมั่นที่จะใช้ความสามารถและทักษะที่ตนมีอย่างเต็มที่

อย่างไรก็ตามในการประเมินสมรรถนะที่ประสบผลสำเร็จ และมีความสมบูรณ์นั้นควรจะต้องอยู่ภายใต้บรรยากาศ ทำดีและวิธีการดังต่อไปนี้

1) สมรรถนะการทำงานที่สังเกตได้ และวัดผลได้จากความรับผิดชอบในงาน จะถูกตีความโดยความเห็นร่วมกันระหว่างตัวผู้ถูกประเมินและหัวหน้างาน

2) คุณภาพในตัวสมรรถนะของผู้ถูกประเมินจะได้รับการพิจารณาจากการใช้ เวลาหรือจากความพยายาม การปฏิบัติตามข้อตกลง ข้อกำหนด และการติดตามผล

3) มีการกำหนดขั้นตอนและมาตรฐานการประเมินให้ชัดเจน เพื่อเป็นที่เข้าใจ กันตลอดไป

4) การประเมินสมรรถนะควรจะต้องทำมากกว่า 1 ครั้งในแต่ละปี ทั้งนี้เนื่อง มาจาก

(1) หน้าที่ความรับผิดชอบที่เปลี่ยนไป หรือความเปลี่ยนแปลงอื่นๆ เช่น เศรษฐกิจ เป้าหมาย ความเปลี่ยนแปลงลำดับความสำคัญของเป้าหมาย เป็นต้น

(2) ความต่อเนื่องในการประเมินจะทำให้ทั้งสองฝ่ายต่างมีประโยชน์ร่วมกัน

(3) การมีความเห็นร่วมกันถือเป็นข้อตกลงร่วมมือในการทำงาน การพัฒนา ความเข้าใจ ความเชื่อถือ ความเคารพและสร้างเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน

(4) เป็นการเสริมสร้างสมรรถนะด้วยการการปฏิบัติกับบุคลากรอย่างไร ให้ เกียรติซึ่งเป็นส่วนช่วยให้บุคลากรมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน

5) มีความเชื่อมั่นสูงระหว่างผู้ร่วมงาน ผู้ได้บังคับบัญชา และหัวหน้างาน

6) ผลการประเมินต้องยุติธรรม และสะท้อนค่าสมรรถนะได้อย่างถูกต้องเป็นจริง

7) แบบฟอร์มการประเมินผลต้องมีไว้ให้กับผู้รับการประเมินทุกคน

8) บุคลากรจะรับรู้ว่ามีส่วนร่วมโดยการเสนอข้อมูลใส่ลงในแบบฟอร์ม

9) บุคลากรได้รับทราบ ว่า ระบบการประเมินนี้เป็นสิ่งที่จะช่วยในการพัฒนา ความก้าวหน้าในอาชีพการงานของเขาเอง

10) บรรยากาศและสภาพที่แวดล้อมที่ให้ความช่วยเหลือ การสนับสนุนจะช่วยให้ เกิดความมั่นใจและการกระตุ้นเร้าในความร่วมมือ โดยผ่านกระบวนการ ปรึกษาหารือ การ สนับสนุนและการปรับปรุงแก้ไข มีการเขียนรายงานย่อๆ รวมถึงการติดตามในช่วงต่อๆ ไป มี การกำหนดผลลัพธ์ไว้อย่างชัดเจน

11) มีความร่วมมือของบุคลากรในองค์กรเพื่อทำการพัฒนากลยุทธ์ และ วิสัยทัศน์ในระหว่างกระบวนการประเมิน

12) มีการทำความเข้าใจทุกๆ มุมมองในกระบวนการประเมิน

13) กระบวนการนั้นจะเข้าถึงความต้องการขององค์กรและบุคลากรทั้งปวงรวม ถึงหัวหน้างานในทุกๆ หน่วยงานที่ใช้ระบบการประเมิน

การประเมินสมรรถนะการทำงานนั้น ควรมีการอย่างต่อเนื่องและติดตามผล เป็นระยะๆ บ่อยครั้งที่การประเมินจะสร้างความกังวลใจให้แก่ทั้งผู้ประเมินและผู้รับการประเมิน ทั้งนี้

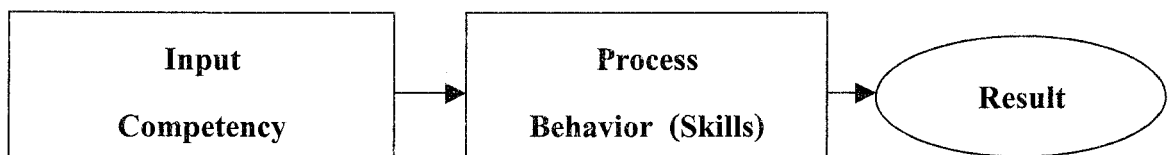
อาจเป็นผลมาจากความไม่เข้าใจในความสำคัญและกฎเกณฑ์พื้นฐานของการประเมินสมรรถนะที่ถูกต้อง ดังนั้น การให้ความรู้ความเข้าใจและการยอมรับในคุณประโยชน์ที่เกิดจากการประเมินสมรรถนะ ตลอดจนการมีกระบวนการประเมินที่เป็นระบบได้มาตรฐานจะเป็นองค์ประกอบอันสำคัญที่จะช่วยพัฒนาให้เกิดความเจริญก้าวหน้าแก่ทั้งตัวบุคคลและองค์การ ได้อย่างแท้จริง

3.2 สมรรถนะครูและผู้บริหารการศึกษา

สมศักดิ์ คลประสิทธิ์ (2548: 10-13) ได้กล่าวถึง สมรรถนะครูและผู้บริหารการศึกษา ไว้ว่า ครูและผู้บริหารการศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาให้ประสบความสำเร็จและจำเป็นต้องยกระดับมาตรฐานและคุณภาพในฐานะที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง อันเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญเฉพาะทางและต้องฝึกฝนอบรม เตรียมตัวสำหรับการประกอบอาชีพ รวมทั้งมีความรับผิดชอบ มีมาตรฐานวิชาชีพ ดังนั้น บุคคลที่ทำหน้าที่ครูและผู้บริหารการศึกษา จึงต้องเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง

ปัจจุบันวิชาชีพครูและผู้บริหารการศึกษาถือได้ว่าเป็นวิชาชีพควบคุมตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ซึ่งต้องมีมาตรฐานของวิชาชีพและมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ โดยกำหนดมาตรฐาน 3 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน (จรรยาบรรณของวิชาชีพ)

ทั้งนี้การประพฤติปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพ และการปฏิบัติงานของครูและผู้บริหารการศึกษาจะต้องแสดงออกถึงความรู้ ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติงาน การแสดงออกดังกล่าวเรียกว่า สมรรถนะ (Competency) ซึ่งเป็นคุณลักษณะด้านความรู้ ทักษะและพฤติกรรมที่จำเป็นต่อการทำงานให้สำเร็จตามบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบ สมรรถนะจะมีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์ของงาน (Result) ตามแนวคิดเชิงระบบ ดังนี้

ภาพที่ 2.4 สมรรถนะกับแนวคิดเชิงระบบ

พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 มาตรา 49 (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา 2546: 17) กำหนดให้มีมาตรฐานวิชาชีพ 3 ด้าน ประกอบด้วย

1. **มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ** หมายถึง ข้อกำหนดสำหรับผู้ที่จะเข้ามาประกอบวิชาชีพ จะต้องมีความรู้และมีประสบการณ์วิชาชีพเพียงพอที่จะประกอบวิชาชีพ จึงจะสามารถขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเพื่อใช้เป็นหลักฐานแสดงว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์พร้อมที่จะประกอบวิชาชีพทางการศึกษาได้

2. **มาตรฐานการปฏิบัติงาน** หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในวิชาชีพ ให้เกิดผลเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด พร้อมกับมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความชำนาญในการประกอบวิชาชีพ ทั้งความชำนาญเฉพาะด้านและความชำนาญตามระดับคุณภาพของมาตรฐานการปฏิบัติงาน หรืออย่างน้อยจะต้องมีการพัฒนาตามเกณฑ์ที่กำหนดว่า มีความรู้ ความสามารถ และความชำนาญ เพียงพอที่จะดำรงสภาพของการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพต่อไปได้หรือไม่ นั่นก็คือการกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องต่อใบอนุญาตทุกๆ 5 ปี

3. **มาตรฐานการปฏิบัติตน** หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับการประพฤติตนของผู้ประกอบวิชาชีพ โดยมีจรรยาบรรณของวิชาชีพเป็นแนวทางและข้อพึงระวังในการประพฤติปฏิบัติ เพื่อดำรงไว้ซึ่งชื่อเสียง ฐานะ เกียรติ และศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ ตามแบบแผนพฤติกรรม ตามจรรยาบรรณของวิชาชีพคุรุสภาจะกำหนดเป็นข้อบังคับต่อไป หากผู้ประกอบวิชาชีพผู้ใด ประพฤติผิดจรรยาบรรณของวิชาชีพ ทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นจนได้รับการร้องเรียนถึงคุรุสภาแล้ว ผู้นั้นอาจถูกคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพวินิจฉัยชี้ขาดอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ (1) ยกข้อกล่าวหา (2) ตักเตือน (3) ภาคทัณฑ์ (4) พักใช้ใบอนุญาตมีกำหนดเวลาตามที่เห็นสมควร แต่ไม่เกิน 5 ปี (5) เพิกถอนใบอนุญาต (มาตรา 54)

มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา

1. **มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ** (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา 2548: 17-36)

1.1 มาตรฐานความรู้

1) มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบริหารการศึกษา หรือเทียบเท่าหรือวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีความรู้ดังต่อไปนี้

- (1) หลักและกระบวนการบริหารการศึกษา
- (2) นโยบายและการวางแผนการศึกษา
- (3) การบริหารวิชาการ
- (4) การบริหารธุรการ การเงิน พัสดุและอาคารสถานที่
- (5) การบริหารงานบุคคล
- (6) การบริหารกิจการนักเรียน

(7) การประกันคุณภาพการศึกษา

(8) การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ

(9) การบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์ชุมชน

(10) คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

2) ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารสถานศึกษาที่คณะกรรมการคุรุสภา

รับรอง

1.2 มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ

1) มีประสบการณ์ด้านการปฏิบัติการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่า 8 ปี หรือ

2) มีประสบการณ์ด้านปฏิบัติการสอนและต้องมีประสบการณ์ในตำแหน่ง

หัวหน้าหมวด / หัวหน้าสาย / หัวหน้างาน / ตำแหน่งบริหารอื่นๆ ในสถานศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี

สาระความรู้และสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา

1. หลักและกระบวนการบริหารการศึกษา

สาระความรู้

1) หลักและทฤษฎีทางการบริหาร และการบริหารการศึกษา

2) ระบบและกระบวนการบริหารและการจัดการศึกษายุคใหม่

3) การสร้างวิสัยทัศน์ในการบริหารและจัดการศึกษา

4) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

5) บริบทและแนวโน้มการจัดการการศึกษา

สมรรถนะ

1) สามารถนำความรู้ความเข้าใจในหลักการและทฤษฎีทางการบริหารการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษา

2) สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ในการบริหารจัดการศึกษา

3) สามารถกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายของการศึกษา

4) สามารถจัดองค์กร โครงสร้างการบริหาร และกำหนดภารกิจของครูและบุคลากรทางการศึกษาได้เหมาะสม

2. นโยบายและการวางแผนการศึกษา

สาระความรู้

1) พื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยีที่มีผลต่อการ

จัดการศึกษา

- 2) ระบบและทฤษฎีการวางแผน
- 3) การวิเคราะห์และการกำหนดนโยบายการศึกษา
- 4) การวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 5) การพัฒนานโยบายการศึกษา
- 6) การประเมินนโยบายการศึกษา

สมรรถนะ

- 1) สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำนโยบายการศึกษา
- 2) สามารถกำหนดนโยบาย วางแผนการดำเนินงานและประเมินคุณภาพ

การจัดการศึกษา

3) สามารถจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่มุ่งให้เกิดผลดี คู่คุณค่า ต่อการศึกษา สังคมและสิ่งแวดล้อม

- 4) สามารถนำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ
- 5) สามารถติดตาม ประเมิน และรายงานผลการดำเนินงาน

3 การบริหารด้านวิชาการ

สาระความรู้

- 1) การบริหารจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 2) หลักการและรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร
- 3) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
- 4) หลักและแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศ
- 5) กลยุทธ์การนิเทศการศึกษา
- 6) การวางแผนและการประเมินผลการนิเทศการศึกษา
- 7) ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา
- 8) หลักการและเทคนิคการวัดและประเมินผลทางการศึกษา
- 9) สถิติและคอมพิวเตอร์เพื่อการวิจัย

สมรรถนะ

- 1) สามารถบริหารจัดการการเรียนรู้
- 2) สามารถพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 3) สามารถนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา
- 4) สามารถส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้

4. การบริหารด้านธุรการ การเงิน พัสดุ และอาคารสถานที่

สาระความรู้

- 1) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานธุรการ การเงิน พัสดุ และอาคารสถานที่
- 2) การจัดวางระบบควบคุมภายใน
- 3) เทคนิคการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา

สมรรถนะ

- 1) สามารถจัดระบบงานสารบรรณได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) สามารถบริหารจัดการงบประมาณอย่างถูกต้องและเป็นระบบ
- 3) สามารถวางระบบการบริหารและจัดการทรัพยากรภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) สามารถพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้

5. การบริหารงานบุคคล

สาระความรู้

หลักการบริหารงานบุคคล

สมรรถนะ

- 1) สามารถสรรหาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพเข้ามาปฏิบัติงาน
- 2) สามารถจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับหน้าที่ที่รับผิดชอบ
- 3) สามารถพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) สามารถเสริมสร้างขวัญและกำลังใจสำหรับครูและบุคลากรในสถานศึกษา
- 5) สามารถให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาการทำงานให้แก่ครูและบุคลากรในสถานศึกษา

6. การบริหารกิจการนักเรียน

สาระความรู้

- 1) คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์
- 2) ระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
- 3) การจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน

สมรรถนะ

- 1) สามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน

- ด้านต่างๆ
- 2) สามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน
  - 3) สามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนใน
  - 4) สามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะ

7. การประกันคุณภาพการศึกษา

สาระความรู้

- 1) หลักการและกระบวนการในการประกันคุณภาพการศึกษา
- 2) องค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษา
- 3) มาตรฐานการศึกษา
- 4) การประกันคุณภาพภายในและภายนอก
- 5) บทบาทของผู้บริหารในการประกันคุณภาพการศึกษา

สมรรถนะ

- 1) สามารถจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา
- 2) สามารถประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- 3) สามารถจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินภายนอก

8. การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ

สาระความรู้

- 1) เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา
- 2) เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ
- 3) เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้

สมรรถนะ

- 1) สามารถใช้และบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาและการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม
- 2) สามารถประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาปรับปรุงการบริหารจัดการ
- 3) สามารถส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา

9. การบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์ชุมชน

สาระความรู้

- 1) หลักการประชาสัมพันธ์
- 2) กลยุทธ์การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

สมรรถนะ

- สถานศึกษา
- 1) สามารถบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารไปสู่ผู้เรียน ครูและบุคลากรใน
  - 2) สามารถเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารและกิจกรรมของสถานศึกษาไปสู่
- ผู้ชุมชน
- 3) สามารถใช้ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการประชาสัมพันธ์
  - 4) สามารถสร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน โดยมี
- เป้าหมายในการเข้าไปช่วยเหลือชุมชนและเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม
- 5) สามารถระดมทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการจัด
- การศึกษา

10. คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา**สาระความรู้**

- 1) คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร
- 2) จรรยาบรรณของวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา
- 3) การพัฒนาจริยธรรมผู้บริหารให้ปฏิบัติตนในกรอบคุณธรรม
- 4) การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance)

สมรรถนะ

- 1) เป็นผู้นำเชิงคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
- 2) ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา
- 3) ส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้ร่วมงานมีคุณธรรมและจริยธรรมที่

เหมาะสม

2. มาตรฐานการปฏิบัติงาน**มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพการบริหาร**

การศึกษา

คุณสมบัตินี้เบื้องต้นที่สำคัญประการหนึ่งของผู้บริหารมืออาชีพ คือ การเข้าร่วมเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพด้วยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพ

ได้แก่ การเป็นผู้ริเริ่ม ผู้ร่วมงาน ผู้ร่วมจัดงานหรือกิจกรรม รวมทั้งการเป็นผู้เสนอผลงานและเผยแพร่ผลงานขององค์กร เพื่อให้สมาชิกยอมรับและเห็นคุณค่าประโยชน์ของผู้บริหารที่มีต่อการพัฒนาองค์กร ตลอดจนการนำองค์กรให้เป็นที่ยอมรับของสังคมโดยส่วนรวม

มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาของบุคลากร ผู้เรียน และชุมชน

ผู้บริหารมีอาชีพแสดงความรักและความเมตตา และความปรารถนาดีต่อองค์กร ผู้ร่วมงาน ผู้เรียน และชุมชน ด้วยการตัดสินใจในการทำงานต่างๆ เพื่อผลการพัฒนาที่เกิดขึ้นกับทุกฝ่าย การตัดสินใจของผู้บริหารต้องผ่านกระบวนการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลของการกระทำ เนื่องจากการตัดสินใจของผู้บริหารมีผลต่อองค์กรโดยส่วนรวม ผู้บริหารจึงต้องเลือกแต่กิจกรรมที่จะนำไปสู่ผลดี ผลทางบวก ผลต่อการพัฒนาของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และระมัดระวังไม่ให้เกิดผลทางลบโดยมิได้ตั้งใจ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่ความไว้วางใจ ความศรัทธาและความรู้สึกเป็นที่พึงได้ของบุคคลทั้งปวง

มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ

ความสำเร็จของการบริหารอยู่ที่การดำเนินการเพื่อให้บุคลากรในองค์กรหรือผู้ร่วมงานได้มีการพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ ผู้บริหารมีอาชีพต้องหาวิธีพัฒนาผู้ร่วมงาน โดยการศึกษาคูแค้น จุดอ่อนของผู้ร่วมงาน กำหนดจุดพัฒนาของแต่ละคน และเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมกับการพัฒนาด้านนั้นๆ แล้วใช้เทคนิคการบริหารและการนิเทศภายในให้ผู้ร่วมงานได้ลงมือปฏิบัติจริง ประเมิน ปรับปรุง ให้ผู้ร่วมงานรู้ศักยภาพ เลือกแนวทางที่เหมาะสมกับตนและลงมือปฏิบัติจนเป็นผลให้ศักยภาพของผู้ร่วมงานเพิ่มพูนพัฒนาก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง นำไปสู่การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนงานขององค์กรให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง

ผู้บริหารมีอาชีพวางแผนงานขององค์กรได้อย่างมียุทธศาสตร์ เหมาะสมกับเงื่อนไขข้อจำกัดของผู้เรียน ครู ผู้ร่วมงาน ชุมชน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับนโยบายแนวทางเป้าหมายของการพัฒนา เพื่อนำไปปฏิบัติจนเกิดผลต่อการพัฒนาอย่างแท้จริง แผนงานต้องมีกิจกรรมสำคัญที่นำไปสู่ผลของการพัฒนา ความสอดคล้องของเป้าหมาย กิจกรรมและผลงาน ถือเป็นคุณภาพสำคัญที่นำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพสูง มีความคุ้มค่า และเกิดผลอย่างแท้จริง

มาตรฐานที่ 5 พัฒนาและใช้นวัตกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ

นวัตกรรมการบริหารเป็นเครื่องมือสำคัญของผู้บริหารในการนำไปสู่ผลงานที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ ผู้บริหารมีอาชีพต้องมีความรู้ในการบริหารแนวใหม่ ๆ เลือกและปรับปรุง ใช้นวัตกรรมได้หลากหลาย ตรงกับสภาพการณ์ เงื่อนไข ข้อจำกัดของงานและองค์กร จนนำไปสู่ผลได้จริง เพื่อให้องค์กรก้าวหน้าพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง ผู้ร่วมงานทุกคนได้ใช้

ศักยภาพของคนอย่างเต็มที่ มีความภาคภูมิใจในผลงานร่วมกัน

มาตรฐานที่ 6 ปฏิบัติงานขององค์กรโดยเน้นผลถาวร

ผู้บริหารมีอาชีพเลือกและใช้กิจกรรมการบริหารที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นของบุคลากรและองค์กร จนบุคลากรมีนิสัยในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ผู้บริหารต้องมีความเพียรพยายาม กระตุ้น ชักจูง ทำทนาย ให้บุคลากรมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ ซึ่งชมผลสำเร็จเป็นระยะๆ จึงควรเริ่มจากการริเริ่ม การร่วมพัฒนา การสนับสนุนข้อมูล และให้กำลังใจ ให้บุคลากรศึกษา ค้นคว้า ปฏิบัติ และปรับปรุงงานต่างๆ ได้ด้วยตนเอง จนเกิดเป็นค่านิยมในการพัฒนางานตามภาวะปกติ อันเป็นบุคลิกภาพที่พึงปรารถนาของบุคลากรและองค์กร รวมทั้งบุคลากรทุกคนชื่นชมและศรัทธาในความสามารถของตน

มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ

ผู้บริหารมีอาชีพสามารถนำเสนอผลงานที่ได้ทำสำเร็จแล้วด้วยการรายงานผลที่แสดงถึงการวิเคราะห์งานอย่างรอบคอบ ครอบคลุมการกำหนดงานที่จะนำไปสู่ผลแห่งการพัฒนาการลงมือปฏิบัติจริง และผลที่ปรากฏมีหลักฐานยืนยันชัดเจน การนำเสนอรายงานเป็นโอกาสที่ผู้บริหารจะได้คิดทบทวนถึงงานที่ได้ทำไปแล้วว่ามีข้อจำกัด ผลดี ผลเสียและผลกระทบที่มีได้ระวางไว้อย่างไร ถ้าผลงานเป็นผลดี จะชื่นชม ภาคภูมิใจได้ในส่วนใด นำเสนอให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นได้อย่างไร ถ้าผลงานยังไม่สมบูรณ์จะปรับปรุงเพิ่มเติมได้อย่างไร และจะนำประสบการณ์ที่ได้พบไปใช้ประโยชน์ในการทำงานต่อไปอย่างไร คุณประโยชน์อีกประการหนึ่งของรายงานที่ดี คือ การนำผลการประเมินไปใช้ในการประเมินตนเอง รวมทั้งการทำให้เกิดความรู้สึกชื่นชมของผู้ร่วมปฏิบัติงานทุกคน การที่ผู้ปฏิบัติงานได้เรียนรู้เกี่ยวกับความสามารถและศักยภาพของตน เป็นขั้นตอนสำคัญอย่างหนึ่งที่จะนำไปสู่การรู้คุณค่าแห่งตน

มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

ผู้บริหารมีหน้าที่แนะนำ ตักเตือน ควบคุม กำกับดูแลบุคลากรในองค์กร การที่จะปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวให้ได้ผลดี ผู้บริหารต้องประพฤติ ปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี มิฉะนั้นคำแนะนำ ตักเตือน หรือการกำกับดูแลของผู้บริหารจะขาดความสำคัญ ไม่เป็นที่ยอมรับของบุคลากรในองค์กร ผู้บริหารที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกๆ ด้าน เช่น ด้านคุณธรรม จริยธรรม ความยุติธรรม และบุคลิกภาพจะมีผลสูงต่อการยอมรับของบุคลากร ทำให้เกิดความเชื่อถือศรัทธาต่อการบริหารงาน จนสามารถปฏิบัติตามได้ด้วยคามพึงพอใจ

มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์

หน่วยงานทางการศึกษาเป็นองค์กรหนึ่งที่อยู่ในชุมชน และเป็นส่วนหนึ่งของ

ระบบสังคม ซึ่งมีองค์กรอื่นๆ เป็นองค์ประกอบ ทุกหน่วยงานมีหน้าที่ร่วมมือกันพัฒนาสังคมตามบทบาทหน้าที่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาเป็นบุคลากรสำคัญของสังคมหรือชุมชนที่จะชี้แนะแนวทางการพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าตามทิศทางที่ต้องการ ผู้บริหารมีอาชีพต้องร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นในการเสนอแนวทางปฏิบัติ แนะนำ ปรับปรุงการปฏิบัติ และแก้ปัญหาของชุมชนหรือหน่วยงานอื่น เพื่อให้เกิดผลดีต่อสังคมส่วนรวม ในลักษณะร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมปฏิบัติด้วยความเต็มใจ เพิ่มความสามารถ พร้อมทั้งยอมรับความสามารถ รับฟังความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ความสามารถของตนอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศประชาธิปไตยและการร่วมมือกันในสังคม นำไปสู่การยอมรับและศรัทธาอย่างภาคภูมิใจ

มาตรฐานที่ 10 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

ความประทับใจของผู้ร่วมงานที่มีต่อผู้บริหารองค์กรอย่างหนึ่ง คือ ความเป็นผู้รอบรู้ทันสมัยทันโลก รู้อย่างกว้างขวางและมองไกล ผู้บริหารมีอาชีพจึงต้องติดตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกทุกๆ ด้าน จนสามารถสนทนากับผู้อื่นด้วยข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย และนำข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่ได้รับ มาใช้ในการพัฒนางานและผู้ร่วมงาน การตื่นตัว การรับรู้ และการมีข้อมูลข่าวสารสารสนเทศเหล่านี้ นอกจากเป็นประโยชน์ต่องานพัฒนาแล้ว ยังนำมาซึ่งการยอมรับและความรู้สึกเชื่อถือของผู้ร่วมงาน อันเป็นเงื่อนไขเบื้องต้น ที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ลึกซึ้งต่อเนื่องต่อไป

มาตรฐานที่ 11 เป็นผู้นำและสร้างผู้นำ

ผู้บริหารมีอาชีพสร้างวัฒนธรรมขององค์กรด้วยการพูดนำ ปฏิบัตินำ และจัดระบบงานให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม โดยการให้รางวัลแก่ผู้ที่ทำงานได้สำเร็จแล้ว จนนำไปสู่การพัฒนาตนเอง คิดได้เอง ตัดสินใจได้เอง พัฒนาได้เอง ของผู้ร่วมงานทุกคน ผู้บริหารมีอาชีพ จึงต้องแสดงออกอย่างชัดเจน และสม่ำเสมอเกี่ยวกับวัฒนธรรมขององค์กร เพื่อให้ผู้ร่วมงานมีความมั่นใจในการปฏิบัติ จนสามารถเลือกการกระทำที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม แสดงออกและชื่นชมได้ด้วยตนเอง ผู้บริหารจึงต้องสร้างความรู้สึกระสับความสำเร็จให้แก่บุคลากรแต่ละคนและทุกคนจนเกิดสภาพความเป็นผู้นำในทุกระดับ นำไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง

มาตรฐานที่ 12 สร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์

การพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าอย่างยั่งยืนสอดคล้องกับความก้าวหน้าของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่หยุดยั้ง ผู้บริหารจำเป็นต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถปรับงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสามารถจัดการกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้สอดคล้อง สมดุลและเสริมสร้างซึ่งกันและกัน ผู้บริหารมีอาชีพจึงต้องตื่นตัวอยู่เสมอ มองเห็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้านรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และกล้าที่จะตัดสินใจดำเนินการเพื่อผลในอนาคต อย่างไรก็ตามการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงนี้ ย่อมเป็นสิ่งประกันได้ว่าการเสี่ยงในอนาคตจะมีโอกาสผิดพลาดน้อยลง การที่

องค์กรปรับได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงนี้ ย่อมเป็นผลให้องค์กรพัฒนาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับความก้าวหน้าของโลกตลอดไป

3. มาตรฐานการปฏิบัติตน

จรรยาบรรณต่อตนเอง

1. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ

จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

2. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ

จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ

3. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า

4. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

5. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ

6. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องไม่กระทำความผิดเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์และผู้รับบริการ

7. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ

จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

8. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาพึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

จรรยาบรรณต่อสังคม

9. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิเชียร ควรประกอบกิจ (2536: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสมรรถนะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า 1) ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยส่วนรวม 3 ด้านอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่าด้านเทคนิควิธีอยู่ในระดับปานกลาง ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านความคิดรวบยอดของหน่วยงานอยู่ในระดับสูง 2) ผู้บริหารที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยและมาก มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะการบริหารงานของผู้บริหาร โดยรวม 3 ด้านอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านเทคนิควิธีอยู่ในระดับปานกลาง ด้านมนุษยสัมพันธ์และด้านความคิดรวบยอดของหน่วยงานอยู่ในระดับสูง 3) ครูที่ทำการสอนในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่มีความเห็นต่อสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน โดยส่วนรวม 3 ด้าน อยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่าอยู่ในระดับสูง 4) ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยและมาก มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะการบริหารงานของผู้บริหาร โดยรวม 3 ด้านอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่าอยู่ในระดับสูงทุกด้าน

พัชรมณ เทียนศรี (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สมรรถนะการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในฐานะนิติบุคคล เขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ผลการวิจัย พบว่า 1) สมรรถนะการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในฐานะนิติบุคคลในภาพรวมอยู่ในระดับที่มีสมรรถนะการบริหารจัดการมาก โดยมีสมรรถนะการบริหารวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) สมรรถนะการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างพบว่าไม่แตกต่างกัน และ 3) แนวทางในการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารจัดการสถานศึกษาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาให้ผู้บริหารมีการบริหารงานอย่างมีคุณธรรม หรือมีธรรมภิบาล การเสริมสร้างทักษะในการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานและการพัฒนาผู้บริหารให้มีความสามารถเป็นผู้นำทางวิชาการ ตามลำดับ

กฤษณา เจริญผล (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรณีศึกษาโรงเรียนเจริญผลวิทยา เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในด้านการปกครอง ด้านบริการ และด้านสวัสดิการ ด้านกิจการนักเรียน อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษา

ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานกิจการนักเรียนต่างกัน ผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี เห็นด้วยมากกว่าผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี

ทัศนีย์ ขวัญสง (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักเรียนนักศึกษา วิทยาลัยสารพัดช่างและวิทยาลัยการอาชีพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรมอาชีวศึกษา พบว่า 1) ผู้บริหารและอาจารย์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่เป็นจริงของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักเรียนนักศึกษา ด้านทักษะทางมโนทัศน์ ด้านทักษะมนุษย ด้านทักษะทางเทคนิคอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) ผู้บริหารและอาจารย์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักเรียนนักศึกษา ด้านทักษะทางมโนทัศน์อยู่ในระดับมาก ด้านทักษะทางมนุษย อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านทักษะทางเทคนิค อยู่ในระดับมากที่สุด 3) เปรียบเทียบคุณลักษณะที่เป็นจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักเรียนนักศึกษา พบว่า ผู้บริหารและอาจารย์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่เป็นจริง ต่ำกว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักเรียนนักศึกษาทั้งในภาพรวมและในทุกทักษะ

สุทิน แทนนุ้ย (2533: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 586 คน พบว่า ระดับปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบพบว่า ด้านการรับเด็กเข้าเรียน การลงทะเบียนนักเรียน การรายงานเกี่ยวกับนักเรียนและด้านการย้าย และจำหน่ายนักเรียนมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ส่วนองค์ประกอบอื่นๆ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

อดิศักดิ์ สามงามแสน (2544: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ สภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี มี 4 ด้าน คือ ด้านกิจกรรมที่โรงเรียนต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2523 และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน ซึ่งโรงเรียนปฏิบัติอยู่ระหว่างร้อยละ 91.36 - 99.75 ด้านกิจกรรมการบริการงานส่งเสริมประสิทธิภาพนักเรียน โรงเรียนปฏิบัติอยู่ระหว่างร้อยละ 88.83 - 97.76 ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดขึ้นในโรงเรียน โรงเรียนปฏิบัติอยู่ระหว่างร้อยละ 73.70 - 97.30 ด้านกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับศิษย์เก่าโรงเรียนปฏิบัติอยู่ร้อยละ 89.63 สำหรับปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ขาดแคลนบุคลากร ขาดงบประมาณ ขาดทุนการศึกษา ขาดความร่วมมือจากผู้ปกครอง บุคลากรขาดความรู้ในการปฏิบัติงานและบุคลากรไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม

ปัญญา คล้ายจันทร์ (2541: 118) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนต่อการปฏิบัติงาน
 กิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลาง กลุ่มที่ 4 พบว่า 1) นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการ
 ปฏิบัติงานกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลางกลุ่มที่ 4 ทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง
 เมื่อจำแนกตามเพศพบว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานกิจกรรมนัก
 เรียนอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง
 พบว่าในด้านการควบคุมความประพฤติและระเบียบวินัยนักเรียน และด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน
 พบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในด้านการจัดบริการแนะแนว
 นักเรียน การจัดบริการห้องสมุดโรงเรียน และการจัดบริการอนามัยโรงเรียนนั้น นักเรียนชายและ
 นักเรียนหญิงมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน 2) นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และนักเรียนระดับ
 มัธยมศึกษาตอนปลายมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลางกลุ่ม
 ที่ 4 ทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอน
 ต้นและนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ในด้านการควบคุมความประพฤติและระเบียบวินัย
 นักเรียน ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ด้านการจัดบริการแนะแนวนักเรียน และการจัดบริการอนามัย
 โรงเรียนนั้น มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการจัดบริการ
 ห้องสมุดโรงเรียน พบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความ
 คิดเห็นไม่แตกต่างกัน 3) นักเรียนโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีความคิดเห็น
 ต่อการปฏิบัติกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลางกลุ่มที่ 4 ทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง
 เมื่อเปรียบเทียบนักเรียนโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ พบว่า ในด้านการจัดบริการ
 แนะแนวนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนด้านการควบคุมความประพฤติและ
 ระเบียบวินัยนักเรียน ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ด้านการจัดบริการห้องสมุดโรงเรียน และการจัด
 บริการอนามัยโรงเรียน พบว่านักเรียนโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีความคิด
 เห็นไม่แตกต่างกัน

สุรพล เอี่ยมอุทรพิทย์ (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนและความ
 พึงพอใจของนักเรียนในโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษาที่จะได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ
 การศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้ 1) การดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียน
 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า งานปกครองนักเรียนและงาน
 กิจกรรมนักเรียนอยู่ในระดับมาก ส่วนงานบริการและสวัสดิการอยู่ในระดับปานกลาง ความพึงพอใจ
 ของนักเรียนต่อการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาราย
 ด้านพบว่า งานกิจกรรมนักเรียนอยู่ในระดับมาก งานปกครองนักเรียน งานบริการและสวัสดิการอยู่
 ในระดับปานกลาง 2) นักเรียนโรงเรียนเอกชนของมูลนิธิกับนักเรียนโรงเรียนเอกชนของบุคคลธรรมดา

มีความคิดเห็นว่า โรงเรียนมีการจัดดำเนินงานกิจการนักเรียนแตกต่างกัน และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดดำเนินงานกิจการนักเรียนแตกต่างกัน 3) การดำเนินงานกิจการนักเรียนกับความพึงพอใจของนักเรียนต่อการดำเนินงานกิจการนักเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง

สมพิศ เอี่ยมมนา (2547: 116-117) ได้ศึกษาสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ 1) สภาพการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อมด้านการจัดทำและใช้หลักสูตรสถานศึกษา ด้านการกำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงาน 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนต่อสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ทั้งในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3) เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ต่อสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า สภาพการบริหารหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการเตรียมความพร้อมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภรณ์ยู พิระพงษ์ (2545: 106) ได้ศึกษาสภาพการบริหารการจัดกิจกรรมนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยปรากฏว่า สภาพการบริหารจัดการกิจกรรมนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ตามลำดับดังนี้ นโยบาย/ปรัชญาของโรงเรียน ประเภท/ลักษณะกิจกรรมนักเรียนที่โรงเรียนดำเนินการอยู่ ปฏิทินประจำปี หลักการและแนวทางในการจัดกิจกรรมนักเรียน การประเมินผลกิจกรรมนักเรียน การบริหารองค์กิจกรรมนักเรียนที่จัดขึ้นในโรงเรียนและอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมนักเรียน

ปราณี เพ็ชรน่วม (2548:75) ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า 1) พฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีพฤติกรรมการบริหารอยู่ในระดับมากทั้ง 6 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านธุรการ ด้านกิจการนักเรียน ด้านอาคารสถานที่ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ตามลำดับ 2) การเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีระดับพฤติกรรมการบริหารโรงเรียนในทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในบทนี้ จะกล่าวถึงประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 410 คน จากโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2549 จำนวน 410 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเคริจซีและมอร์แกน (อ้างในธานินทร์ ศิลป์จารุ 2549: 50) มีค่าความคลาดเคลื่อนที่ระดับ .05 ใช้วิธีการสุ่มเป็นขั้นตอน ได้กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร จำนวน 199 คน การได้มาของกลุ่มตัวอย่าง มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 จำแนกจำนวนโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญ ในกรุงเทพมหานคร ตามสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีจำนวนดังนี้ 1) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 150 โรงเรียน 2) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 133 โรงเรียน 3) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3 จำนวน 127 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 410 โรงเรียน

ขั้นที่ 2 จำแนกกลุ่มประชากร ตามขนาดโรงเรียนเอกชน ที่จัดแบ่งตามจำนวนนักเรียน โดยใช้เกณฑ์ 4 ขนาด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2) ดังนี้ ขนาดเล็กมีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน ขนาดกลางมีจำนวนนักเรียน 121 คน ถึง 600 คน ขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียน 601 คน ถึง 1500 คน และขนาดใหญ่พิเศษมีจำนวนนักเรียน 1,500 คนขึ้นไป

ขั้นที่ 3 การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการจับฉลาก โดยผู้วิจัยเขียนฉลากรายชื่อโรงเรียนเอกชน ใส่กล่องแยกตามสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1,2 และ 3 และแยกตามขนาดโรงเรียนของในแต่ละสังกัด แล้วจับฉลากขึ้นมาตามสัดส่วนของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1,2,3 และตามสัดส่วนขนาดโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร จำนวน 199 คน จากโรงเรียนเอกชน 199 โรงเรียน มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนโรงเรียนเอกชน ขนาดโรงเรียน และกลุ่มตัวอย่าง

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่	จำนวน	ขนาดโรงเรียน				จำนวนกลุ่มตัวอย่าง				รวม
		โรงเรียนเล็ก	กลาง	ใหญ่	ใหญ่พิเศษ	เล็ก	กลาง	ใหญ่	ใหญ่พิเศษ	
เขต 1	150	9	73	38	30	4	35	18	15	72
เขต 2	133	9	63	41	20	4	31	20	10	65
เขต 3	127	18	62	31	16	9	30	15	8	62
รวม	410	36	198	110	66	17	96	53	33	199

2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ลักษณะเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับสมรรถนะในการบริหารจัดการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถาม เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการที่ถามเกี่ยวกับ ตำแหน่ง เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม เกี่ยวกับ สมรรถนะในการบริหารจัดการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2549 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 50 ข้อ โดยมีโครงสร้างประกอบด้วย

- สามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน จำนวน 11 ข้อ
- สามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน จำนวน 14 ข้อ
- สามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ จำนวน 10 ข้อ
- สามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะ จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นส่วนที่เป็นปลายเปิด ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เขียน แนวทางการเสริมสร้างหรือพัฒนาสมรรถนะในการบริหารจัดการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร

2.2 การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

2.2.1 ศึกษาวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ สมรรถนะของผู้บริหาร และการบริหารกิจการนักเรียน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดในเรื่องที่จะวิจัย

2.2.2 สร้างข้อกระทงคำถามเป็นรายชื่อ ให้ครอบคลุม สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน ตามกรอบแนวคิดการวิจัย ได้แก่ สามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน จำนวน 14 ข้อ สามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน จำนวน 29 ข้อ สามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนใน ด้านต่างๆ จำนวน 10 ข้อ สามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะจำนวน 17 ข้อ รวมทั้งหมด 70 ข้อ ในขั้นนี้ได้รับความช่วยเหลือให้คำปรึกษา แนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. กล้า ทองขาว และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม คือ อาจารย์ ดร. จักรพรรดิ วัฒ

2.2.3 ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราชในการขอความร่วมมือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และการบริหารการศึกษา จำนวน 5 ท่าน (รายละเอียดในภาคผนวก) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ของข้อกระทงคำถาม

2.2.4 นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วปรับปรุงแก้ไข ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ทั้งสองท่าน ได้แบบสอบถาม จำนวน 50 ข้อ

2.2.5 นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Tryout) กับผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 และ 2 จำนวน 30 คน จาก 30 โรงเรียน

2.2.6 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับ มาประมวลผลเพื่อวิเคราะห์ค่าความเที่ยง (Reliability) โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ด้วยวิธีทดสอบหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาร์ด ปรากฏค่าความเที่ยงของแบบทดสอบ ดังนี้

1. ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ	.946
2. ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้	
- สามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน เท่ากับ	.814
- สามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน เท่ากับ	.936
- สามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ในด้านต่างๆ เท่ากับ	.915
- สามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคี ในหมู่คณะ เท่ากับ	.902

2.2.8 ปรับปรุงเป็นเครื่องมือฉบับจริง และนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิจัย

จากกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นผู้บริหารในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 199 คน

2.3 การแปลความหมาย ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ที่ตอบแบบสอบถามตามรายชื่อ รายด้านจำแนกตามกลุ่มตัวอย่าง หรือในภาพรวมทั้งชุด ในแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย กำหนดเป็น 5 ระดับ พิจารณาคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด 2535: 100)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีสมรรถนะอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีสมรรถนะอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีสมรรถนะอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีสมรรถนะอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีสมรรถนะอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับขั้นดังนี้

3.1 ติดต่อมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เพื่อออกหนังสือขออนุญาตดำเนินการวิจัยต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1,2 และ 3

3.2 นำหนังสือขออนุญาตดำเนินการวิจัยจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเพื่อติดต่อขออนุญาตดำเนินการวิจัยต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1,2 และ 3 เพื่อที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1,2 และ 3 จะได้แจ้งไปยังโรงเรียนเอกชน ในสังกัดต่อไป

3.3 ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยการนำส่งด้วยตนเอง และบางส่วนนำส่งทางไปรษณีย์ โดยผู้วิจัย ลงรหัสของแบบสอบถาม เพื่อง่ายต่อการตรวจสอบและติดตามคืน พร้อมแนบซองติดแสตมป์ จ่าหน้าซองถึงตัวผู้วิจัยเองแนบไปด้วย

3.4 เก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนให้ครบ ในส่วนที่ยังไม่ได้คืนก็มีการตรวจสอบติดตามคืนให้ครบด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ใช้โทรศัพท์ติดต่อ เดินทางไปรับคืนที่โรงเรียน

3.5 ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืน ดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม	กลุ่มตัวอย่าง		
	จำนวนที่จัดส่ง	จำนวนที่เก็บได้	ร้อยละ
สังกัด สพท. กรุงเทพมหานคร เขต 1	72	69	95.83
สังกัด สพท. กรุงเทพมหานคร เขต 2	65	59	90.77
สังกัด สพท. กรุงเทพมหานคร เขต 3	62	59	95.16
รวม	199	187	94.00

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาจัดเตรียม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติ ดังนี้

4.1 ค่าร้อยละ

4.2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ในการหาค่าคะแนนเฉลี่ยจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างทั้งที่เป็นค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายข้อ ค่าคะแนนเฉลี่ยจำแนกตามกลุ่มตัวอย่างหรือค่าคะแนนเฉลี่ยในภาพรวมของการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

4.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของค่าคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง ที่หาคู่กับการหาค่าเฉลี่ยทุกค่า

4.4 สถิติ t-test ใช้ในการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่จำแนกตามระดับการศึกษา โดยแบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี กับกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาโทและสูงกว่าปริญญาโท กลุ่มตัวอย่างที่จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยแบ่งเป็น มีประสบการณ์การทำงานไม่เกิน 5 ปี และมีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 5 ปี

4.5 สถิติ ANOVA ใช้ในการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร ระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียน

ขนาดใหญ่พิเศษ และใช้วิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method) ในการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย เป็นรายคู่หลังจากที่พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม ทั้งหมด

4.5 ค่าแจกแจงความถี่ ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางในการเสริมสร้างหรือพัฒนาสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย เรื่องสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร ในครั้งนี้ ผู้วิจัย นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของตารางประกอบคำบรรยาย แบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แนวทางในการเสริมสร้างหรือพัฒนาสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร จากแบบสอบถามปลายเปิด

ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ ดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาใน F-distribution
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นองศาอิสระ (Degree of Freedom)
SS	แทน	ผลรวมของกำลังสองของค่าเบี่ยงเบน (Sum of squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของค่าเบี่ยงเบนของกำลังสอง (Mean Squares)
p	แทน	ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติทดสอบ
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังรายละเอียด ต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ตำแหน่งผู้บริหาร เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน ดังรายละเอียดตามตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม	ขนาดโรงเรียน				รวม	
	เล็ก	กลาง	ใหญ่	ใหญ่พิเศษ	จำนวน	ร้อยละ
1. ตำแหน่ง						
ผู้อำนวยการ	-	12	12	5	29	15.5
อาจารย์ใหญ่	1	6	5	6	18	9.6
ครูใหญ่	11	42	10	8	71	38.0
ผู้ช่วยผู้บริหาร	4	27	24	14	69	36.9
รวม	16	87	51	33	187	100
2. เพศ						
ชาย	2	34	15	9	60	32.1
หญิง	14	53	36	24	127	67.9
รวม	16	87	51	33	187	100
3. อายุ						
น้อยกว่า 36 ปี	4	15	8	2	29	15.5
36 – 45 ปี	5	19	19	8	51	27.3
มากกว่า 45 ปี	7	53	24	23	107	57.2
รวม	16	87	51	33	187	100
4. ระดับการศึกษา						
ปริญญาตรี	15	38	27	15	95	50.8
ปริญญาโทและสูงกว่า	1	49	24	18	92	49.2
รวม	16	87	51	33	187	100

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม	ขนาดโรงเรียน				รวม	
	เล็ก	กลาง	ใหญ่	ใหญ่พิเศษ	จำนวน	ร้อยละ
5. ประสบการณ์การทำงาน						
ไม่เกิน 5 ปี	6	25	11	10	52	27.8
มากกว่า 5 ปี	10	62	40	23	135	72.2
รวม	16	87	51	33	187	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 187 คน จากโรงเรียนขนาดเล็ก 16 คน ขนาดกลาง 87 คน ขนาดใหญ่ 51 คน และขนาดใหญ่พิเศษ 33 คน ในจำนวนดังกล่าว จำแนกเป็น ตำแหน่งครูใหญ่มีจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 38 รองลงมาคือผู้ช่วยผู้บริหารร้อยละ 36.9 ผู้อำนวยการร้อยละ 15.5 และอาจารย์ใหญ่ร้อยละ 9.6 กลุ่มเพศชายร้อยละ 32.1 เพศหญิงร้อยละ 67.9 กลุ่มอายุ ส่วนใหญ่มากกว่า 45 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 57.2 รองลงมาคือกลุ่มอายุ 36 - 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.3 และกลุ่มอายุน้อยกว่า 36 ปีมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15.5 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 50.8 ปริญญาโทและสูงกว่าร้อยละ 49.2 สำหรับประสบการณ์การทำงานของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มากกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 72.2 และไม่เกิน 5 ปีร้อยละ 27.8

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร

ในตอนนี้เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่มีต่อระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร ประกอบด้วยค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยนำเสนอในภาพรวมทั้งหมด จำแนกเป็นรายด้านและรายข้อ ดังนี้

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร ในภาพรวม (n = 187)

สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียน	ระดับสมรรถนะ			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. สามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน	3.86	.557	มาก	3
2. สามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน	4.09	.555	มาก	1
3. สามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนา ศักยภาพผู้เรียน	3.49	.646	ปานกลาง	4
4. สามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมและ ความสามัคคีในหมู่คณะ	4.07	.519	มาก	2
เฉลี่ยรวม	3.87	.479	มาก	-

จากตารางที่ 4.2 พบว่าระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านสามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียน
 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร
 ด้านสามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน (n = 187)

สามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน	ระดับสมรรถนะ			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. กำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ชัดเจน	4.00	.539	มาก	2
2. จัดโครงสร้างองค์กรและแนวของโรงเรียนอย่างชัดเจน	3.81	3.122	มาก	6
3. ส่งเสริมให้ครูอาจารย์ ได้รับความรู้เพิ่มเติม ในเรื่องจิตวิทยาการแนะแนวเพื่อให้อาจสามารถบูรณาการในการจัดการเรียนและเชื่อมโยงสู่การดำรงชีวิตของผู้เรียน	3.70	.752	มาก	7
4. เป็นผู้นำทางการแนะแนว และใช้กระบวนการทางจิตวิทยาแนะแนวในการบริหารสถานศึกษา	3.67	.767	มาก	8
5. กำกับ ดูแล นิเทศ ติดตาม และสนับสนุนการดำเนินการแนะแนวอย่างเป็นระบบ	3.60	.772	มาก	9
6. เป็นผู้ประสานด้านการแนะแนวระหว่างสถานศึกษา องค์กรภาครัฐและเอกชน บ้าน ศาสนสถาน ชุมชนในลักษณะเครือข่ายการแนะแนว	3.47	.805	ปานกลาง	10
7. กำหนดระเบียบ ข้อบังคับ และจัดทำแผนว่าด้วยการจัดกิจกรรมนักเรียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน	3.89	.728	มาก	5
8. จัดกิจกรรมนักเรียนที่หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน	4.19	.660	มาก	1
9. จัดกิจกรรมนักเรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้คิดเป็น ทำเป็น	4.19	.668	มาก	1
10. จัดหาและจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมและเพียงพอในการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียน	3.98	.789	มาก	3
11. ประเมินผลการจัดกิจกรรมนักเรียน เพื่อนำผลไปใช้ในการปรับปรุง และพัฒนา	3.94	.763	มาก	4
เฉลี่ยรวม	3.86	.557	มาก	-

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียน เอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร ด้านสามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรม การพัฒนาผู้เรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การ จัดกิจกรรมนักเรียนที่หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และการจัดกิจกรรมนักเรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้อึดเป็น ทำเป็น มีค่าเฉลี่ยระดับสมรรถนะ สูงสุดเท่ากัน ($\bar{X} = 4.19$) รองลงมาคือ กำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่ชัดเจน ($\bar{X} = 4.00$) ส่วนระดับสมรรถนะต่ำสุด 3 ลำดับสุดท้าย ได้แก่ เป็นผู้นำทางการแนะแนว และใช้กระบวนการทางจิตวิทยาแนะแนวในการบริหารสถานศึกษาการกำกับ ดูแล นิเทศ ติดตาม และ สนับสนุนการดำเนินการแนะแนวอย่างเป็นระบบ และเป็นผู้ประสานด้านการแนะแนวระหว่างสถานศึกษา องค์การภาครัฐและเอกชน บ้าน ศาสนสถาน ชุมชนใน ลักษณะเครือข่ายการแนะแนว ($\bar{X} = 3.67, 3.60, 3.47$ ตามลำดับ)

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียน ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร ด้านสามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน ($n = 187$)

สามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน	ระดับสมรรถนะ			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. กำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับงานบริการ ผู้เรียนที่ชัดเจน	3.89	.690	มาก	11
2. จัดให้มีงานสวัสดิการทั่วไปภายในโรงเรียนในด้านสถานที่ พักผ่อน รถรับส่ง โทรศัพท์ เพื่อบริการผู้เรียนให้ได้รับ ความสะดวก สบายและได้รับการพัฒนาในทุกๆ ด้าน	4.07	.823	มาก	7
3. จัดให้มีการทำทะเบียนนักเรียน การเก็บสถิตินักเรียน ทะเบียนประวัติ การลงทะเบียน ตารางสอน ตารางสอบ การเก็บผลการเรียน ตลอดจนการออกไปรับรองผล อย่างเป็นระบบ	4.50	.581	มาก	2

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

สามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน	ระดับสมรรถนะ			
	X	S.D.	ระดับ	อันดับที่
4. ปฐมนิเทศผู้ปกครองนักเรียนเพื่อแนะนำบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ชี้แจงสถานภาพของโรงเรียน หลักสูตร การเรียนการสอน บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครอง ครู อาจารย์ และระเบียบ ปฏิบัติของโรงเรียน	4.20	.862	มาก	4
5. ปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ เพื่อแนะนำโรงเรียน บุคลากร ที่เกี่ยวข้องอาคารสถานที่ ระบบ ระเบียบ วิธีการเรียน การสอน ระเบียบวินัยนักเรียน การทำกิจกรรมนักเรียน การบริการและสวัสดิการต่างๆ	4.16	.785	มาก	5
6. จัดบริการ โสตทัศนศึกษาการเรียนการสอน ทั้งโสตทัศนวัสดุ เช่น หนังสือ หุ่นจำลอง แผนภูมิ และโสตทัศนอุปกรณ์ เช่นวิทยุ เทป โทรทัศน์ เครื่องเล่นวีซีดี ดีวีดี อย่างมีคุณภาพ	3.97	.819	มาก	9
7. จัดบริการห้องสมุดที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพเป็น ไปตามเกณฑ์มาตรฐานของห้องสมุดโรงเรียน	3.91	.827	มาก	10
8. จัดให้มีห้องพยาบาลวัสดุอุปกรณ์และเวชภัณฑ์อย่างเพียงพอ	3.97	.835	มาก	9
9. จัดให้มีการตรวจสอบสุขภาพนักเรียนทุกคนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ	4.06	.837	มาก	8
10. จัดให้มีการทำสถิติข้อมูลด้านการให้บริการสุขภาพนักเรียน	3.87	.887	มาก	12
11. จัดสถานที่และอุปกรณ์เครื่องใช้ในการดำเนินงานบริการ อาหารกลางวัน อย่างเหมาะสมและเพียงพอ	4.29	.699	มาก	3
12. จัดให้มีการสอน อบรม เกี่ยวกับสวัสดิศึกษาแก่นักเรียน เพื่อให้เกิดสวัสดิปฏิบัติที่ดีแก่นักเรียน	4.09	.718	มาก	6
13. จัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มั่นคงปลอดภัย เช่น อาคารเรียน อาคารประกอบ และสนามเด็กเล่นโดยหมั่น ดูแลให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัย และพร้อมใช้งานอยู่เสมอ	4.51	.599	มากที่สุด	1
14. ประเมินผลงานบริการผู้เรียน และนำผลการประเมินไป ใช้ปรับปรุงและพัฒนา	3.78	.733	มาก	13
เฉลี่ยรวม	4.09	.555	มาก	-

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านสามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มั่นคงปลอดภัย เช่น อาคารเรียน อาคารประกอบ และสนามเด็กเล่นโดยหมั่นดูแลให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัย และพร้อมใช้งานอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยระดับสมรรถนะสูงสุด ($\bar{X} = 4.51$) รองลงมาคือ การจัดให้มีการทำทะเบียนนักเรียน การเก็บสถิตินักเรียนทะเบียนประวัติ การลงทะเบียน ตารางสอน ตารางสอบ การเก็บผลการเรียน ตลอดจนการออกไปรับรองผลอย่างเป็นระบบ และการจัดสถานที่และอุปกรณ์เครื่องใช้ในการดำเนินงานบริการอาหารกลางวัน อย่างเหมาะสมและเพียงพอ ($\bar{X} = 4.50$ และ 4.29 ตามลำดับ) ส่วนระดับสมรรถนะต่ำสุด 3 ลำดับสุดท้าย ได้แก่ การกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับงานบริการ ผู้เรียนที่ชัดเจน การจัดให้มีการทำสถิติข้อมูลด้านการให้บริการสุขภาพนักเรียน การประเมินผลงานบริการผู้เรียนและนำผลการประเมินไปใช้ ปรับปรุงและพัฒนา ($\bar{X} = 3.89, 3.87$ และ 3.78 ตามลำดับ)

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านสามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ (n = 187)

สามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษ เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ	ระดับสมรรถนะ			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา สำหรับผู้เรียนที่มีศักยภาพ หรือเด็กที่มีความสามารถ พิเศษในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านสติปัญญา ความคิด สร้างสรรค์ การใช้ภาษา การเป็นผู้นำ การสร้างงาน ทัศนศิลป์ และศิลปะการแสดง ความสามารถ ด้านดนตรี ด้านกีฬา หรือด้านวิชาการ	3.93	.676	มาก	1
2. จัดทำแผนดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อ พัฒนาศักยภาพผู้เรียนหรือเด็กที่มีความสามารถพิเศษ อย่างเป็นระบบ	3.61	.817	มาก	4

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

สามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษ เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ	ระดับสมรรถนะ			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
3. จัดกระบวนการสำรวจหรือเสาะหาเด็กที่มีความสามารถพิเศษอย่างเป็นขั้นตอนและเหมาะสม	3.40	.774	ปานกลาง	7
4. จัดให้มีหลักสูตรการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ	2.88	.948	ปานกลาง	10
5. ปรับระบบการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเด็กที่มีความสามารถพิเศษที่เน้นความแตกต่างเป็นรายบุคคล	3.28	.892	ปานกลาง	9
6. ปรับการวัดผล ประเมินผลผู้เรียน โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง	3.89	.840	มาก	2
7. นิเทศเพื่อให้ครูปรับบทบาทใหม่ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้เหมาะสมกับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ	3.73	.884	มาก	3
8. จัดให้มีวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ	3.45	.893	ปานกลาง	6
9. จัดให้มีการระดมทรัพยากรไว้อย่างเพียงพอเพื่อพัฒนาเด็กที่มีความสามารถพิเศษอย่างต่อเนื่อง	3.30	.843	ปานกลาง	8
10. ประเมินผลการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆและนำผลที่ได้ไปใช้ปรับปรุงและพัฒนา	3.46	.839	ปานกลาง	5
เฉลี่ยรวม	3.49	.646	ปานกลาง	-

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านสามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีศักยภาพ หรือเด็กที่มีความสามารถพิเศษในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ การใช้ภาษา การเป็นผู้นำ การสร้างงานทัศนศิลป์ และศิลปะ การแสดง ความสามารถด้านดนตรี ด้าน

กีฬาหรือด้านวิชาการ มีค่าเฉลี่ยระดับสมรรถนะสูงสุด ($\bar{X} = 3.93$) รองลงมาคือ การปรับการวัดผล ประเมินผลผู้เรียนโดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง การนิเทศเพื่อให้ครูปรับบทบาทใหม่ในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้เหมาะสมกับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ($\bar{X} = 3.89$ และ 3.73 ตามลำดับ) ส่วนรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยระดับสมรรถนะต่ำ 3 ลำดับสุดท้าย ได้แก่ การจัดให้มีการระดมทรัพยากรไว้ อย่างเพียงพอ เพื่อพัฒนาเด็กที่มีความสามารถพิเศษอย่างต่อเนื่อง การปรับระบบการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ที่เน้นความแตกต่างเป็นรายบุคคล และจัดให้มีหลักสูตรการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ($\bar{X} = 3.30, 3.28$ และ 2.88 ตามลำดับ)

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียน ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.มหานคร ด้านสามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะ (n = 187)

สามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม และความสามัคคีในหมู่คณะ	ระดับสมรรถนะ			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบงานด้านความประพฤติ และวินัยนักเรียน และกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างเป็น ลายลักษณ์อักษร	4.03	.795	มาก	9
2. จัดให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบของ โรงเรียน	3.48	.980	ปานกลาง	14
3. จัดทำคู่มือนักเรียนเพื่อชี้แจงระเบียบและแนวปฏิบัติต่างๆ ให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบ	3.91	.888	มาก	13
4. จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาความประพฤตินักเรียน อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ	4.20	.697	มาก	5
5. เป็นผู้นำและส่งเสริมให้ครู อาจารย์บุคลากรภายในโรงเรียน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนในการปฏิบัติตาม กฎระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียนและสังคม	4.41	.627	มาก	1
6. ให้อาจารย์หรือประชาสัมพันธ์นักเรียนที่มีความประพฤติดี เพื่อเป็นกำลังใจและเป็นตัวอย่างที่ดี	4.40	.729	มาก	2

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

สามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม และความสามัคคีในหมู่คณะ	ระดับสมรรถนะ			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
7. ลงโทษนักเรียนที่กระทำผิดตามระเบียบของกระทรวง ศึกษาธิการเช่น การว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บน ตามความเหมาะสม	3.96	.828	มาก	12
8. จัดทำข้อมูลเกี่ยวกับความประพฤติของนักเรียนในด้าน ต่างๆ เพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน	3.97	.793	มาก	11
9. จัดให้มีระบบติดตามช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาด้าน พฤติกรรม	3.96	.768	มาก	12
10. เป็นผู้ประสานการทำงาน ความร่วมมือกับผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อป้องกันและแก้ไขการประพฤติผิดวินัย ของนักเรียน	4.06	.765	มาก	7
11. ติดตาม ประเมินผล และสรุปผลงานวินัยนักเรียน อย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ	4.04	.732	มาก	8
12. ส่งเสริมและปลูกฝังวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย โดยการ บูรณาการในกลุ่มสาระวิชาต่างๆ	4.22	.742	มาก	4
13. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยโดยตรง เช่น กิจกรรม องค์การนักเรียนหรือสภานักเรียน และกิจกรรมชุมนุม	4.02	.858	มาก	10
14. เป็นผู้นำและส่งเสริมให้ครู อาจารย์ บุคลากรภายในโรงเรียน เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนตามวิถีชีวิต แบบประชาธิปไตย	4.32	.641	มาก	3
15. ติดตามประเมินผล การจัดกิจกรรมส่งเสริมและปลูกฝัง วิถีชีวิต แบบประชาธิปไตย และนำผลที่ได้มาใช้ในการ ปรับปรุงและพัฒนา	4.07	.684	มาก	6
เฉลี่ยรวม	4.07	.519	มาก	-

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหาร
โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านสามารถส่งเสริมวินัย
คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) และเมื่อ

พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การเป็นผู้นำและส่งเสริมให้ครู อาจารย์บุคลากรภายในโรงเรียนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียนและสังคม มีค่าเฉลี่ยระดับสมรรถนะสูงสุด ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมา คือ การให้รางวัลหรือประกาศชมเชยนักเรียนที่มีความประพฤติดีเพื่อเป็นกำลังใจและเป็นตัวอย่างที่ดี การเป็นผู้นำและส่งเสริมให้ครู อาจารย์บุคลากรภายในโรงเรียนเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนตามวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ($\bar{X} = 4.40$ และ 4.32 ตามลำดับ) ส่วนระดับสมรรถนะต่ำสุด 3 ลำดับสุดท้าย ได้แก่ การลงโทษนักเรียนที่กระทำผิดตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ เช่น การว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บนตามความเหมาะสม การจัดให้มีระบบติดตามช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรม ($\bar{X} = 3.96$ เท่ากันทั้ง 2 ข้อ) รองลงมาคือ จัดทำคู่มือให้นักเรียนเพื่อชี้แจงระเบียบและแนวปฏิบัติต่างๆ ให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบ และการจัดให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.91$ และ 3.48 ตามลำดับ)

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร

ในตอนที่ 3 นี้ เป็นการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ การวิจัยข้อ 2 และสมมุติฐานที่ตั้งไว้ทั้ง 3 ข้อ โดยเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลการเปรียบเทียบในรูปของตารางพร้อมทั้งการแปลผลข้อมูล ดังในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.7 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการบริหาร กิจกรรมนักเรียนของ
ผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนก
ตามระดับการศึกษา

สมรรถนะในการบริหาร กิจกรรมนักเรียน	ปริญญาตรี (n =95)		ปริญญาโทและสูงกว่า (n =92)		t - value	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
	1. สามารถบริหารจัดการให้เกิด กิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน	3.76	.534	3.96		
2. สามารถบริหารจัดการให้เกิดงาน บริการผู้เรียน	3.91	.590	4.27	.441	-4.718	.000
3. สามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรม พิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ในด้านต่างๆ	3.43	.713	3.56	.565	-1.411	.160
4. สามารถส่งเสริม วินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะ	3.95	.580	4.19	.418	-3.220	.002
เฉลี่ยรวม	3.77	.542	3.99	.367	-3.291	.001

จากตารางที่ 4.7 เมื่อพิจารณาระดับสมรรถนะในการบริหารกิจกรรมนักเรียนของผู้บริหาร
โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา
ปริญญาตรี และระดับการศึกษาปริญญาโทและสูงกว่า ในภาพรวม พบว่ามีสมรรถนะอยู่ในระดับมาก
ทั้ง 2 กลุ่ม ($\bar{X} = 3.77$ และ 3.99 ตามลำดับ) และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับสมรรถนะ
ในภาพรวม พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่มีระดับการศึกษา
ปริญญาโทและสูงกว่า มีระดับค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี สำหรับรายด้านทั้ง 4
ด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ สามารถ
บริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน สามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียนและสามารถ
ส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะ โดยกลุ่มที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญา
โทและสูงกว่า มีระดับค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีทั้ง 3 ด้าน ส่วนด้านสามารถส่งเสริม
การจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 4.8 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับ ระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียน
ของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร
จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

สมรรถนะในการบริหาร กิจการนักเรียน	ไม่เกิน 5 ปี		มากกว่า 5 ปีขึ้นไป		t - value	p
	(n =52)		(n=135)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. สามารถบริหารจัดการให้เกิด กิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน	3.74	.597	3.90	.537	-1.770	.078
2. สามารถบริหารจัดการให้เกิดงาน บริการผู้เรียน	3.91	.658	4.15	.496	-2.403	.019
3. สามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรม พิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ในด้านต่างๆ	3.54	.815	3.48	.570	.505	.615
4. สามารถส่งเสริม วินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะ	3.94	.606	4.11	.476	-1.810	.074
เฉลี่ยรวม	3.78	.601	3.91	.420	-1.364	.177

จากตารางที่ 4.8 เมื่อพิจารณาระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหาร
โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์การ
ทำงานไม่เกิน 5 ปี และมีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 5 ปี ในภาพรวม พบว่ามีสมรรถนะอยู่
ในระดับมากที่สุดทั้ง 2 กลุ่ม ($\bar{X} = 3.78$ และ 3.91 ตามลำดับ) และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับ
ระดับสมรรถนะในภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน สำหรับรายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่า มีความแตกต่าง
กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงด้านเดียว คือสามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการ
ผู้เรียน โดยกลุ่มที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 5 ปี มีระดับค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์
การทำงานไม่เกิน 5 ปี ส่วนด้านสามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน สามารถส่งเสริม
การจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ และสามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม
จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะ ไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการบริหาร กิจกรรมนักเรียนของ
ผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนก
ตามขนาดโรงเรียน

สมรรถนะในการบริหาร กิจกรรมนักเรียน	ขนาดเล็ก (n =16)		ขนาดกลาง (n=87)		ขนาดใหญ่ (n=51)		ขนาดใหญ่พิเศษ (n=33)	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
	1. สามารถบริหารจัดการให้เกิด กิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน	3.64	.519	3.74	.439	3.90	.428	4.23
2. สามารถบริหารจัดการให้เกิดงาน บริการผู้เรียน	3.71	.580	3.99	.560	4.14	.459	4.44	.484
3. สามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรม พิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ในด้านต่างๆ	3.12	.729	3.41	.637	3.51	.498	3.85	.690
4. สามารถส่งเสริม วินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะ	3.68	.649	4.03	.477	4.09	.462	4.32	.529
เฉลี่ยรวม	3.54	.547	3.79	.444	3.90	.369	4.21	.507

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

สมรรถนะ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
1. สามารถบริหาร จัดการให้เกิด กิจกรรมการ พัฒนาผู้เรียน	ระหว่างกลุ่ม	3	6.658	2.219	7.949	.000
	ภายในกลุ่ม	183	51.095	.279	-	-
	รวม	186	57.753	-	-	-
2. สามารถบริหาร จัดการให้เกิดงาน บริการผู้เรียน	ระหว่างกลุ่ม	3	7.253	2.418	8.841	.000
	ภายในกลุ่ม	183	50.042	.273	-	-
	รวม	186	57.294	-	-	-
3. สามารถส่งเสริม การจัดกิจกรรม พิเศษเพื่อพัฒนา ศักยภาพผู้เรียน ในด้านต่างๆ	ระหว่างกลุ่ม	3	7.122	2.374	6.165	.001
	ภายในกลุ่ม	183	70.470	.385	-	-
	รวม	186	77.592	-	-	-
4. สามารถส่งเสริม วินัย คุณธรรม จริยธรรมและความ สามัคคีในหมู่คณะ	ระหว่างกลุ่ม	3	4.642	1.547	6.219	.000
	ภายในกลุ่ม	183	45.531	.249	-	-
	รวม	186	50.173	-	-	-
เฉลี่ยรวม	ระหว่างกลุ่ม	3	6.171	2.057	10.322	.000
	ภายในกลุ่ม	183	36.471	.199	-	-
	รวม	186	42.642	-	-	-

$p < .05$

จากตารางที่ 4.9 ระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดโรงเรียน ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนจำแนกตามขนาดโรงเรียน เปรียบเทียบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method) ปรากฏผลตามตารางที่ 4.10 – 4.14

ตารางที่ 4.10 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับ ระดับสมรรถนะในการบริหาร
 กิจกรรมนักเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดโรงเรียน ในภาพรวม เป็นรายคู่

ระดับการศึกษา		ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่พิเศษ
	X	3.54	3.79	3.90	4.21
ขนาดเล็ก	3.54	-	.255	.367*	.673*
ขนาดกลาง	3.79	-	-	.111	.418*
ขนาดใหญ่	3.90	-	-	-	.306*
ขนาดใหญ่พิเศษ	4.21	-	-	-	-

* $p < .05$

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการบริหารกิจกรรมนักเรียน ในภาพรวม แตกต่างจากผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ปฏิบัติงานในขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษมีระดับค่าเฉลี่ยสูงกว่าผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นแตกต่างกับผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีระดับค่าเฉลี่ยสูงกว่าผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ นอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.11 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับ ระดับสมรรถนะในการบริหาร
 กิจกรรมนักเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดโรงเรียน ด้านสามารถบริหารจัดการให้เกิดงาน
 กิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนเป็นรายคู่

ขนาดโรงเรียน		ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่พิเศษ
	$\bar{X}$	3.64	3.74	3.90	4.23
ขนาดเล็ก	3.64	-	.094	.255	.587*
ขนาดกลาง	3.74	-	-	.161	.493*
ขนาดใหญ่	3.90	-	-	-	.332
ขนาดใหญ่พิเศษ	4.23	-	-	-	-

* $p < .05$

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก และ
 ขนาดกลาง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการบริหารกิจกรรมนักเรียน ด้านสามารถบริหาร
 จัดการให้เกิดงานกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนแตกต่างจากผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนที่ปฏิบัติงานใน
 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนที่ปฏิบัติ
 งานในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีระดับค่าเฉลี่ยสูงกว่าผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กและ
 ขนาดกลาง นอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.12 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับ ระดับสมรรถนะในการบริหาร
กิจการนักเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดโรงเรียน ด้านสามารถบริหารจัดการให้เกิดงาน
บริการผู้เรียนเป็นรายคู่

ระดับการศึกษา		ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่พิเศษ
	$\bar{X}$	3.71	3.99	4.14	4.44
ขนาดเล็ก	3.71	-	.286	.433*	.730*
ขนาดกลาง	3.99	-	-	.147	.443*
ขนาดใหญ่	4.14	-	-	-	.296
ขนาดใหญ่พิเศษ	4.44	-	-	-	-

* $p < .05$

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก มีความ
คิดเห็นเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนด้านสามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการ
ผู้เรียน แตกต่างจากผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่
และขนาดใหญ่พิเศษมีระดับค่าเฉลี่ยสูงกว่าผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้บริหารที่
ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางมีความคิดเห็นแตกต่างจากผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ปฏิบัติงานใน
โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ปฏิบัติ
งานในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีระดับค่าเฉลี่ยสูงกว่าผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลาง
นอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับ ระดับสมรรถนะในการบริหาร
 กิจกรรมนักเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดโรงเรียน ด้านสามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรม
 พิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ เป็นรายคู่

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่พิเศษ
		3.12	3.41	3.51	3.85
ขนาดเล็ก	3.12	-	.295	.395	.736*
ขนาดกลาง	3.41	-	-	.100	.441*
ขนาดใหญ่	3.51	-	-	-	.341
ขนาดใหญ่พิเศษ	3.85	-	-	-	-

* $p < .05$

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก และ
 ขนาดกลาง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการบริหารกิจกรรมนักเรียน ด้านสามารถส่งเสริม
 กิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ แตกต่างจากผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ปฏิบัติ
 งานในขนาดใหญ่พิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ปฏิบัติ
 งานในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีระดับค่าเฉลี่ยสูงกว่าผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กและ
 ขนาดกลาง นอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับ ระดับสมรรถนะในการบริหาร
กิจการนักเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดโรงเรียน ด้านสามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม
จริยธรรม และความสามัคคีในหมู่คณะ เป็นรายคู่

ระดับการศึกษา		ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่พิเศษ
	X	3.68	4.03	4.09	4.32
ขนาดเล็ก	3.68	-	.351	.408*	.640*
ขนาดกลาง	4.03	-	-	.057	.289*
ขนาดใหญ่	4.09	-	-	-	.232
ขนาดใหญ่พิเศษ	4.32	-	-	-	-

* $p < .05$

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียน ด้านสามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะ แตกต่างจากผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ปฏิบัติงานในขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษมีระดับค่าเฉลี่ยสูงกว่าผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางมีความคิดเห็นแตกต่างกับผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีระดับค่าเฉลี่ยสูงกว่าผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลาง นอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

**ตอนที่ 4 การวิเคราะห์แนวทางในการเสริมสร้างหรือพัฒนาสมรรถนะในการบริหาร
กิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษากรุงเทพมหานคร**

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับแนวทางในการเสริมสร้างและพัฒนาสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร จากแบบสอบถามปลายเปิด ซึ่งมีเป็นจำนวนมาก และได้สรุปลงในสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ทั้ง 4 ด้าน ผลปรากฏดังในรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 4.15 การวิเคราะห์แนวทางในการเสริมสร้างหรือพัฒนาสมรรถนะในการบริหารกิจการ
นักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
กรุงเทพมหานคร จากแบบสอบถามปลายเปิด

แนวทางในการเสริมสร้างหรือพัฒนาสมรรถนะ		
ในการบริหารกิจการนักเรียน	ความถี่	ลำดับที่
สามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน		
1. ควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายโดยคำนึงถึงความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสูงสุดตามศักยภาพ	27	1
2. ผู้บริหารต้องมีความตระหนัก และให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยกำหนดนโยบายจัดทำแผนและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน	23	2
3. ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจากทุกฝ่ายทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน	18	3
4. ควรมีการส่งเสริมให้ครูอาจารย์ ได้รับความรู้ในเรื่องการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยการส่งอบรมทั้งในและนอกสถานที่ หรือส่งศึกษาต่อระดับสูง	15	4
5. ควรมีการนิเทศ ติดตามและประเมินผล การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และนำผลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	7	5
รวม	90	-

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

แนวทางในการเสริมสร้างหรือพัฒนาสมรรถนะ		
ในการบริหารกิจการนักเรียน	ความถี่	ลำดับที่
สามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน		
1. ควรจัดงานบริการผู้เรียน โดยยึดหลักให้ผู้เรียนดำเนินชีวิตอยู่ในโรงเรียนอย่างมีความสุข สะดวกสบาย ปลอดภัย และได้รับการพัฒนาในทุกๆ ด้าน	35	1
2. ควรมีการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานบริการผู้เรียนอย่างชัดเจน	12	2
3. ควรจัดงานบริการผู้เรียนเพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ และส่งผลถึงประสิทธิภาพการเรียนการสอน	11	3
4. ควรจัดงานบริการผู้เรียนโดยเน้นการประสานงานและสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐ และเอกชน	10	4
5. ควรมีการนิเทศ ติดตามและประเมินผลงานบริการผู้เรียน เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนา	8	5
รวม	76	-
สามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ		
1. ควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีศักยภาพหรือมีความสามารถพิเศษ ได้รับการพัฒนาที่หลากหลายเต็มตามศักยภาพ และส่งเสริมเข้าร่วมประกวด แข่งขันอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ	44	1
2. ควรจัดทำแผนดำเนินการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพิเศษ เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนหรือเด็กที่มีความสามารถพิเศษอย่างเป็นระบบ	10	2
2. ควรส่งเสริมสนับสนุน ให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนหรือผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านต่างๆ	8	3
รวม	62	-

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

แนวทางในการเสริมสร้างหรือพัฒนาสมรรถนะ ในการบริหารกิจการนักเรียน	ความถี่	ลำดับที่
สามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมและ ความสามัคคีในหมู่คณะ		
1. ควรดำเนินการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและต่อเนื่องรวมทั้งบูรณาการเข้าไปในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระเพื่อปลูกฝังส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีให้กับผู้เรียน	63	1
2. ผู้บริหารต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและสนับสนุนส่งเสริมให้ครูอาจารย์ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้านวินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะ	11	2
3. ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ โดยกำหนดนโยบาย และจัดทำแผนปฏิบัติงานส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะอย่าง เป็นระบบ	9	3
4. ควรมีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดกิจกรรมด้านวินัยคุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะและนำผลที่ได้ปรับปรุงและพัฒนา	8	4
5. ควรประสานความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งครู ผู้ปกครอง และชุมชนในการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะ	7	5
รวม	98	-

จากตารางที่ 4.15 กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่ม ได้เสนอแนวทางในเสริมสร้างหรือพัฒนาสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร ที่สำคัญ คือ

1. ด้านสามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการจัดกิจกรรมที่หลากหลายโดยคำนึงถึงความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสูงสุดตามศักยภาพ สูงเป็นอันดับที่ 1 รองลงมาคือ ผู้บริหารต้องมีความตระหนักและให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมพัฒนา

ผู้เรียน โดยกำหนดนโยบาย จัดทำแผนและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน

2. ด้านสามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการจัดงานบริการผู้เรียน โดยยึดหลักให้ผู้เรียนดำเนินชีวิตอยู่ในโรงเรียนอย่างมีความสุข สะดวกสบาย ปลอดภัย และได้รับการพัฒนาในทุกๆ ด้าน สูงเป็นอันดับที่ 1 รองลงมาคือ มีการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานบริการผู้เรียนอย่างชัดเจน

3. ด้านสามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีศักยภาพหรือมีความสามารถพิเศษ ได้รับการพัฒนาที่หลากหลายเต็มตามศักยภาพ และส่งเข้าประกวด แข่งขันอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอสูงเป็นอันดับที่ 1 รองลงมา คือ จัดทำแผนดำเนินการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนหรือเด็กที่มีความสามารถพิเศษอย่างเป็นระบบ

4. ด้านสามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการดำเนินการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและต่อเนื่อง รวมทั้งบูรณาการเข้าไปในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระเพื่อปลูกฝัง ส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีให้กับผู้เรียน สูงเป็นอันดับที่ 1 รองลงมาคือ ผู้บริหารต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและสนับสนุนส่งเสริมให้ครูอาจารย์ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้านวินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะ

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ จะเป็นการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ตามลำดับ ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร

1.1.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน

1.1.3 เพื่อศึกษาแนวทางในการเสริมสร้างหรือพัฒนาสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร

1.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 410 คน จากโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2549 จำนวน 410 โรงเรียน

2) กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครืจซี และมอร์แกน (อ้างในธานินทร์ ศิลป์จารุ 2549: 50) มีค่าความคลาดเคลื่อนที่ระดับ .05 ใช้วิธีการสุ่มเป็นขั้นตอน ได้กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร จำนวน 199 คน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถาม เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการที่ถามเกี่ยวกับ ตำแหน่ง เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม เกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2549 เป็นคำถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ที่มีช่องให้เลือก 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 50 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นส่วนที่เป็นปลายเปิด ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เขียน แนวทางในการเสริมสร้างหรือพัฒนาสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร

เครื่องมือชุดนี้ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน และวิเคราะห์หาความเที่ยง (Reliability) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) มีความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .946

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1,2 และ 3 เพื่อประสานงานขอความร่วมมือตอบแบบสอบถามไปยังโรงเรียนเอกชนในสังกัด โดยผู้วิจัยนำส่งด้วยตนเอง และบางส่วนนำส่งทางไปรษณีย์ โดยผู้วิจัย ลงรหัสของแบบสอบถาม เพื่อง่ายต่อการติดตามทวงคืน ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทั้งสิ้น 199 ฉบับ ได้รับคืน จำนวน 187 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปโดยใช้สถิติ ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและใช้วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method) ในการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่

1.2 ผลการวิจัย

การศึกษาสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร สรุปผลการวิจัยดังนี้

1.3.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 187 จำแนกเป็นผู้บริหารจากโรงเรียนขนาดเล็ก 16 คน ขนาดกลาง 87 คน ขนาดใหญ่ 51 คน และขนาดใหญ่พิเศษ 33 คน คิดเป็นร้อยละ 94

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 50.8 ระดับการศึกษาโทและสูงกว่า จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 49.2

ในส่วนของการประเมินการทำงาน ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 72.2 มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 5 ปี และ จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 27.8 มีประสบการณ์การทำงานไม่เกิน 5 ปี

1.3.2 ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีรายละเอียดดังนี้

1) สามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน พบว่า ระดับสมรรถนะด้านการบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดกิจกรรมนักเรียนที่หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และการจัดกิจกรรมนักเรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้คิดเป็น ทำเป็น มีค่าเฉลี่ยระดับสมรรถนะสูงสุดเท่ากัน รองลงมาคือกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ชัดเจน ส่วนข้อที่มีระดับสมรรถนะต่ำสุด 3 ลำดับสุดท้าย ได้แก่ เป็นผู้นำทางการแนะแนว และใช้กระบวนการทางจิตวิทยาแนะแนวในการบริหารสถานศึกษากำกับ ดูแล นิเทศ ติดตาม และสนับสนุนการดำเนินการ แนะแนวอย่างเป็นระบบ และเป็นผู้ประสานด้านการแนะแนวระหว่างสถานศึกษา องค์กรภาครัฐและเอกชน บ้าน ศาสนสถาน ชุมชนใน ลักษณะเครือข่ายการแนะแนว

2) สามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน พบว่า ระดับสมรรถนะด้านการบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มั่นคงปลอดภัย เช่น อาคารเรียน อาคารประกอบ และสนามเด็กเล่นโดยหมั่นดูแลให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัย และพร้อมใช้งานอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยระดับสมรรถนะสูงสุด รองลงมาคือ การจัดให้มีการทำทะเบียนนักเรียน การเก็บสถิตินักเรียน ทะเบียนประวัติ การลงทะเบียน ตารางสอน ตารางสอบ การเก็บผลการเรียน ตลอดจนการออกไปรับรองผลอย่างเป็นระบบและการจัดสถานที่และอุปกรณ์เครื่องใช้ในการดำเนินงานบริการอาหารกลางวัน อย่างเหมาะสมและเพียงพอ ส่วนรายข้อที่มีระดับสมรรถนะต่ำสุด 3 ลำดับสุดท้าย ได้แก่ การกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับงานบริการผู้เรียนที่ชัดเจน การจัดให้มีการทำสถิติข้อมูลด้านการให้บริการสุขภาพนักเรียน และการประเมินผลงานบริการผู้เรียน และนำผลการประเมินไปใช้ ปรับปรุงและพัฒนา

3) สามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ พบว่า ระดับสมรรถนะด้านส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การศึกษาและทำความเข้าใจ

เข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีศักยภาพ หรือเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ การใช้ภาษา การเป็นผู้นำ การสร้างงานทัศนศิลป์ และศิลปะ การการแสดง ความสามารถด้านดนตรี ด้านกีฬาหรือด้านวิชาการ มีค่าเฉลี่ยระดับสมรรถนะสูงสุด รองลงมาคือ การปรับการวัดผล ประเมินผลผู้เรียนโดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง การนิเทศเพื่อให้ครูปรับบทบาทใหม่ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้เหมาะสมกับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ส่วนรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยระดับสมรรถนะต่ำ 3 ลำดับสุดท้าย ได้แก่ การจัดให้มีการระดมทรัพยากรไว้ อย่างเพียงพอเพื่อพัฒนาเด็กที่มีความสามารถพิเศษอย่างต่อเนื่อง การปรับระบบการจัดการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ที่เน้นความแตกต่างเป็นรายบุคคล และจัดให้มีหลักสูตร การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

4) สามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม และความสามัคคีในหมู่คณะ พบว่า ระดับสมรรถนะด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การเป็นผู้นำและส่งเสริมให้ครู อาจารย์ บุคลากร ภายในโรงเรียนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนในการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของ โรงเรียนและสังคม มีค่าเฉลี่ยระดับสมรรถนะสูงสุด รองลงมา คือ การให้รางวัลหรือประกาศชมเชย นักเรียนที่มีความประพฤติดีเพื่อเป็นกำลังใจและเป็นตัวอย่างที่ดี การเป็นผู้นำและส่งเสริมให้ครู อาจารย์ บุคลากรภายในโรงเรียนเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนตามวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ส่วน รายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยระดับสมรรถนะต่ำ 3 ลำดับสุดท้าย ได้แก่ การลงโทษนักเรียนที่กระทำผิดตาม ระเบียบของกระทรวง ศึกษาธิการ เช่น การว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บนตามความเหมาะสม การจัด ให้มีระบบติดตามช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรม รองลงมาคือจัดทำคู่มือนักเรียนเพื่อชี้แจง ระเบียบและแนวปฏิบัติต่างๆ ให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบ และการจัดให้นักเรียนมีส่วนร่วมใน การกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียน

1.3.3 ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการบริหาร กิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน ปรากฏผล ดังนี้

1) เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการ นักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร จำแนก ตามระดับการศึกษาปริญญาตรี และระดับการศึกษาปริญญาโทและสูงกว่าพบว่า ในภาพรวมมีความ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่มีระดับการศึกษาปริญญาโทและสูงกว่ามี ระดับค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี สำหรับรายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่ามีความ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ สามารถบริหารจัดการให้เกิด กิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน สามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน และสามารถส่งเสริมวินัย

คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะ โดยกลุ่มที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาโทและสูงกว่า มีระดับค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีทั้ง 3 ด้าน ส่วนด้านสามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ ไม่พบความแตกต่าง

2) เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์การทำงานไม่เกิน 5 ปี และมีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 5 ปี พบว่าในภาพรวมไม่แตกต่างกัน สำหรับรายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงด้านเดียว คือสามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน โดยกลุ่มที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 5 ปี มีระดับค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์การทำงานไม่เกิน 5 ปี ส่วนด้านสามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน สามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ และสามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะ ไม่พบความแตกต่าง

3) เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดโรงเรียน ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กมีความคิดเห็นแตกต่างกับผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในภาพรวมและรายด้าน 2 ด้าน คือ ด้านสามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียนและด้านสามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม และความสามัคคีในหมู่คณะ โดยผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีระดับค่าเฉลี่ยสูงกว่าผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กทั้งในภาพรวมและรายด้านทั้ง 2 ด้าน นอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

2. ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กมีความคิดเห็นแตกต่างกับผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวม และรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน ด้านสามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการ ด้านสามารถส่งเสริมกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ และด้านสามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม และความสามัคคีในหมู่คณะ โดยผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีระดับค่าเฉลี่ยสูงกว่าผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กทั้งในภาพรวมและรายด้าน

3. ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางมีความคิด

เห็นแตกต่างกับผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้านคือ ด้านสามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน ด้านสามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการ ด้านสามารถส่งเสริมกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ และด้านสามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม และความสามัคคีในหมู่คณะ โดยผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีระดับค่าเฉลี่ยสูงกว่าผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลาง ทั้งในภาพรวมและรายด้าน

4. ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่มีความคิดเห็นแตกต่างกับผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในภาพรวม โดยผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีระดับค่าเฉลี่ยสูงกว่าผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ แต่ไม่พบความแตกต่างในรายด้านทั้ง 4 ด้าน

1.3.4 ตอนที่ 4 การวิเคราะห์แนวทางในการเสริมสร้างหรือพัฒนาสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร จากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 187 คน มีผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิด ทั้งหมด 101 คน คิดเป็นร้อยละ 54 สามารถสรุปได้ดังนี้

1) ด้านสามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการจัดกิจกรรมที่หลากหลายโดยคำนึงถึงความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสูงสุดตามศักยภาพ สูงเป็นอันดับที่ 1 รองลงมาคือ ผู้บริหารต้องมีความตระหนักและให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยกำหนดนโยบายจัดทำแผนและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน

2) ด้านสามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการจัดงานบริการผู้เรียน โดยยึดหลักให้ผู้เรียนดำเนินชีวิตอยู่ในโรงเรียนอย่างมีความสุข สะดวกสบาย ปลอดภัย และได้รับการพัฒนาในทุกๆ ด้าน สูงเป็นอันดับที่ 1 รองลงมาคือ การกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานบริการผู้เรียนอย่างชัดเจน

3) ด้านสามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีศักยภาพหรือมีความสามารถพิเศษ ได้รับการพัฒนาที่หลากหลายเต็มตามศักยภาพ และส่งเสริมประกวด แข่งขันอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ สูงเป็นอันดับที่ 1 รองลงมาคือ จัดทำแผนดำเนินการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนหรือเด็กที่มีความสามารถพิเศษอย่างเป็นระบบ

4) ด้านสามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการดำเนินการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและต่อเนื่อง รวมทั้งบูรณาการเข้าไปในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระเพื่อปลูกฝัง ส่งเสริมวินัย คุณธรรม

จริยธรรมและความสามัคคีให้กับผู้เรียนสูงเป็นอันดับที่ 1 รองลงมาคือ ผู้บริหารต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและสนับสนุนส่งเสริมให้ครูอาจารย์ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้านวินัย คุณธรรม จริยธรรม และความสามัคคีในหมู่คณะ

2. อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของการศึกษาค้นคว้าวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

2.1 ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ที่ระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจุบันมีการยกระดับวิชาชีพทางการศึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูง การดำเนินการจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ภายใต้มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งมีข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ในการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา และผู้ประกอบวิชาชีพต้องประพฤติปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดคุณภาพในการประกอบวิชาชีพ สามารถสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาให้แก่ผู้รับบริการจากมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา กล่าวถึงพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 มาตรา 49 (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา 2548: 17 - 26) กำหนดให้มีมาตรฐานวิชาชีพ 3 ประการ ได้แก่

- 1) มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ โดยผู้บริหารต้องมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบริหารการศึกษา หรือเทียบเท่า หรือมีคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง มีความรู้ในหลักและกระบวนการบริหารการศึกษา นโยบายและการวางแผนการศึกษา การบริหารด้านวิชาการ การบริหารด้านธุรการ การเงิน พัสดุและอาคารสถานที่ การบริหารงานบุคคล การบริหารกิจการนักเรียน การประกันคุณภาพการศึกษา การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ การบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์ชุมชน คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา นอกจากนี้ต้องผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารสถานศึกษาที่คณะกรรมการคุรุสภารับรอง มีมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ โดยผู้บริหารต้องมีประสบการณ์ด้านปฏิบัติการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือมีประสบการณ์ในตำแหน่งหัวหน้าหมวด หัวหน้าสาย หัวหน้างาน ตำแหน่งบริหารอื่นๆ ในสถานศึกษาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี
- 2) มาตรฐานการปฏิบัติงาน หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในวิชาชีพให้เกิดผลเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด พร้อมกับมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
- 3) มาตรฐานการปฏิบัติตน หมายถึงข้อกำหนดเกี่ยวกับการประพฤติตนของผู้บริหารโดยมีจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นแนวทางและข้อพึงระวังในการประพฤติปฏิบัติ

นอกจากนั้น ผู้บริหารโรงเรียนต้องจัดการศึกษาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 ซึ่งกำหนดว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการ

จัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ,แก้ไขเพิ่มเติม 2547: 12) ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องตระหนักในความจำเป็นและความสำคัญของการบริหารจัดการกิจการนักเรียน เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุตามเจตนารมณ์และเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ เสริมศักดิ์ วิศาลภรณ์ (2520: 6-8) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความจำเป็นและความสำคัญของงานกิจการนักเรียน ไว้ 7 ประการ คือ 1) สังคมเป็นตัวกำหนดปรัชญาของการดำรงชีวิต ซึ่งชีวิตต้องการหลายอย่าง โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีสถาบันหลายแห่งในสังคมที่เป็นตัวกำหนดความต้องการของบุคคล ในขณะที่เดียวกันก็เป็นตัวกำหนดบทบาทของโรงเรียนอีกด้วย สถาบันดังกล่าวนี้ได้แก่ บ้าน ศาสนา รัฐบาล เป็นต้น โรงเรียนมีบทบาททั้งส่งเสริมและควบคุมบุคคลากรต่างๆ ซึ่งบุคคลากรต่างๆ เหล่านี้เป็นผู้สร้างหลักสูตร และกระบวนการเรียน ซึ่งนักเรียนจำเป็นต้องเรียน นักเรียนมาโรงเรียนมิใช่จะมาเพื่อเรียนหนังสือแต่เพียงอย่างเดียว แต่มาเรียนรู้เพื่อที่จะใช้ชีวิตอยู่ในสังคมที่สับสน และซับซ้อนได้อย่างมีความสุข โรงเรียนจำเป็นต้องช่วยเหลือในเรื่องเหล่านี้ และกิจกรรมนักเรียนจะเป็นส่วนที่จะช่วยเหลือได้เป็นอย่างมาก 2) เรายอมรับกันว่ากระบวนการเรียนรู้มิได้เกิดขึ้นในห้องเรียนแต่เพียงอย่างเดียว นักเรียนได้เรียนรู้อะไรหลายอย่างนอกห้องเรียน คนส่วนใหญ่ต้องเรียนรู้จากคนอื่น คนเราต่างก็เรียนรู้ซึ่งกันและกัน การบริหารจัดการนักเรียนเป็นงานที่อยู่นอกห้องเรียน จึงมีส่วนช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้กว้างขวางขึ้น 3) เป็นความจริงที่ว่าคนสอบได้ที่ 1 ไม่จำเป็นจะต้องมีชีวิตเจริญก้าวหน้ามากกว่าคนที่สอบได้ที่รองๆ หรือท้ายๆ คนที่สอบได้ที่ 1 มักจะมีความรู้ดีในห้องเรียน คนที่สอบได้ที่ท้ายๆ อาจมีความรู้หลายๆ อย่างนอกห้องเรียนดีกว่าคนที่สอบได้ที่ 1 เสียอีก การบริหารจัดการนักเรียนจึงมีส่วนช่วยนักเรียนได้เป็นอย่างมาก 4) คนเราโดยปกติจะไม่นิ่งเฉย มีการเคลื่อนไหวอยู่เสมอ ทั้งการกระทำและความคิด มโนภาพของแต่ละบุคคลจะมีพลังมากน้อยแค่ไหน เพียงใดขึ้นอยู่กับวัยและสิ่งแวดล้อม ถ้าอยู่ในวัยเด็กจะมีพลังกายมากกว่าพลังความคิด ในวัยผู้ใหญ่จะมีพลังความคิดมากกว่าพลังกาย ส่วนวัยหนุ่มสาวจะมีทั้งพลังกาย และพลังความคิดควบคู่กันไป พลังที่มีอยู่ในตัวบุคคล ไม่ว่าจะพลังกายหรือพลังความคิด ย่อมมีการใช้และการควบคุมส่วนเกินควบคู่กันไป พลังส่วนเกินนี้หากใช้ไม่ถูกทางก็จะนำไปสู่การทำลาย สร้างความเสียหายหรือความเสื่อมเสียต่างๆ ได้ ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องพยายามหาทางควบคุมพลังส่วนเกินนี้เอาไว้ และไปแสดงออกในทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและสังคม 5) เป้าหมายของการศึกษา คือการให้เด็กนักเรียนมีความเจริญงอกงามทุกๆ ด้านทั้งทางกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เพื่อการเจริญเติบโตเป็นคนที่มีสมบูรณ์ การศึกษาในห้องเรียนมีส่วนช่วยให้นักเรียนเจริญงอกงามทางด้านสติปัญญา ส่วนการศึกษานอกห้องเรียนมีส่วนซ่อมแซมต่อเติมความเจริญงอกงามของนักเรียนเพิ่มขึ้นอีกทั้งทางกาย สังคมและอารมณ์ ดังนั้น การศึกษานอกห้องเรียนก็อาจนับได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการกิจการนักเรียน 6) มนุษย์เราจะหวงแหน ทะนุถนอม บำรุงรักษา ในสิ่งที่ตนเองรู้สึกว่ามีส่วนเป็นเจ้าของ การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน การบริหาร

กิจการนักเรียนก็เป็นอีกทางหนึ่งแสดงให้เห็นนักเรียนเห็นว่า เขามีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของโรงเรียนของตนเอง กิจกรรมเช่นนี้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารกิจการนักเรียน 7) การศึกษาในห้องเรียนส่วนใหญ่เป็นการนำไปสู่อาชีพหลักกิจกรรมนักเรียนในหลายๆ อย่างเป็นการส่งเสริมอาชีพรอง มีคนไทยไม่น้อยทีเดียวที่มีชื่อเสียงและประสบความสำเร็จในชีวิตด้วยอาชีพรอง

ข้อค้นพบการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรมณ เทียนศรี (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สมรรถนะการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในฐานะนิติบุคคล เขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ผลการวิจัย พบว่า 1) สมรรถนะการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในฐานะนิติบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับที่มีสมรรถนะการบริหารจัดการมาก โดยมีสมรรถนะการบริหารวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไปอยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของจินตนา นันทปรีชา (2544: 65) ซึ่งศึกษาพฤติกรรมบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ที่พบว่า พฤติกรรมการบริหารงานกิจการนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับปราณี เพ็ชรน่วม (2548: 75) ที่ได้ ศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่ามีพฤติกรรมการบริหารอยู่ในระดับมากทั้ง 6 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านธุรการ ด้านกิจการนักเรียน ด้านอาคารสถานที่ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ตามลำดับ สอดคล้องกับ อรัญญา อุดมศรี (2539: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดนนทบุรี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนบริหารงานในระดับดีที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคลากร การบริหารงานกิจการนักเรียน สอดคล้องกับ ศิริวรรณ ยอดยิ่ง (2534: บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนสาธิตระดับประถมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในกรุงเทพมหานคร พบว่า สภาพการบริหารกิจการนักเรียนโดยเฉลี่ยแล้ว ผู้บริหารและอาจารย์เห็นว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 8 ด้าน คือ การแบ่งกลุ่มนักเรียน การปฐมนิเทศ การรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน การทำระเบียบและรายงานเกี่ยวกับนักเรียน การจัดกิจกรรม การบริหารสุขภาพอนามัย การจัดและบริหารแนะแนว การให้ทุนการศึกษา

พิจารณาสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เป็นรายด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

1) สามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน พบว่า ระดับสมรรถนะด้านการบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารโรงเรียนต้องดำเนินการบริหารโรงเรียนภายใต้กรอบของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งได้ปรับปรุงหลักสูตรการสอนของชาติให้ทันกับความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการด้านต่างๆ ของโลกยุคโลกาภิวัตน์ และสอดคล้องกับคู่มือการจัด

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ 2545: 1-2) ได้กล่าวไว้ว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดให้มีสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามความสามารถของตนเองตามศักยภาพมุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัด และความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ คือการพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมายมีรูปแบบ และวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งครูผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ 2) กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

ข้อค้นพบการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา รอดเรืองคุณ (2546: 87-88) ซึ่งทำการศึกษา เรื่องการส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของผู้บริหารโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สภาพการส่งเสริมการจัดกิจกรรมแนะแนว สภาพการส่งเสริมการจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาดหรือผู้บำเพ็ญประโยชน์ และสภาพการส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ ผู้บริหารมีการปฏิบัติในระดับมากทุกรายการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรพล เอี่ยมอุทรพิทย์ (2544: 69) ที่ได้ศึกษา การดำเนินงานกิจการนักเรียน และความพึงพอใจของนักเรียนในโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่าการดำเนินงานกิจการนักเรียนด้านกิจกรรมนักเรียนโดยรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของภรณยู พิระพงษ์ (2545:106) ซึ่งได้ศึกษาการบริหารจัดการกิจกรรมนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พบว่าสภาพการบริหารจัดการกิจกรรมนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดกิจกรรมนักเรียนที่หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และการจัดกิจกรรมนักเรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ

ให้คิดเป็น ทำเป็น มีค่าเฉลี่ยระดับสมรรถนะสูงสุดเท่ากัน สอดคล้องกับ ประภาพรรณ สุวรรณสุข (อ้างถึงใน คำรง ประเสริฐกุล 2542: 27) ได้เสนอหลักเบื้องต้นในการจัดกิจกรรมนักเรียนไว้ดังนี้ นักเรียนทุกคนควรจะได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ถ้าโรงเรียนมีความเชื่อในหลักการที่ว่ากิจกรรมมีประโยชน์ต่อนักเรียนอย่างแท้จริง แล้วควรเปิดโอกาสหรือแสวงหาโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้น โดยไม่กำหนดว่าผู้เรียนที่จะเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนต้องเป็นผู้ที่เรียนอยู่ในเกณฑ์ดีเท่านั้น และในการให้นักเรียนเข้าร่วมในกิจกรรมนั้นต้องไม่เป็นการบังคับ ควรจะใช้วิธีเร้าให้นักเรียนมีความสนใจ การเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนต้องยึดหลักประชาธิปไตย ในการรับนักเรียนเข้าเป็นสมาชิกของชุมนุมควรเป็นไปตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตย นักเรียนไม่ว่าจะเป็นนักเรียนเรียนช้า ฉลาด รวย จน สวย น่ารัก หรือน่าเกลียด ควรมีโอกาสเท่าเทียมกันในการเป็นสมาชิกชุมนุม ตลอดจนการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งควรเป็นตามความสมัครใจหรือความสนใจของนักเรียนแต่ละคน การจัดกิจกรรมนักเรียนควรมุ่งที่นักเรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากการจัดกิจกรรมนักเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมประสบการณ์ของนักเรียนในโรงเรียนให้กว้างขวางขึ้น นักเรียนในโรงเรียนเท่านั้นที่ควรได้ลงมือกระทำกิจกรรมด้วยตนเอง

2) สามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน พบว่า ระดับสมรรถนะด้านการบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในปัจจุบัน โรงเรียนต่างๆ โดยเฉพาะโรงเรียนเอกชนมีภาวะการแข่งขันสูง ทั้งด้านคุณภาพและปริมาณผู้เรียน ดังนั้นผู้บริหารต้องให้ความสำคัญของงานบริการผู้เรียน เนื่องจากงานบริการผู้เรียนเป็นงานที่อำนวยความสะดวกสบายให้ผู้เรียนดำเนินชีวิตอยู่ในโรงเรียนได้อย่างมีความสุข หรือเป็นงานบริการที่ช่วยส่งเสริมให้การเรียนของนักเรียนมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของคำรง ประเสริฐกุล (2542: 110-115) ได้สรุปว่า งานบริการนักเรียนหรือ สวัสดิการนักเรียนคือผลประโยชน์ที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียนในขณะที่อยู่ในโรงเรียน ให้ได้รับความสะดวกสบาย มีความปลอดภัย ใช้ชีวิตอย่างมีความสุข โดยแบ่งเป็น งานสวัสดิการทั่วไป ได้แก่ สถานที่พักผ่อน สวนหย่อม สวนดอกไม้ สนามกีฬา โทรทัศน์ วิทยุ ธารน้ำร้อน สระว่ายน้ำ ร้านค้า ร้านอาหาร รถรับส่ง บริการสิ่งพิมพ์ งานบริการทางวิชาการ งานบริการห้องสมุด งานบริการสุขภาพและอนามัยนักเรียน การจัดบริการอาหารกลางวัน การบริการรักษาความปลอดภัย การบริการป้องกันอุบัติเหตุ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นริศร์ จัปจิตต์ (2545: 71) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในภาพรวมทุกด้าน ได้แก่ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่สะอาด เป็นระเบียบ ปลอดภัย ด้านการจัดระบบป้องกันให้สถานศึกษาปลอดสารพิษ สิ่งเสพติด อาชญากรรม และอบายมุข ด้านการจัดระบบสาธารณูปโภคที่ดี ด้านการจัดสภาพ

แวดล้อมภายนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มั่นคงปลอดภัย เช่น อาคารเรียน อาคารประกอบ และสนามเด็กเล่นโดยหมั่นดูแลให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัย และพร้อมใช้งานอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยระดับสมรรถนะสูงสุด สอดคล้องกับแนวคิดของ ดำรง ประเสริฐกุล (2542: 139-140) กล่าวถึง การบริการรักษาความปลอดภัย ไว้ว่า ผู้บริหารจะต้องดำเนินการบริหารเกี่ยวกับเรื่องของสวัสดิการและความปลอดภัยในโรงเรียนอย่างจริงจัง โรงเรียนจะต้องถือเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งว่า เมื่อนักเรียนได้เข้ามาอยู่ในโรงเรียน นักเรียนจะต้องได้รับความปลอดภัยจากอันตรายต่างๆ ดังนั้นการจัดบริการให้ความปลอดภัย จึงต้องยึดหลักการดำเนินการเกี่ยวกับสวัสดิศึกษาเป็นสำคัญ ความมุ่งหมายการจัดสวัสดิศึกษาในโรงเรียน 1) เพื่อเป็นการสร้างสวัสดินิสัย สวัสดิปฏิบัติที่ดีในการประกอบกิจการต่างๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน 2) เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครองของนักเรียนไม่ต้องวิตกกังวล เมื่อนักเรียนมาอยู่ในโรงเรียนนักเรียนจะอยู่อย่างปลอดภัยปราศจากอันตรายทุกอย่าง 3) เพื่อสร้างสรรค์ให้กับนักเรียนเป็นพลเมืองดีของชาติ ที่เชื่อฟังคำว่ากล่าวตักเตือน เคารพในกฎเกณฑ์ ระเบียบเกี่ยวกับความปลอดภัย เช่น เคารพกฎของโรงเรียน เคารพกฎจราจร และสอดคล้องกับแนวคิดของ เซาว์น มณีวงษ์ (2525: 133) ได้กล่าวไว้ว่า การป้องกันอุบัติเหตุ ก็เป็นสิ่งที่ทางโรงเรียนต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษ เพราะนักเรียนมาอยู่โรงเรียนถึงวันละไม่น้อยกว่า 8 ชั่วโมง อาจจะได้รับอุบัติเหตุได้จากโรงเรียน ดังนั้น โรงเรียนควรหาทางป้องกันอุบัติเหตุเสียก่อน อาจทำได้ดังนี้ 1) จัดสถานที่ต่างๆ ในโรงเรียนให้ปลอดภัย ถูกหลักสุขาภิบาล 2) ควบคุมดูแลความปลอดภัยทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียน เช่น การเล่น การออกกำลังกาย ต้องตรวจสอบอุปกรณ์ว่าอยู่ในสภาพที่ใช้เล่นได้หรือไม่ 3) ติดป้ายประกาศคำเตือนทั้งข้อปฏิบัติและข้อห้ามตามลักษณะของภัยอันอาจเกิดขึ้นได้ เพื่อเป็นข้อเตือนใจ กันลืมนักเรียน 4) ตรวจสอบ สอดส่องมิให้นักเรียนนำอาวุธ วัตถุ สิ่งของที่อาจเกิดเป็นภัยอันอันตรายขึ้นได้ เข้ามาในโรงเรียน เช่น สารเคมีบางชนิด วัตถุระเบิด ของมีคม เหล่านี้เป็นต้น 5) จัดสอน อบรม บรรยายพิเศษเกี่ยวกับวิชาสวัสดิศึกษา เพื่อให้เด็กนักเรียนมีสวัสดินิสัย และสวัสดิปฏิบัติที่ดีในการกระทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การเดินในท้องถนน การเล่นกีฬา การใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง เป็นต้น

นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สามารถ มาลี (2546: 60-61) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียนของผู้บริหารในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการตระหนักรู้ถึงความสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้บริหารมีการตระหนักรู้ถึงความสำคัญเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่ดี จะช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตเด็กนักเรียน การให้ความสำคัญต่อการปลูกต้นไม้ เช่น การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ เพื่อสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน การให้ความสำคัญต่อ

มาตรการการปฏิบัติด้านความสะอาด ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะของเครื่องอุปโภคบริโภคที่ใช้ในโรงเรียนอย่างจริงจัง การจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียนของผู้บริหารด้านอาคารสถานที่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดเกี่ยวกับการสร้างอาคารเรียนจะต้องคำนึงถึงความสะอาดสบาย การใช้ประโยชน์และเอื้อต่อการศึกษามากที่สุด มีการรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการตกแต่งอาคารสถานที่ให้สวยงาม และควรมีการตรวจสอบความปลอดภัยของอาคารเรียนอย่างสม่ำเสมอ

3) สามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ

พบว่า ระดับสมรรถนะด้านสามารถส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ เป็นเรื่องใหม่เริ่มมีการตื่นตัวเพิ่มขึ้น ภายหลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จากรายงานการติดตามผลการปฏิรูปการศึกษาด้านการบริหารและการจัดการศึกษา เมื่อสิ้นสุดปีงบประมาณ 2548 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2549:19-20) กล่าวถึงเรื่องนี้ว่ารัฐบาลมีนโยบายให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษเป็นอย่างมาก พร้อมกันนี้ได้มีการดำเนินงานหลายประการเพื่อรับรองสิทธิทางการศึกษาของผู้ที่มีความสามารถพิเศษ เช่น การแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อเด็กที่มีความสามารถพิเศษ เพื่อสนับสนุนการนำนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษไปสู่การปฏิบัติ เช่น การจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษแห่งชาติ (สมพช.) (National Center for the Gifted and Talented : NGT) ซึ่งเป็นองค์การมหาชนภายใต้การกำกับของสำนักนายกรัฐมนตรี จะเข้ามาดูแลในการจัดเตรียมระบบการศึกษา การเรียนรู้ที่เหมาะสมตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยทำงาน มีการจัดตั้งกลุ่มงานสำหรับดูแลเรื่องนี้เป็นภาระเฉพาะ ในสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งขณะนี้หน่วยงานดังกล่าวได้ยกร่างกฎหมาย กระทรวงที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ จำนวน 2 ฉบับเสร็จแล้ว ได้แก่ ร่างกฎหมายกระทรวงกำหนด จำนวน หลักเกณฑ์และวิธีการได้มาของคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ และร่างกฎกระทรวงกำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาก็มีหน่วยงานที่เข้ามาส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา เช่น โครงการสนับสนุนการศึกษาเด็กอัจฉริยะ เพื่อการศึกษาในระดับปริญญาโท และปริญญาเอกในต่างประเทศ ซึ่งเริ่มดำเนินการในปีการศึกษา 2547 สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คัดเลือกเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปเรียนต่อต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ดำเนินการเพื่อพัฒนาเด็กที่มีความสามารถพิเศษ เช่น โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์

เปิดสอนสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์ รวมทั้งยังมีหน่วยงานอื่นๆ ดำเนินการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับเรื่องที่มีความสามารถพิเศษ เช่น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และจากรายงานฉบับเดียวกันนี้ยังพบอีกว่า ถึงแม้จะมีการตื่นตัวและดำเนินอย่างจริงจังจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาเด็กที่มีความสามารถพิเศษ โดยรัฐมนตรีนโยบายให้ความสำคัญและส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มนี้มากกว่าที่ผ่านมาและมีการดำเนินการหลายประการในการรับรองสิทธิทางการศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มนี้ แต่ในด้านปริมาณ พบว่า เด็กกลุ่มนี้ยังได้รับการพัฒนาในจำนวนไม่มากนัก เนื่องจากยังขาดระบบการคัดกรอง การพัฒนาและส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษ ขาดองค์ความรู้ และขาดบุคลากรที่มีความรู้ในการดำเนินการ

ข้อค้นพบการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ พ.ศ. 2549 - 2559 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2548: 2-4) ได้กล่าวไว้ในอดีตที่ผ่านมาระบบการศึกษาไทย ยังไม่สามารถพัฒนาศักยภาพของผู้ที่มีความสามารถพิเศษได้เท่าที่ควร จึงพบว่าเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษซึ่งมีอยู่จำนวนไม่น้อย (ประมาณร้อยละ 3 ของแต่ละด้าน/สาขา) ได้หายไปจากระบบเป็นจำนวนไม่น้อยด้วยสาเหตุต่างๆ ดังนี้ 1) การที่พ่อ - แม่ ผู้เลี้ยงดู ครู- อาจารย์ไม่รู้จักสังเกตแววความสามารถตั้งแต่เด็ก ไม่รู้ว่าเด็กคนใดเป็นเด็กที่มีแววความสามารถพิเศษ เด็กจึงขาดโอกาสได้รับพัฒนาไปตั้งแต่แรก 2) กรณีที่ทราบว่าเป็นเด็กที่มีความสามารถพิเศษแต่ไม่ทราบว่าจะอบรมเลี้ยงดูให้การศึกษาที่เหมาะสมอย่างไร ศักยภาพของเด็กเหล่านี้ จึงลดลงและหายไปในที่สุด เนื่องจากไม่ได้ถูกกระตุ้นให้พัฒนาเจริญงอกงาม 3) จากการที่ระบบการศึกษาไทยยังไม่สามารถรองรับเด็กเหล่านี้ได้ ทำให้เกิดการไหลออกของบุคคลระดับมัธยมศึกษาของประเทศตั้งแต่ยังเด็ก ด้วยหลายประเทศเปิดรับและสนใจให้เด็กกลุ่มนี้ไปเรียนและให้ทำงานที่ประเทศของตนตั้งแต่ระดับมัธยม และบางครั้งการที่มีข่าวทางสื่อมวลชนว่า ค้นพบเด็กที่มีความสามารถพิเศษระดับสูง (Highly Gifted) ไม่นานจะพบว่าทั้งเด็กและครอบครัวได้รับเชิญให้ไปเป็นประชากรของประเทศอื่นที่เห็นคุณค่าของคนกลุ่มนี้ 4) เด็กที่มีความสามารถพิเศษที่มันสมองเป็นเลิศ มักคิดอะไรที่สลับซับซ้อนในหลากหลายมิติไม่มีขอบเขต ระบบการศึกษาในโรงเรียนส่วนใหญ่ ปิดกั้นศักยภาพของเด็กเหล่านี้ โดยเฉพาะในเรื่องกระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ที่สำคัญที่สุด คือ การขาดโอกาสได้เรียนรู้สิ่งที่ยากและท้าทายความถนัด ความสนใจ เด็กจึงเกิดความรู้สึกถูกบีบคั้น กดดัน กลายเป็นเด็กที่มีปัญหาด้านจิตใจ อารมณ์ และบางคนกลายเป็นเด็กชอบต่อต้าน ก่อความประพฤติตัวออกนอก รีดนอกรอย กลายเป็นเด็กที่มีปัญหาไปในที่สุด และบางรายถึงขั้นฆ่าตัวตาย 5) ด้วยเหตุที่การศึกษาไม่ยืดหยุ่นและไม่เปิดกว้าง จะพบว่าเด็กระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาที่มีความสามารถพิเศษโดดเด่นในทุกวิชาหรือบางวิชาเทียบเท่าระดับอุดมศึกษาหรือสูงกว่า ไม่มีโอกาสได้เข้าเรียนในมหาวิทยาลัยตามศักยภาพ ขณะที่หลายประเทศ มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ ได้เปิดโอกาสให้เด็กที่มีความสามารถพิเศษสูงที่มีอายุน้อยสามารถเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยได้ 6) เยาวชนที่มีความสามารถพิเศษส่วน

หนึ่งซึ่งได้รับการสนับสนุนให้ได้ศึกษาต่อจนจนระดับปริญญาโท - ปริญญาเอก ทั้งในและต่างประเทศ ทำให้มีความสามารถพิเศษได้รับการพัฒนาให้โดดเด่นมากขึ้น แต่เมื่อเข้าทำงานพบว่าลักษณะงานที่ได้รับมอบหมายไม่เหมาะสมกับศักยภาพ รวมถึงระบบงานก็กดดันความสามารถที่มีอยู่ ทำให้เกิดการไหลออกของคนระดับมัธยมของประเทศอีกรอบหนึ่ง โดยกลุ่มคนเหล่านี้มักลาออกไปทำงานในต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่

พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา สำหรับผู้เรียนที่มีศักยภาพ หรือเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ การใช้ภาษา การเป็นผู้นำ การสร้างงานทัศนศิลป์ และศิลปะการแสดง ความสามารถด้านดนตรี ด้านกีฬาหรือด้านวิชาการ มีค่าเฉลี่ยระดับสมรรถนะสูงสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีศักยภาพ หรือเด็กที่มีความสามารถพิเศษ เป็นเรื่องใหม่ มีการดำเนินการอย่างจริงจังได้ไม่นาน ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องมีความตระหนักและตื่นตัวในการศึกษาทำความเข้าใจ และจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ พ.ศ. 2549 - 2559 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2548: 39) ได้กำหนดยุทธศาสตร์และมาตรการในการดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ ไว้ดังนี้ 1) สร้างกลไกการบริหารจัดการ 2) สร้างความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง 3) พัฒนาระบบการศึกษา 4) การผลิตและพัฒนาบุคลากร 5) การสร้างและการถ่ายทอดองค์ความรู้ 6) การพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษระดับสูง 7) การสร้างความเป็นเลิศในด้านต่างๆ ให้กับประเทศ

4) สามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม และความสามัคคีในหมู่คณะ พบว่าระดับสมรรถนะด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารมีความตระหนักว่า สถานศึกษานอกจากมุ่งสร้างงานทางวิชาการแล้ว ยังต้องให้ความสำคัญในการสร้างคน สร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ มีศักยภาพ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดี รู้จักรักษาระเบียบวินัย สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับ นกคด กรรณิกาและคณะ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1, 2549?: บทนำ) ได้กล่าวไว้ว่า เยาวชนเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ถ้าหากเยาวชนตกอยู่ในสภาพที่เสื่อมถอยทั้งในด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ ด้านความรู้ ความสามารถด้านคุณธรรม จริยธรรมและด้านสำนึกความรับผิดชอบ การพัฒนาประเทศจะเป็นไปอย่างยากลำบาก ถ้าหากเยาวชนปัจจุบันมีคุณภาพที่ไม่ดีพอ อนาคตของประเทศก็ต้องประสบกับวิกฤติด้านทรัพยากรมนุษย์ และไม่มีเสถียรภาพทางสังคมอย่างแน่นอน ยิ่งไปกว่านั้น เป็นไปได้หรือไม่ว่าสภาพความเป็นจริงที่ปรากฏทางสังคมปัจจุบันก็เป็นผลลัพท์ บางส่วนมาจากคุณภาพของเยาวชนในอดีต สอดคล้องกับแนวคิดของ ดำรง ประเสริฐกุล (2542: 195) ซึ่งกล่าวว่า งานปกครองนักเรียนเป็นงานหลักงาน

หนึ่ง ซึ่งผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญและดำเนินการอย่างมาก จะส่งผลให้โรงเรียนได้รับความเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป ดังนั้นผู้บริหาร ครู อาจารย์ และนักเรียนจะต้องร่วมมือกันทำงาน ปกครองนักเรียนด้วยการร่วมกันออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ และร่วมกันปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับนั้นๆ ด้วยความเต็มใจ รวมทั้งช่วยกันส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และสร้างวินัยให้ เกิดกับตัวนักเรียน ด้วยการอบรมสั่งสอนให้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ต่อไป

นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับ กล้า ทองขาว (อ้างถึงใน คำรง ประเสริฐกุล 2542: 215) ได้ให้ความเห็นในเรื่องของความมุ่งหมายของวินัยในโรงเรียน ไว้ดังนี้ คือ 1) เพื่อให้เกิดความสงบสุขขึ้นในสังคมโรงเรียน เพราะทุกคนจะต้องปฏิบัติตามระเบียบและข้อบังคับของโรงเรียน ยอมรับที่จะปฏิบัติตามสิ่งควบคุมทางสังคมที่สมาชิกร่วมกันกำหนดขึ้น เช่นเดียวกับบุคคลในสังคมทั่วไปจะต้องปฏิบัติตามหน้าที่ของพลเมืองดีเพื่อความสงบสุขของสังคม 2) เพื่อเป็นการปลูกฝังเจตคติ พฤติกรรม และฝึกฝนจิตใจกับเด็กผู้ยังอ่อนวัยให้เป็นผู้มีจิตสำนึกในการมีวินัยในตนเอง สะสมเอา พฤติกรรม เช่นอารยชนผู้รักความมีวินัยไว้แต่ยังเป็นเด็กเพื่อเขาจะได้เติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรพล เอี่ยมอุทรพิทย์ (2544: 74) ที่ได้ศึกษา การดำเนินงานกิจการนักเรียน และความพึงพอใจของนักเรียนในโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน คุณภาพการศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่าการดำเนินงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง โดยรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก

พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การเป็นผู้นำและส่งเสริมให้ครู อาจารย์ บุคลากรภายใน โรงเรียนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน และสังคม มีค่าเฉลี่ยระดับสมรรถนะสูงสุด สอดคล้องกับ ประภาพรรณ สุวรรณสุข (อ้างถึงใน คำรง ประเสริฐกุล 2542: 228) ได้เสนอแนวทางสำหรับผู้บริหารโรงเรียนในการรักษาวินัยนักเรียน ไว้ว่า ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษาระเบียบวินัยตามที่กำหนด และผู้บริหารควรรู้จักวิธีการ ที่จะทำให้บุคลากรในโรงเรียน ทั้งฝ่ายดำเนินการและฝ่ายปฏิบัติ ปฏิบัติตามระเบียบวินัยนักเรียนและ ร่วมมือกันรักษาระเบียบวินัยที่ได้กำหนดไว้แล้วนั้นอย่างเต็มใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของประสิทธิ์ นวลศรี (2547: 114) ที่ศึกษา เรื่องแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่พึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนหัวหินวิทยาคม พบว่า แนวทางพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน คือ ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนทุกคนประพฤติ และปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่นักเรียนทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามแบบ อย่างที่ดีนั้น

2.2 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของ

ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา ประสิทธิภาพการทำงาน และขนาดโรงเรียน ปรากฏผล ดังนี้

1) เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษาปริญญาตรี และระดับการศึกษาปริญญาโทและสูงกว่า พบว่า ในภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระดับการศึกษาที่ต่างกันส่งผลให้ผู้บริหารแสดงออกซึ่งสมรรถนะที่แตกต่างกัน เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาศักยภาพบุคคลให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หรือมีสมรรถนะให้ตรงกับลักษณะงานที่รับผิดชอบ อย่างเป็นระบบ ในเวลาที่กำหนดตามหลักสูตร ส่งผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เป็นผู้ที่มีคุณภาพหรือมีความสามารถในการใช้ความคิด สามารถประยุกต์ทฤษฎี ความรู้มาใช้ตัดสินใจและใช้ในการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้บริหารยุคใหม่จึงต้องมีวุฒิทางการบริหารการศึกษา ตามมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา (2548:17) เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เป็นผู้ที่มีสมรรถนะในการบริหารจัดการศึกษา เนื่องจากสมรรถนะเป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมในการทำงาน ซึ่งเกิดจากบุคคลมีความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่นๆ ที่จำเป็นสำหรับการทำงานให้ประสบความสำเร็จ ส่งผลให้บุคคลนั้นสามารถปฏิบัติงานจนประสบความสำเร็จ หรือมีผลงานโดดเด่นกว่าคนอื่น ดังนั้น การที่ผู้บริหารจะมีสมรรถนะในการบริหารงาน มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา หรือความรู้ ประกอบกับทักษะ ความเชี่ยวชาญ ชำนาญพิเศษในด้านต่างๆ บทบาทที่แสดงออกต่อสังคม ภาพลักษณ์ภายใน หรือความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับเอกลักษณ์และคุณค่าของคน อุปนิสัยความเคยชิน พฤติกรรมซ้ำๆ ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง และแรงผลักดันเบื้องต้น หรือจินตนาการแนวโน้มวิสัยคิด วิถีปฏิบัติตนอันเป็นไปโดยธรรมชาติของบุคคล สอดคล้องกับสำนักงาน ก.พ. (2548: 5-6) ที่ได้กำหนดนิยามความหมายของสมรรถนะ คือ คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่มีผลมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะอื่นๆ (K: Knowledge S: Skill A: Ability O: Other) ที่ทำให้บุคคลสร้างผลงานได้โดดเด่น ในองค์กร กล่าวคือ การที่บุคคลจะแสดงสมรรถนะใดสมรรถนะหนึ่งได้มักจะต้องมีองค์ประกอบของทั้งความรู้ ทักษะ/ความสามารถ และคุณลักษณะอื่นๆ ตัวอย่างเช่น สมรรถนะการบริหารที่ดี ซึ่งอธิบายว่า “สามารถให้บริการที่ผู้รับบริการต้องการได้” นั้น หากขาดองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ ความรู้ในงาน หรือ ทักษะที่เกี่ยวข้อง เช่น อาจต้องหาข้อมูลจากคอมพิวเตอร์ และคุณลักษณะของบุคคลที่เป็นคนใจเย็น อดทน ชอบช่วยเหลือผู้อื่นแล้ว บุคคลก็ไม่อาจจะแสดงสมรรถนะของการบริการที่ดีด้วยการให้บริการที่ผู้รับบริการต้องการได้ กล่าวอีกนัยหนึ่ง สมรรถนะ ก็คือ คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมเป็นพฤติกรรมที่องค์กรต้องการจากข้าราชการ เพราะเชื่อว่าหากข้าราชการมีพฤติกรรมการทำงานในแบบที่องค์กรกำหนดแล้ว จะส่งผลให้ข้าราชการผู้นั้นมีผลการปฏิบัติงานดี และส่งผลให้

องค์กรบรรลุเป้าประสงค์ที่ต้องการไว้ ตัวอย่างเช่น การกำหนดสมรรถนะการบริการที่ดี เพราะหน้าที่หลักของข้าราชการ คือการให้บริการแก่ประชาชนทำให้หน่วยงานของรัฐบรรลุวัตถุประสงค์คือการทำให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2548: 4) ที่ได้นิยามไว้ว่า สมรรถนะ (Competency) หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถที่มาจากตัวคนทั้งหมดที่สะท้อนออกมาในรูปของพฤติกรรมการทำงานที่มีความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผล ก่อให้เกิดผลลัพธ์สูงสุด (Superior Performance) ที่ต้องการ โดยมีที่มาจากพื้นฐานความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) วิธีคิด (self-concept) คุณลักษณะส่วนบุคคล (Trait) และแรงจูงใจ (Motive) ปรัชญาของสมรรถนะ คือ ผู้บริหารขององค์กรจะต้องมีความเชื่อว่า ความสามารถของบุคคลจะเป็นตัวผลักดันให้เกิดผลลัพธ์สูงสุดขององค์กร นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับ Mirabile (อ้างใน พัชรา ถาวรระ 2543: 9-10) ซึ่งได้กล่าวว่าแนวคิดในการทดสอบสมรรถนะเริ่มขึ้นเป็นครั้งแรกในช่วงต้นปี ค.ศ. 1970 โดย David McClelland คิดขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ผลการปฏิบัติงานของบุคลากรแทนวิธีการทดสอบแบบดั้งเดิมที่ใช้อยู่ ได้แก่ การทดสอบเชาว์ปัญญา และการทดสอบความถนัด ตามคำขอของหน่วยบริการชาวต่างชาติ (The U.S. Foreign Service) และได้ให้ความหมายของสมรรถนะ ไว้ว่า หมายถึง ความรู้ ทักษะ ความสามารถ หรือคุณลักษณะอื่นซึ่งเกี่ยวข้องกับผลการปฏิบัติงานในระดับสูง เช่น ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หรือความเป็นผู้นำ

พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สามารถส่งเสริมกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ หรือการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษเป็นเรื่องใหม่ที่มีเริ่มมีการส่งเสริมอย่างจริงจัง ภายหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จากรายงานผลการประเมินการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา ปี 2548 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2549: 27- 28) พบว่า การประเมินผลด้านการจัดการศึกษารูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ โดยการสอบถามความเห็นจากกลุ่มตัวอย่างที่มีหน้าที่จัดการศึกษาซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้รับผิดชอบจากส่วนกลาง ตลอดจนกลุ่มผู้ปกครองและนักเรียน ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า มีการดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ ร้อยละ 54.8 และดำเนินการยังไม่เหมาะสม ร้อยละ 45.2 ซึ่งจะเห็นได้ว่าการดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมยังมีสัดส่วนค่อนข้างน้อย ดังนั้นผู้บริหารจึงยังต้องศึกษาหาความรู้ ทำความเข้าใจ และเพิ่มพูนประสบการณ์การบริหารในเรื่องนี้เช่นเดียวกันทั้งสองกลุ่ม

2) เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียน ของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงานไม่เกิน 5 ปี และมีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 5 ปี พบว่าในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน สำหรับรายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงด้านเดียว คือสามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน ส่วนด้านสามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน สามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ และสามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะ ไม่พบความแตกต่าง เหตุผลที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ปี พ.ศ. 2542 ประเทศไทยมีการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบครั้งสำคัญ โดยเฉพาะ การตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 จากหลักการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ 2545: 12) กล่าวไว้ว่า การปฏิรูปการศึกษาเป็นกระบวนการที่จิตใจสร้างการเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการศึกษาทุกด้านที่เป็นอยู่ เพื่อให้สามารถนำไปสู่ผลผลิต คุณภาพหรือเป้าหมายของการศึกษาตามที่ประสงค์ การดำเนินการเช่นนี้จึงไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงธรรมดา แต่ต้องเปลี่ยนแปลงทุกด้านอย่างรวดเร็ว มีแผนการดำเนินการและมีการผลักดันอย่างจริงจัง และเพื่อให้เกิดผลอย่างจริงจัง จำเป็นต้องปฏิรูปการศึกษาด้านต่างๆ ดังนี้ 1) การปฏิรูปการเรียน เป็นการปรับเปลี่ยนระบบและวิธีการจัดการเรียนการสอน หรือวิธีการถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ความเข้าใจ สามารถพัฒนาทักษะและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนได้สอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษา 2) โครงสร้างและระบบการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาของรัฐกระทำโดยองค์การขนาดใหญ่ที่เรียกว่า ระบบราชการ มีความล่าช้า ขาดความคล่องตัว และทำลายความคิดสร้างสรรค์ของคนในระบบ ดังนั้นหากมุ่งสู่การจัดการศึกษาแนวใหม่ที่ต้องการความถูกต้องรวดเร็วและเน้นประโยชน์ของผู้เรียนอย่างแท้จริง จำเป็นต้องปฏิรูปโครงสร้างและระบบบริหารจัดการที่เป็นอยู่ 3) การปฏิรูปการผลิตและพัฒนาครู ครูเป็นปัจจัยสำคัญของการจัดการศึกษา เพราะเป็นบุคคลใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุดในกระบวนการสอน การจัดการศึกษาจะเกิดผลสัมฤทธิ์เพียงใด ย่อมขึ้นกับคุณภาพของครูเป็นสำคัญ 4) การปฏิรูปผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา นอกจากครูแล้ว ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาก็จำเป็นต้องได้รับการเปลี่ยนแปลงไปด้วย การปรับเปลี่ยนนี้เกี่ยวข้องกับทัศนคติ ความรู้ ความสามารถ ทักษะในการทำงาน และความสามารถด้านเทคนิควิทยาการที่เกี่ยวข้องด้วย การจัดระบบและกระบวนการพัฒนาผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งเป็นผู้กำกับและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา จึงถือเป็นกระบวนการเร่งด่วนที่จะต้องปฏิรูปเพื่อให้กระบวนการปฏิรูปการศึกษาปรับเปลี่ยนไปทั้งกระบวนการ 5) การปฏิรูปสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา การศึกษาสมัยใหม่ต้องอาศัยพึ่งพาสื่อและเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาและเอื้อต่อการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้สะดวกกว่าที่เคยเป็น จากแผนการปฏิรูปการศึกษา จะเห็นได้ว่าหนึ่งในการปฏิรูปการศึกษาคือการปฏิรูปผู้บริหาร ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในบริหารจัดการศึกษา ให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

จากรายงานวิจัย เรื่องสภาพและปัญหาการจัดการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา สาขา บริหารการศึกษา (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ 2548: บทนำ) ได้กล่าวไว้ว่า คุณภาพของ โรงเรียนและประสิทธิผลของโรงเรียนเป็นสิ่งทำทนายอย่างยิ่งในการปฏิบัติงานการบริหารของโรงเรียนซึ่ง เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าสถานศึกษาที่ต้องแสดงบทบาทของการเป็นผู้นำ บทบาทของ ผู้จัดการ และบทบาทที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการจัดการสอน เพื่อที่จะให้โรงเรียนมีคุณภาพและมี ประสิทธิภาพ โรงเรียนมีขนาดแตกต่างกันและมีความซับซ้อนแตกต่างกัน ซึ่งในทำนองเดียวกัน บทบาทของหัวหน้าสถานศึกษาก็จะแตกต่างกันระหว่างสถานศึกษาแห่งหนึ่งกับสถานศึกษาอีกแห่ง หนึ่ง แม้ว่าหัวหน้าสถานศึกษาจะมีบทบาทที่แตกต่างกัน แต่หน้าที่จะคล้ายคลึงกัน คือ มีหน้าที่ทั้งใน โรงเรียนและนอกโรงเรียน หัวหน้าสถานศึกษาจึงมีบทบาทและหน้าที่สำคัญยิ่ง ซึ่งจะมีผลต่อความ สำเร็จของสถานศึกษา ดังนั้น หัวหน้าสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องได้รับการศึกษาและฝึกอบรมทางการ บริหารการศึกษา ด้วยเหตุผลดังกล่าว หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ได้เริ่มดำเนินการ อบรม พัฒนา เพื่อเป็นการสร้างเสริมความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการ ศึกษาตามแนวปฏิรูปการศึกษา รวมทั้งส่งเสริมให้ได้รับศึกษาต่อทางด้านบริหารการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เป็นผลให้ระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน เมื่อพิจารณาตาม ประสบการณ์การทำงาน ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสมพิศ เอี่ยมมณฑา (2547: 117) ซึ่ง ศึกษาเรื่อง สภาพการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนนำ ร่องและโรงเรียนเครือข่าย ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี พบว่า ความ คิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนต่อสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เมื่อพิจารณาจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัย ของปราณี เพ็ชรน่วม (2548: 75) ซึ่งได้ศึกษาพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์การบริหารต่างกันมีระดับพฤติกรรม การบริหารโรงเรียนในทุกด้านไม่แตกต่างกัน

พิจารณาเปรียบเทียบระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียน เอกชน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน เป็นรายด้าน พบว่า ด้านสามารถบริหารจัดการให้เกิดงาน บริการผู้เรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารที่มีประสบการณ์การ ทำงานมากกว่า 5 ปีมีระดับค่าเฉลี่ยสูงกว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์การทำงานไม่เกิน 5 ปี ทั้งนี้อาจเนื่อง มาจากการบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียนมีข้อบ่งชี้ค่อนข้างมาก นอกจากนี้ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ความชำนาญในการบริหารจัดการของผู้บริหารแล้ว ยังต้องอาศัยความ พร้อมของทรัพยากรและปัจจัยต่างๆ เช่น บุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ ใน การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

3) เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดโรงเรียน ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีความคิดเห็นแตกต่างกับผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน ด้านสามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการ ด้านสามารถส่งเสริมกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ และด้านสามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม และความสามัคคีในหมู่คณะ เหตุผลที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนที่มีขนาดใหญ่กว่ามีความพร้อมทรัพยากรดีกว่าทั้งด้านบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยี และอาคารสถานที่ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนแต่ละขนาดจะได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนงบประมาณและปัจจัยต่างๆ ที่เกื้อหนุนทางการศึกษาจากส่วนกลาง ชุมชนและผู้ปกครองของนักเรียนที่แตกต่างกัน โรงเรียนที่มีขนาดใหญ่กว่า มีจำนวนนักเรียนมากกว่า ย่อมได้รับการสนับสนุนด้านการเงินและปัจจัยเกื้อหนุนทางการศึกษามากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ดังนั้นโรงเรียนขนาดใหญ่กว่าจึงมีงบประมาณและปัจจัยที่เพียงพอในการบริหาร ส่งผลให้ผู้บริหารมีความพร้อมในการบริหารและแสดงออกซึ่งสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนได้มากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราณี เพ็ชรน่วม (2548: 81) ที่ศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีพฤติกรรมการบริหารโรงเรียนทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรางค์ อ่วมเครือ (2541: 61) ที่ศึกษาเรื่อง การบริหารแผนปฏิบัติการประจำปีในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแผนปฏิบัติการประจำปีแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพิศ เอี่ยมนภา (2547: 121) ที่ศึกษาเรื่อง สภาพการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่าย ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี พบว่าผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกันมีสภาพการปฏิบัติการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 หน่วยงานทางการศึกษาในระดับนโยบาย ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร ด้านสามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ พบว่าผู้บริหารยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และแนวปฏิบัติในด้านนี้อย่างถูกต้องและชัดเจน ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ควรกำหนดนโยบายและแผนในการพัฒนาให้ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคคลที่เกี่ยวข้องให้มีความตระหนัก และมีดำเนินการอย่างจริงจัง โดยสนับสนุนด้านงบประมาณและวิทยากรผู้รู้ เกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ ที่ถูกต้องและชัดเจนในระดับปฏิบัติอย่างเพียงพอ เพื่อให้ความรู้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จากเอกสารยุทธศาสตร์การพัฒนารเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ พ.ศ. 2549-2559 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2548: 1) ได้กล่าวถึงปัญหาในเรื่องนี้ไว้ว่า หากเด็กเหล่านี้ไม่ได้รับการเอาใจใส่ดูแลและพัฒนาความสามารถอย่างถูกต้องและเหมาะสมตั้งแต่เยาว์วัย ความเป็นเลิศไม่อาจเกิดขึ้นได้เลยและอาจหายไปที่สุดในที่สุด นับเป็นการสูญเสียทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่ายิ่งต่อการพัฒนาประเทศไปอย่างน่าเสียดาย ยิ่งไปกว่านั้นยังอาจทำให้บุคคลกลุ่มนี้เกิดปัญหาทางจิตใจ รู้สึกเก็บกด คับข้องใจ หรือมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน อาจใช้ความสามารถในทางที่ผิด กลายเป็นปัญหาแก่สังคม ทั้งที่เด็กกลุ่มนี้มีศักยภาพพอที่สร้างความเป็นเลิศในศาสตร์สาขาต่างๆ และเป็นผู้นำทางสังคม

3.1.2 หน่วยงานระดับปฏิบัติ จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบข้อประเด็นที่ควรที่จะนำไปสู่การพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนี้

1) ด้านสามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน พบว่า ผู้บริหารควรพัฒนาในเรื่องการเป็นผู้นำทางการแนะแนว และใช้กระบวนการทางจิตวิทยาแนะแนวในการบริหารสถานศึกษา กำกับ ดูแล นิเทศ ติดตาม และสนับสนุนการดำเนินการแนะแนวอย่างเป็นระบบ และเป็นผู้ประสานด้านการแนะแนวระหว่างสถานศึกษา องค์กรภาครัฐและเอกชน บ้าน ศาสนสถาน ชุมชนใน ลักษณะเครือข่ายการแนะแนว ซึ่งผู้บริหารควรทำการศึกษา ทำความเข้าใจและพัฒนา

ระบบแนะแนวอย่างจริงจัง รวมทั้งพัฒนาครู และบุคลากรภายในโรงเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจในการทำหน้าที่แนะแนว สามารถบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ และเชื่อมโยงสู่การดำรงชีวิตประจำวันได้

2) ด้านสามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน พบว่า ผู้บริหารควรพัฒนาในเรื่อง การกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับงานบริการ ผู้เรียนที่ชัดเจน จัดให้มีการทำสถิติข้อมูลด้านการให้บริการสุขภาพนักเรียน และการประเมินผลงานบริการผู้เรียน และนำผลการประเมินไปใช้ ปรับปรุง และพัฒนา

3) ด้านสามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ พบว่า ผู้บริหารควรจัดการให้มีการระดมทรัพยากรไว้อย่างเพียงพอ เพื่อพัฒนาเด็กที่มีความสามารถพิเศษอย่างต่อเนื่อง การปรับระบบการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ที่เน้นความแตกต่างเป็นรายบุคคล และจัดให้มีหลักสูตรการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

4) ด้านสามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม และความสามัคคีในหมู่คณะ พบว่า ผู้บริหารควรพัฒนาระบบการลงโทษนักเรียนที่กระทำผิดตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ เช่น การว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บนตามความเหมาะสม โดยจัดตั้งในรูปของคณะกรรมการ รวมทั้งจัดให้มีระบบติดตามช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรม มีการจัดทำคู่มือนักเรียนเพื่อชี้แจงระเบียบและแนวปฏิบัติต่างๆ ให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบ และจัดให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียน

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะในการบริหารจัดการนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ นอกจากกรุงเทพมหานคร

3.2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะในการบริหารจัดการนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านสามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ ในระดับภาค หรือระดับมหภาค

3.2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะการบริหารวิชาการ การบริหารบุคคล การประกันคุณภาพและด้านอื่นๆ ตามกรอบข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548

3.2.4 ควรมีการศึกษาวิจัยที่ส่งเสริมหรือมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการบริหารจัดการนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2.5 ควรวิจัยพัฒนาคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ตามกรอบข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ (2533) คู่มือการจัดกิจกรรมในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) : ฉบับใช้ในโรงเรียนร่วมพัฒนาหลักสูตร กรุงเทพมหานคร
- _____. (2533) คู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียน กรุงเทพมหานคร หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
- _____. (2545) เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- _____. (2545) เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 คู่มือการบริหารจัดการแนะแนว กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- _____. (2545) หลักการจัดการศึกษา เอกสารชุดฝึกอบรมผู้บริหาร กรุงเทพมหานคร สถาบันพัฒนาผู้บริหาร
- _____. (2546) พระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- _____. (2548) การบริหารจัดการศึกษาตามยุทธศาสตร์ใหม่ของการพัฒนาระบบราชการ กรุงเทพมหานคร สถาบันพัฒนาผู้บริหาร
- กรรณิกา พันธอำพน (2535) การบริหารกิจการนักเรียน ชะลา ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัยครูยะลา (อืดสำเนา)
- กฤษณา เจริญผล (2541) “ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรณีศึกษา โรงเรียนเจริญผลวิทยา เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- กาญจนา ศรีกาพลินธุ์ (2531) การบริหารกิจการนักเรียน กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- จินตนา นันทปรีชา (2544) “พฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง

- จินตนา รอดเรืองคุณ (2546) “การส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ของผู้บริหารโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ใจจริง บุญเรืองรอด (2540) *การบริหารกิจการนักเรียน* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
- ชูชาติ บุญยัง (2547) “สมรรถนะในการเป็นผู้นำของบุคลากรในโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัยแผนกประถม อำเภอเมืองเชียงใหม่” การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ออนไลน์) ค้นคืนวันที่ 25 พฤศจิกายน 2549 จาก http://library.cmu.ac.th/digital_collection/theses
- เชาวน์ มณีวงษ์ (2525) *การบริหารโรงเรียนและการนิเทศการศึกษา* ชลบุรี ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน
- (2527) *การบริหารกิจการนักเรียน* ชลบุรี ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน โรงพิมพ์อมรการพิมพ์
- ณรงค์วิทย์ แสนทอง (2546) *การบริหารงานทรัพยากรมนุษย์สมัยใหม่ภาคปฏิบัติ* กรุงเทพมหานคร เอชอาร์ เซนเตอร์
- दनัย เทียนพุ่ม (2543) *การบริหารทรัพยากรบุคคลในทศวรรษหน้า* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ดำรง ประเสริฐกุล (2542) *การบริหารกิจการนักเรียน* พิษณุโลก คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม
- ทัศนีย์ ขวัญส่ง (2541) “การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักเรียน นักศึกษาวิทยาลัยสารพัดช่าง และวิทยาลัยการอาชีพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรมอาชีวศึกษา” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ (2549) *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS* กรุงเทพมหานคร วิ.อินเตอร์ พรินท์
- ธีรวุฒิ ประทุมพนรัตน์ (2534) *การบริหารกิจการนักเรียน* กรุงเทพฯ โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์
- นริศร์ จับจิตต์ (2545) “การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

- บุญชม ศรีสะอาด (2535) *การวิจัยเบื้องต้น* คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาสารคาม
- ปัญญา คล้ายจันทร์ (2541) “ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนต่อการปฏิบัติงานกิจการนักเรียนของ
โรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลาง กลุ่มที่ 4” ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิชา
เอกการบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
ปฐมพงศ์ สุกเลิศ (ม.ป.ป.) “สมรรถนะ Competencies ของผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษา”
(ออนไลน์) ค้นคืนวันที่ 23 มกราคม 2550 จาก <http://gotoknow.org/blog/jirasart>
“ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภท ระดับ โรงเรียนเอกชน” สำนักงานคณะกรรมการ
การกฤษฎีกา (2525) กรุงเทพมหานคร (ออนไลน์) ค้นคืนวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2550
จาก <http://www.kridika.go.th/iawchar.jsp?head>
- ประสิทธิ์ นวลศรี (2547) “แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่
พึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนหัวหินวิทยาคม” สารนิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ประเสริฐ เชษฐพันธ์ (2542) *การบริหารการศึกษา* กรุงเทพมหานคร ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ (บางเขน) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ปราณี เพ็ชรน่วม (2548) “พฤติกรรมกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร”
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
ราชภัฏพระนคร
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542) *การจัดและการบริหารอาชีวศึกษา* กรุงเทพมหานคร
ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ
- พัชรมณ เทียนศรี (2547) “สมรรถนะการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในฐานะ
นิติบุคคล เขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี” ศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
(บริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- พัชรา ถาวรระ (2543) “การเปรียบเทียบสมรรถนะของเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จสูงและต่ำในการ
ปฏิบัติงานเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522”
วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ออนไลน์) ค้นคืนวันที่ 13 ตุลาคม 2549 จาก
http://library.cmu.ac.th/digital_collection/theses/searching.php
- พนัส หันนาคินทร์ (2524) *หลักการบริหารการศึกษา* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์วัฒนาพานิช

- พนารัตน์ วิสวเทพนิมิตร (2540) “ศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตทางพยาบาลศาสตร์”
 วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา
 คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545” สำนักงานรับรอง
 มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2547) กรุงเทพมหานคร
- “พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525” สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (2525)
 กรุงเทพมหานคร (ออนไลน์) ค้นวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2550 จาก
<http://www.kridika.go.th/iawchar.jsp?head>
- “พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546” สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
 (2546) กรุงเทพมหานคร (ออนไลน์) ค้นคืน วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2549 จาก
<http://www.onec.go.th>
- พลสัมพันธ์ โพธิ์ศรีทอง (2547) เอกสารประกอบการประชุมผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารมีอาชีพ
 จัดโดย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 1 2547 (อัดสำเนา)
- ภิญโญ สาร (2523) การบริหารการศึกษา กรุงเทพมหานคร ภาควิชาการบริหารการศึกษา
 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- _____ (2529) คู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียน กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ ศ.การพิมพ์
- ภรณ์ยู พิระพงษ์ (2545) “สภาพการบริหารการจัดกิจกรรมนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด
 กรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร” ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
 ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
- รัตนภรณ์ ศรีพยัคฆ์ (ม.ป.ป.) สมรรถนะ (Competency) กรุงเทพมหานคร สถาบันดำรงราชานุภาพ
 สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (ออนไลน์) ค้นคืนวันที่ 30 กันยายน 2549
 จาก <http://www.stabundamrong.go.th/book/b49/b14.doc>
- ราชบัณฑิตยสถาน (2546) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 กรุงเทพมหานคร
 (ออนไลน์) ค้นคืนวันที่ 30 กันยายน 2549 จาก <http://rirs3.royin.go.th>
- วราภรณ์ บุญเขียน (2544) “การเปรียบเทียบสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ควบคุมจราจรทางอากาศประจำ
 ศูนย์ควบคุมการบินเชียงใหม่ ภูเก็ตและดอนเมือง” วิทยานิพนธ์ปริญญา
 วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 (ออนไลน์) ค้นวันที่ 13 ตุลาคม 2549 จาก
http://library.cmu.ac.th/digital_collection/etheses/searching.php
- วิเชียร ควรประกอบกิจ (2536) “สมรรถนะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการ
 ประถมศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา” ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการ
 บริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

- ศิริวรรณ ยอดยิ่ง (2534) “การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สมพิศ เอี่ยมมนภา (2547) “สภาพการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
- สมศักดิ์ คลประสิทธิ์ (2548) “สมรรถนะครูและผู้บริหารการศึกษา” *วารสารการศึกษาไทย ...* (เดือนกันยายน): 10-13
- สุทิน แทนนุ้ย (2533) “การศึกษาปัญหาการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการการบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา
- สุรพล เอี่ยมอุทัย (2544) “การดำเนินงานกิจการนักเรียน และความพึงพอใจของนักเรียนในโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แผนกบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุรางค์ อ่วมเครือ (2541) “การบริหารแผนปฏิบัติการประจำปีในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แผนกบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สามารถ มาลี (2546) “ความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2520) *การบริหารกิจการนักเรียน* พิชญ์โลก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิชญ์โลก (อัดสำเนา)
- _____. (2536) “การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียน นักศึกษา” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยการบริหารการศึกษา* หน้าที่ 13 หน้า 81-105 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- _____. และคณะ (2548) “สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาบริหารการศึกษา” กรุงเทพมหานคร พริกหวานกราฟฟิค (ออนไลน์) ค้นคืนวันที่ 14 กันยายน 2550 จาก <http://db.onec.go.th/publication>

- สำนักงานข้าราชการพลเรือน (2548) การปรับใช้สมรรถนะในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เอกสาร
ประกอบการสัมมนาเรื่องสมรรถนะของข้าราชการ วันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2548
(ออนไลน์) ค้นคืนวันที่ 29 กันยายน 2549 จาก <http://www.ocsc.go.th/reform>
- _____ . (2548) คู่มือสมรรถนะราชการพลเรือนไทย กรุงเทพมหานคร พี.เอ.ลีฟวิง (ออนไลน์)
ค้นคืนวันที่ 30 กันยายน 2549 จาก
http://www.ocsc.go.th/reform/competency_handbook.asp
- _____ . (ม.ป.ป.) สมรรถนะหลักของนักบริหารระดับสูง (ออนไลน์) ค้นคืนวันที่ 30 กันยายน
2549 จาก http://www.ocsc.go.th/project/project_ses.asp
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 (2549?) เอกสารเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับ กฎ
ระเบียบ และประกาศกระทรวงศึกษาธิการ สมุทรปราการ กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนา
ศักยภาพนักเรียนและนักศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ (อัดสำเนา)
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 (2549?) ข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา (ออนไลน์)
ค้นคืนวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2550 จาก <http://www.bangkok2.go.th>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 (2549?) ข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา (ออนไลน์)
ค้นคืนวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2550 จาก <http://www.bangkok3.go.th>
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544) “สมรรถนะผู้บริหาร” สารปฏิรูปการศึกษา
2,3 (กันยายน) หน้า 7
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กองโรงเรียนสามัญศึกษา (2538) เอกสารแนะนำ การขอ
อนุญาตจัดตั้งโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 2
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- _____ . (2538) การดำเนินงานเกี่ยวกับโรงเรียนเอกชน ในโครงการจัดทำเอกสารและคู่มือการดำเนิน
งานเกี่ยวกับโรงเรียนเอกชน เล่ม 2 กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
เอกชน กระทรวงศึกษาธิการ
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540) แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8
พ.ศ. 2540-2544 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2549?) มาตรฐานการ
ศึกษา ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการ
ศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่สอง (พ.ศ. 2549-2553) กรุงเทพมหานคร
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548) มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549) เอกสารประกอบการสัมมนา
ระดมความคิดเห็นเฉพาะกลุ่ม (Focus Group) แนวคิดและยุทธศาสตร์การพัฒนา
ประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550- 2554)
วันพุธที่ 5 เมษายน 2549 ณ โรงแรมปรีนซ์ พาเลซ มหานาค กรุงเทพมหานคร
(ออนไลน์) ค้นคืน วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2549 จาก <http://www.nesdb.go.th>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2545) รายงานสรุป สภาพปัจจุบันและ
ยุทธศาสตร์ การจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษของ
ประเทศไทย กรุงเทพมหานคร พริกหวานกราฟฟิค (ออนไลน์) ค้นคืน วันที่
5 กุมภาพันธ์ 2550 จาก <http://www.onec.go.th/publication>
- _____ . (2548) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาล (พ.ศ. 2548-2551) กรุงเทพมหานคร
พริกหวานกราฟฟิค (ออนไลน์) ค้นคืนวันที่ 5 มกราคม 2550 จาก <http://db.onec.go.th>
- _____ . (2548) ยุทธศาสตร์ การพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ (พ.ศ. 2549- 2559)
กรุงเทพมหานคร พริกหวานกราฟฟิค (ออนไลน์) ค้นคืน วันที่ 5 กุมภาพันธ์
2550 จาก <http://db.onec.go.th/publication>
- _____ . (2549) รายงานการติดตามและประเมินผลความก้าวหน้า การปฏิรูปการศึกษาด้านการ
บริหาร และการจัดการศึกษาเมื่อสิ้นสุดปีงบประมาณ 2548 กรุงเทพมหานคร พริกหวาน
กราฟฟิค(ออนไลน์) ค้นคืน วันที่ 5 สิงหาคม 2550 จาก <http://db.onec.go.th/publication>
- _____ . (2549) รายงานผลการประเมินการบังคับใช้ กฎหมายการศึกษา ปี 2548
กรุงเทพมหานคร พริกหวานกราฟฟิค (ออนไลน์) ค้นคืนวันที่ 25 กันยายน 2550 จาก
<http://db.onec.go.th/publication>
- หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (2540) มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด
กรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร ฝ่ายพัฒนางานบริหารในสถานศึกษา
- อดิศักดิ์ สามงามแสน (2544) “สภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- อรัญญา อุดมศรี (2539) “สภาพและปัญหาการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดนนทบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

1. ชื่อ ดร. ขวลิต หมั่นนุช

สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ กทม.

วุฒิการศึกษา Ph.D. (Development Administration), NIDA Post Doctoral, Studies,"The Higher Education Management Program" The University of Oxford and The University of Warwick ,UK. "Executive Leadership" Washington State University , U.S.A.

ประสบการณ์หรือความชำนาญ บริหารการศึกษา ดำรงตำแหน่ง รองอธิการบดี ฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ กรรมการบริหารสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย

2. ชื่อ ดร. สนั่น ประจงจิตร

สถานที่ทำงาน ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กทม.

วุฒิการศึกษา Ph.D. (Educational Administration) จาก The University of Alberta Canada ประเทศ Canada

ประสบการณ์หรือความชำนาญ บริหารการศึกษา การพัฒนาองค์การ ทฤษฎีและหลักการบริหารการศึกษา ตำแหน่ง อาจารย์เกษียณพิเศษ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กทม.

3. ชื่อ ดร. ละเอียด รัชต์เผ่า

สถานที่ทำงาน ข้าราชการเกษียณ

วุฒิการศึกษา กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

ประสบการณ์หรือความชำนาญ วิจัยและพัฒนาหลักสูตร และการสร้างเครื่องมือ อดีตอาจารย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน

4. ชื่อ อาจารย์ ประเสริฐ งามพันธ์

สถานที่ทำงาน สำนักงาน ก.ค.ศ. กระทรวงศึกษาธิการ

วุฒิการศึกษา กศ.ม การศึกษามหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางแสน

ประสบการณ์หรือความชำนาญ การบริหารการศึกษา ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง เลขานุการ สำนักงาน คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

5. ชื่อ ผศ. ประเสริฐ เชษฐพันธ์

สถานที่ทำงาน บริษัทห้างหุ้นส่วนจำกัด ประเมินมาตรฐานการศึกษา

วุฒิการศึกษา M.Ed. (Administration And Supervision) จาก Collect of Education ,UP ประเทศ Philippines

ประสบการณ์หรือความชำนาญ บริหารการศึกษา อดีตอาจารย์ ประจำการศึกษามหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน ปัจจุบันตำแหน่งผู้ประเมินอภิมาน การประเมินมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/ 77

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

1 มีนาคม พ.ศ. 2550

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นางสาวสิรินันท์ เมรสนัด นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชา บริหาร
การศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา
กรุงเทพมหานคร ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อ
มูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้
เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการ
การวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้าน บริหารการศึกษาได้
โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย
สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน
เป็นอย่างดีจึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

สุจินต์ วิสวธีรานนท์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/ 189

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

2 เมษายน พ.ศ. 2550

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือ

เรียน ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1

เนื่องด้วย นางสาวสิรินันท์ เมรสนัด นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหาร
การศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ
ศึกษากรุงเทพมหานคร

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย โดยการนำเครื่องมือ
ไปทดลองใช้กับผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ทั้งนี้ จะมีให้เป็นการรบกวนเวลาเรียนตามปกติของนักเรียน
และผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์แก่งานวิชาการสืบไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านในการอนุญาตให้นักศึกษาได้ทดลอง
เครื่องมือตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่าน
และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

สุจินต์ วิสวธีรานนท์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0 2503 2870

โทรสาร 0 2503 3566-7

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/ 190

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

2 เมษายน พ.ศ. 2550

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือ

เรียน ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2

เนื่องด้วย นางสาวสิรินันท์ เมรสนัด นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหาร
การศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ
ศึกษากรุงเทพมหานคร

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย โดยการนำเครื่องมือ
ไปทดลองใช้กับผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ทั้งนี้ จะมีให้เป็นการรบกวนเวลาเรียนตามปกติของนักเรียน
และผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์แก่งานวิชาการสืบไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านในการอนุญาตให้นักศึกษาได้ทดลอง
เครื่องมือตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่าน
และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

สุจินต์ วิสวธีรานนท์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0 2503 2870

โทรสาร 0 2503 3566-7

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/ 80

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

1 มีนาคม พ.ศ. 2550

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1

เนื่องด้วย นางสาวสิรินันท์ เมรสนัด นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหาร
การศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ
ศึกษารุงเทพมหานคร

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บข้อมูลในการวิจัย จาก ผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน
ทั้งนี้ จะมีให้เป็นการรบกวนเวลาเรียนตามปกติของนักเรียน และผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์แก่
งานวิชาการสืบไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการ
เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความ
กรุณาจากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

สุจินต์ วิสวธีรานนท์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0 2503 2870

โทรสาร 0 2503 3566-7

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/ 80

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

1 มีนาคม พ.ศ. 2550

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2

เนื่องด้วย นางสาวสิรินันท์ เมรสนัด นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาบริหาร
การศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ
ศึกษารุงเทพมหานคร

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บข้อมูลในการวิจัย จาก ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน
ทั้งนี้ จะมีให้เป็นการรบกวนเวลาเรียนตามปกติของนักเรียน และผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์แก่
งานวิชาการสืบไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการ
เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความ
กรุณาจากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

สุจินต์ วิศวธีรานนท์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิศวธีรานนท์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0 2503 2870

โทรสาร 0 2503 3566-7

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/ 80

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

1 มีนาคม พ.ศ. 2550

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต 3

เนื่องด้วย นางสาวสิรินันท์ เมรสนัด นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหาร
การศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ
ศึกษากทม.เขต 3

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บข้อมูลในการวิจัย จาก ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน
ทั้งนี้ จะมีให้เป็นการรบกวนเวลาเรียนตามปกติของนักเรียน และผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์แก่
งานวิชาการสืบไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการ
เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความ
กรุณาจากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

สุจินต์ วิศวธีรานนท์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิศวธีรานนท์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

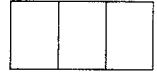
ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0 2503 2870

โทรสาร 0 2503 3566-7

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

รหัสแบบสอบถาม

เรื่อง สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย (ถูก) ลงในช่อง ที่ตรงกับข้อมูลปัจจุบันของท่าน

สำหรับผู้วิจัย

1. ตำแหน่ง	1. ☐ ผู้อำนวยการ	2. ☐ อาจารย์ใหญ่	☐ 1
	3. ☐ ครูใหญ่	4. ☐ ผู้ช่วยผู้บริหาร	
2. เพศ	1. ☐ ชาย	2. ☐ หญิง	☐ 2
3. อายุ	1. ☐ น้อยกว่า 36 ปี		☐ 3
	2. ☐ 36-45 ปี		
	3. ☐ มากกว่า 45 ปี		
4. ระดับการศึกษา	1. ☐ ปริญญาตรี		☐ 4
	2. ☐ ปริญญาโทและสูงกว่า		
5. ประสบการณ์การดำรงตำแหน่ง ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน	1. ☐ ไม่เกิน 5 ปี		☐ 5
	2. ☐ มากกว่า 5 ปีขึ้นไป		
6. ขนาดโรงเรียนที่ท่านบริหารงาน	1. ☐ ขนาดเล็ก (มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน)		☐ 6
	2. ☐ ขนาดกลาง (มีจำนวนนักเรียน 121 - 600 คน)		
	3. ☐ ขนาดใหญ่ (มีจำนวนนักเรียน 601 - 1,500)		
	4. ☐ ขนาดใหญ่พิเศษ (มีจำนวนนักเรียน 1,501 คนขึ้นไป)		

ตอนที่ 2 สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง ให้ท่านพิจารณาข้อความรายการสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน โดยทำเครื่องหมาย ✓ (ถูก) ลงในช่องระดับการมีสมรรถนะที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับการบริหารของท่าน ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	มีสมรรถนะในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีสมรรถนะในระดับมาก
3	หมายถึง	มีสมรรถนะในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีสมรรถนะในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีสมรรถนะในระดับน้อยที่สุด

สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียน หมายถึง การแสดงออกถึงความรู้ ความสามารถ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทักษะและพฤติกรรมที่จำเป็นในการบริหารกิจการนักเรียน ให้สำเร็จตามบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน

ตัวอย่างการตอบแบบสอบถาม

ข้อ ที่	สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียน ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน	ระดับสมรรถนะ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1	
1.	สามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน กำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ ชัดเจน		✓				☐ 7

จากตัวอย่าง หมายความว่า ผู้บริหารหรือผู้ตอบมีสมรรถนะในการกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ชัดเจน อยู่ในระดับมาก

ข้อ ที่	สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียน ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน	ระดับสมรรถนะ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1	
1.	สามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน กำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่ชัดเจน						☐ 7
2.	จัดโครงสร้างองค์กรและแนวของโรงเรียนอย่างชัดเจน						☐ 8
3.	ส่งเสริมให้ครู อาจารย์ ได้รับความรู้เพิ่มเติม ในเรื่องจิตวิทยาการ แนะแนวเพื่อให้สามารถบูรณาการในการจัดการเรียนรู้และเชื่อมโยง สู่การดำรงชีวิตของผู้เรียน						☐ 9
4.	เป็นผู้นำทางการแนะแนว และใช้กระบวนการทางจิตวิทยาแนะ แนวในการบริหารสถานศึกษา						☐ 10
5.	กำกับ ดูแล นิเทศ ติดตาม และสนับสนุนการดำเนินการแนะแนว อย่างเป็นระบบ						☐ 11
6.	เป็นผู้ประสานด้านการแนะแนวระหว่างสถานศึกษา องค์กรภาครัฐ และเอกชน บ้าน ศาสนสถาน ชุมชนในลักษณะเครือข่ายการแนะแนว						☐ 12
7.	กำหนดระเบียบ ข้อบังคับ และจัดทำแผนว่าด้วยการจัดกิจกรรม นักเรียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน						☐ 13
8.	จัดกิจกรรมนักเรียนที่หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการ ของผู้เรียน						☐ 14
9.	จัดกิจกรรมนักเรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึก การปฏิบัติ ให้คิดเป็น ทำเป็น						☐ 15
10.	จัดหาและจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมและเพียงพอในการ ดำเนินงานกิจกรรมนักเรียน						☐ 16
11.	ประเมินผลการจัดกิจกรรมนักเรียน เพื่อนำผลไปใช้ในการปรับ ปรุง และพัฒนา						☐ 17
12.	สามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน กำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับงานบริการผู้เรียนที่ชัดเจน						☐ 18

ข้อ ที่	สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียน ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน	ระดับสมรรถนะ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1	
13.	จัดให้มีงานสวัสดิการทั่วไปภายในโรงเรียน ในด้านสถานที่พักผ่อน รถรับส่ง โทรศัพท์ เพื่อบริการผู้เรียนให้ได้รับความสะดวก สบายและได้รับการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน						☐ 19
14.	จัดให้มีการทำทะเบียนนักเรียน การเก็บสถิตินักเรียน ทะเบียน ประวัติ การลงทะเบียน ตารางสอน ตารางสอบ การเก็บผลการ เรียน ตลอดจนการออกใบรับรองผลอย่างเป็นระบบ						☐ 20
15.	ปฐมนิเทศผู้ปกครองนักเรียน เพื่อแนะนำบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ชี้แจงสถานภาพของโรงเรียน หลักสูตร การเรียนการสอน บทบาท หน้าที่ของผู้ปกครอง ครูอาจารย์ และระเบียบปฏิบัติของโรงเรียน						☐ 21
16.	ปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ เพื่อแนะนำโรงเรียน บุคลากรที่เกี่ยวข้อง อาคารสถานที่ ระบบ ระเบียบ วิธีการเรียนการสอน ระเบียบวินัย นักเรียน การทำกิจกรรมนักเรียน การบริการและสวัสดิการต่างๆ						☐ 22
17.	จัดบริการโสตทัศนศึกษาการเรียนการสอน ทั้งโสตทัศนวัสดุ เช่น หนังสือ หุ่นจำลอง แผนภูมิ และโสตทัศนอุปกรณ์ เช่น วิทยุ เทป โทรทัศน์ เครื่องเล่นวีซีดี ดีวีดี อย่างมีคุณภาพ						☐ 23
18.	จัดบริการห้องสมุดที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ มาตรฐานของห้องสมุดโรงเรียน						☐ 24
19.	จัดให้มีห้องพยาบาล วัสดุอุปกรณ์และเวชภัณฑ์อย่างเพียงพอ						☐ 25
20.	จัดให้มีการตรวจสุขภาพนักเรียนทุกคนอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ						☐ 26
21.	จัดให้มีการทำสถิติข้อมูลด้านการให้บริการสุขภาพนักเรียน						☐ 27
22.	จัดสถานที่และอุปกรณ์เครื่องใช้ในการดำเนินงานบริการอาหาร กลางวัน อย่างเหมาะสมและเพียงพอ						☐ 28
23.	จัดให้มีการสอน อบรม เกี่ยวกับสวัสดิศึกษาแก่นักเรียน เพื่อให้ เกิดสวัสดิปฏิบัติที่ดีแก่นักเรียน						☐ 29

ข้อ ที่	สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียน ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน	ระดับสมรรถนะ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1	
24.	จัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มั่นคงปลอดภัย เช่น อาคารเรียน อาคารประกอบ และสนามเด็กเล่น โดยหมั่นดูแลให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัยและพร้อมใช้งานอยู่เสมอ						☐ 30
25.	ประเมินผลงานบริการผู้เรียน และนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนา						☐ 31
26.	สามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ในด้านต่างๆ ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีศักยภาพ หรือเด็กที่มีความสามารถพิเศษในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ การใช้ภาษา การเป็นผู้นำ การสร้างงานทัศนศิลป์ และศิลปะการแสดง ความสามารถด้านดนตรี ด้านกีฬา หรือด้านวิชาการ						☐ 32
27.	จัดทำแผนดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนหรือเด็กที่มีความสามารถพิเศษอย่างเป็นระบบ						☐ 33
28.	จัดกระบวนการสำรวจหรือเสาะหาเด็กที่มีความสามารถพิเศษอย่างเป็นขั้นตอนและเหมาะสม						☐ 34
29.	จัดให้มีหลักสูตรการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ						☐ 35
30.	ปรับระบบการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ที่เน้นความแตกต่างเป็นรายบุคคล						☐ 36
31.	ปรับการวัดผล ประเมินผลผู้เรียน โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง						☐ 37
32.	นิเทศเพื่อให้ครูปรับบทบาทใหม่ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้เหมาะสมกับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ						☐ 38
33.	จัดให้มีวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ						☐ 39

ข้อ ที่	สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียน ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน	ระดับสมรรถนะ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1	
34.	จัดให้มีการระดมทรัพยากรไว้อย่างเพียงพอ เพื่อพัฒนาเด็กที่มี ความสามารถพิเศษอย่างต่อเนื่อง						☐ 40
35.	ประเมินผลการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้าน ต่างๆ และนำผลที่ได้ไปใช้ปรับปรุงและพัฒนา						☐ 41
36.	สามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม และความสามัคคี ในหมู่คณะ แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบงานด้านความประพฤติและวินัย นักเรียน และกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร						☐ 42
37.	จัดให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียน						☐ 43
38.	จัดทำคู่มือนักเรียนเพื่อชี้แจงเรื่องระเบียบและแนวปฏิบัติต่างๆ ให้ นักเรียนและผู้ปกครองทราบ						☐ 44
39.	จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาความประพฤตินักเรียนอย่าง ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ						☐ 45
40.	เป็นผู้นำและส่งเสริมให้ครู อาจารย์ บุคลากรภายในโรงเรียน ปฏิบัติตามเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนในการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียนและสังคม						☐ 46
41.	ให้รางวัลหรือประกาศชมเชยนักเรียนที่มีความประพฤติดี เพื่อเป็น กำลังใจและเป็นตัวอย่างที่ดี						☐ 47
42.	ลงโทษนักเรียนที่กระทำความผิด ตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ เช่น การว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บน ตามความเหมาะสม						☐ 48
43.	จัดทำข้อมูลเกี่ยวกับความประพฤตินักเรียนในด้านต่างๆ เพื่อเก็บ ไว้เป็นหลักฐาน						☐ 49
44.	จัดให้มีระบบ ติดตาม ช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรม						☐ 50
45.	เป็นผู้ประสานการทำงาน ความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อป้องกันและแก้ไข การประพฤติดีวินัยของนักเรียน						☐ 51

ข้อ ที่	สมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียน ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน	ระดับสมรรถนะ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1	
46.	ติดตาม ประเมินผล และสรุปผลงานวินัยนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ						☐ 52
47.	ส่งเสริมและปลูกฝังวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย โดยจัดบูรณาการ ในกลุ่มสาระวิชาต่างๆ						☐ 53
48.	ส่งเสริมการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยโดยตรง เช่น กิจกรรม องค์การนักเรียน หรือสถานักเรียน และกิจกรรมชุมนุม						☐ 54
49.	เป็นผู้นำ และส่งเสริมให้ครู อาจารย์ บุคลากรภายในโรงเรียน เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย						☐ 55
50.	ติดตาม ประเมินผล การจัดกิจกรรมส่งเสริมและปลูกฝังวิถีชีวิตแบบ ประชาธิปไตย และนำผลที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา						☐ 56

**ตอนที่ 3 แนวทางการเสริมสร้างหรือพัฒนาสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียน
ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน**

ในฐานะที่ท่านเป็นผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ต้องมีสมรรถนะหรือมีความรู้ ความสามารถ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รวมทั้งมีทักษะที่จำเป็นในการบริหารกิจการนักเรียน เพื่อให้สำเร็จตามบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบ โปรดเสนอแนวทางในการเสริมสร้างหรือพัฒนาสมรรถนะในการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน

1. ด้านกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน (แนะแนว และกิจกรรมนักเรียน)

.....

.....

.....

.....

2. ด้านงานบริการผู้เรียน

.....

.....

.....

.....

3. ด้านส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ (เด็กที่มีความสามารถพิเศษในด้านต่างๆ)

.....

.....

.....

.....

4. ด้านส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่ท่านได้กรุณาตอบแบบสอบถามครบทุกข้อ ทุกตอน

ภาคผนวก ง
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

Reliability

Warnings

The space saver method is used. That is, the covariance matrix is not calculated or used in the analysis.

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.946	50

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
c1	197.23	431.357	.269	.946
c2	197.50	434.052	.114	.947
c3	197.30	422.286	.429	.945
c4	197.53	428.464	.282	.946
c5	197.33	424.920	.364	.946
c6	197.57	420.875	.391	.946
c7	197.10	418.024	.554	.945
c8	196.97	423.413	.466	.945
c9	197.03	426.240	.462	.945
c10	197.33	420.575	.560	.945
c11	197.10	429.128	.244	.946
c12	197.00	418.966	.630	.944
c13	197.07	427.789	.278	.946
c14	196.70	420.010	.748	.944
c15	197.07	410.478	.646	.944
c16	197.03	416.447	.685	.944
c17	197.23	420.323	.624	.944
c18	197.27	417.651	.612	.944
c19	197.03	416.723	.546	.945
c20	196.90	413.748	.728	.944
c21	196.87	416.189	.730	.944
c22	196.70	415.321	.739	.944
c23	197.00	415.172	.763	.943
c24	196.73	422.685	.458	.945
c25	197.33	422.782	.455	.945
c26	197.23	423.495	.469	.945
c27	197.40	422.110	.433	.945
c28	197.70	423.390	.435	.945
c29	197.97	423.482	.300	.947
c30	197.83	417.799	.486	.945
c31	197.30	420.010	.471	.945
c32	197.23	424.944	.316	.946
c33	197.50	416.741	.569	.944
c34	197.57	415.426	.662	.944
c35	197.40	418.731	.532	.945
c36	197.17	421.178	.416	.945
c37	197.77	426.392	.243	.947
c38	197.27	420.478	.522	.945
c39	196.87	423.706	.505	.945
c40	196.83	427.247	.404	.945
c41	196.70	418.424	.740	.944
c42	196.97	421.206	.582	.944
c43	196.87	423.844	.462	.945
c44	196.93	420.133	.533	.945
c45	197.03	412.033	.675	.944
c46	196.90	420.162	.525	.945
c47	196.90	419.541	.579	.944
c48	197.07	411.926	.722	.943
c49	197.07	424.478	.401	.945
c50	197.40	420.179	.517	.945

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.814	11

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
c1	39.23	23.426	.259	.816
c2	39.50	22.603	.305	.814
c3	39.30	19.114	.718	.773
c4	39.53	20.878	.531	.794
c5	39.33	20.299	.564	.790
c6	39.57	20.668	.381	.814
c7	39.10	19.472	.663	.779
c8	38.97	21.137	.518	.796
c9	39.03	21.757	.547	.795
c10	39.33	21.816	.408	.806
c11	39.10	21.541	.395	.807

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.936	14

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
c12	54.67	57.402	.567	.935
c13	54.73	56.961	.519	.937
c14	54.37	57.068	.770	.931
c15	54.73	52.409	.728	.931
c16	54.70	55.183	.749	.930
c17	54.90	55.817	.779	.930
c18	54.93	54.202	.799	.928
c19	54.70	52.976	.771	.929
c20	54.57	53.564	.848	.927
c21	54.53	54.395	.872	.927
c22	54.37	55.895	.697	.932
c23	54.67	54.851	.821	.928
c24	54.40	57.628	.494	.937
c25	55.00	58.621	.406	.940

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.915	10

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
c26	32.90	36.576	.761	.904
c27	33.07	35.651	.726	.905
c28	33.37	35.964	.766	.903
c29	33.63	33.757	.706	.907
c30	33.50	34.190	.761	.902
c31	32.97	34.930	.764	.902
c32	32.90	36.024	.612	.911
c33	33.17	38.351	.422	.922
c34	33.23	36.392	.683	.907
c35	33.07	35.513	.741	.904

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.902	15

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
c36	58.23	55.633	.193	.912
c37	58.83	53.316	.314	.910
c38	58.33	51.609	.616	.894
c39	57.93	52.133	.691	.892
c40	57.90	54.438	.480	.899
c41	57.77	52.392	.700	.892
c42	58.03	51.413	.749	.890
c43	57.93	51.995	.650	.893
c44	58.00	51.034	.670	.892
c45	58.10	47.472	.863	.883
c46	57.97	51.413	.625	.894
c47	57.97	51.620	.648	.893
c48	58.13	49.568	.731	.889
c49	58.13	52.809	.510	.898
c50	58.47	51.706	.588	.895

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสิรินันท์ เมรสนัด
วัน เดือน ปี เกิด	9 เมษายน 2509
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	439/15 ซอยประชาอุทิศ 90 ต.บ้านคลองสวน อ.พระสมุทรเจดีย์ จ.สมุทรปราการ 10290
ประวัติการศึกษา	ศษ.บ (ปฐมวัย) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2539 ศษ.บ (บริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2542
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนปัญญาศักดิ์ บางบอน เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร 10150
ตำแหน่ง	ผู้ช่วยครูใหญ่